



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

VELIKO VIJEĆE

PREDMET NICOLAE VIRGILIU TĂNASE protiv Rumunjske

(Zahtjev br. 41720/13)

PRESUDA

STRASBOURG

25. lipnja 2019.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Nicolae Virgiliu Tănase protiv Rumunjske

Europski sud za ljudska prava, zasjedajući u velikom vijeću u sastavu:

Guido Raimondi, *predsjednik*,
Angelika Nußberger,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Robert Spano,
Işıl Karakaş,
Ganna Yudkivska,
Nebojša Vučinić,
Kristina Pardalos,
Vincent A. De Gaetano,
Paul Lemmens, *suci*,
Krzysztof Wojtyczek, *ad hoc sudac*,
Egidijus Kūris,
Yonko Grozev,
Armen Harutyunyan,
Gabriele Kucsko-Stadlmayer,
Marko Bošnjak,
Tim Eicke, *suci*,

i Søren Prebensen, *zamjenik tajnika velikog vijeća*,
nakon vijećanja iza zatvorenih vrata 15. studenoga 2017.,
12. srpnja 2018. i 27. ožujka 2019.
donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 41720/13) protiv Rumunjske koji je rumunjski državljaniin g. Nicolae Virgiliu Tănase („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 21. lipnja 2013. godine.

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. D.I. Tănase, odvjetnik iz grada Ploieşti. Rumunjsku vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica, gđa C. Brumar, iz Ministarstva vanjskih poslova.

3. Pozivajući se na članak 3., članak 6. stavak 1. i članak 13. Konvencije, podnositelj zahtjeva tvrdio je da je istraga koju su domaće vlasti provele o okolnostima njegove automobilske nesreće bila neprimjerena i prekomjerno duga. Tvrdio je i da domaće vlasti nisu primjereno zaštitile njegovo pravo na pristup sudu i na učinkovito pravno sredstvo u pogledu njegovih tužbenih zahtjeva. Nadalje, nisu primjereno zaštitile njegovo pravo na to da se njegovi tužbeni zahtjevi ispituju u razumnom roku. Naposljetku, tvrdio je da je bio podvrgnut nečovječnom i ponižavajućem postupanju zbog načina na koji su vlasti provele prethodno navedenu istragu.

4. Zahtjev je prvobitno dodijeljen Trećem odjelu Suda, a potom Četvrtom odjelu (pravilo 52. stavak 1. Poslovnika Suda).

5. Dana 17. travnja 2014. godine Vlada je obaviještena o zahtjevu. Dana 2. lipnja 2015. godine Vlada je pozvana na podnošenje dodatnih pisanih očitovanja.

6. Gđa Iulia Motoc, sutkinja izabrana u ime Rumunjske, povukla se iz ovog predmeta (pravilo 28. stavak 3. Poslovnika Suda). Predsjednik je imenovao g. Krzysztofa Wojtyczeka za *ad hoc* suca (pravilo 29. stavak 1.).

7. Dana 4. travnja 2017. godine vijeće Četvrtog odjela odlučilo je obavijestiti stranke o svojoj namjeri da ustupi nadležnost u ovom predmetu Velikom vijeću. Dana 18. svibnja 2017. godine to je vijeće potvrdilo svoju namjeru da ustupi nadležnost velikom vijeću s obzirom na to da nijedna stranka nije prigovorila protiv ustupanja nadležnosti u ovom predmetu (članak 30. Konvencije i pravilo 72. stavci 1. i 4.).

8. Sastav velikog vijeća određen je u skladu s člankom 26. stavcima 4. i 5. Konvencije i pravilom 24. Na konačnom odlučivanju Armen Harutyunyan, sudac zamjenik, zamijenio je Helenu Jäderblom, koja nije mogla sudjelovati u daljnjem razmatranju predmeta (pravilo 24. stavak 3.).

9. Podnositelj zahtjeva i Vlada podnijeli su pisana očitovanja.

10. Javna rasprava održana je u zgradi Suda u Strasbourgu 15. studenoga 2017. godine.

Pred Sudom su se pojavili:

(a) *za Vladu*

GĐA C. BRUMAR, Ministarstvo vanjskih poslova, *zastupnica*,
GĐA M. LUDUȘAN, sutkinja upućena u Odjel
vladina zastupnika, *punomoćnica*,
G. L. BLEOCA, ministar savjetnik, zamjenik stalnog predstavnika,
Stalno predstavništvo Rumunjske
pri Vijeću Europe, *savjetnik*,

(b) *za podnositelja zahtjeva*

G. D.I. TĂNASE, *punomoćnik*.

Sud je saslušao izlaganja gđe Brumar, gđe Ludușan i g. Tănasea. Gđa Brumar i g. Tănase potom su odgovorili na pitanja sudaca.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

11. Podnositelj zahtjeva rođen je 1943. godine i živi u gradu Ploiești.

A. Pozadina predmeta

12. Dana 3. prosinca 2004. godine oko 20:40 h podnositelj zahtjeva, koji je u tom trenutku bio sudac Pokrajinskog suda u Dâmboviți, sudjelovao je u automobilskoj nesreći. U domaćem postupku i svom zahtjevu pred Sudom tvrdio je, među ostalim, da se treća strana – D.I. – svojim automobilom zaletjela u stražnji dio njegova automobila. Automobil podnositelja zahtjeva udario je, uslijed tog udarca, parkirani vojni kamion čiji je vozač bio J.C.P.

13. Nakon sudara s automobilom podnositelja zahtjeva automobil D.I.-ja odbio se od automobila podnositelja zahtjeva i sudario s drugim automobilom koji je dolazio iz suprotnog smjera (u daljnjem tekstu: „četvrti vozač”). Četvrti vozač nikada nije bio predmet istrage.

B. Kazneni postupak povezan s nesrećom

1. Prva faza istrage

(a) Provedba istrage

14. Isti dan, 3. prosinca 2004. godine, Policijska uprava u Ploieștiju (u daljnjem tekstu: „Policijska uprava”) po službenoj je dužnosti pokrenula kaznenu istragu o okolnostima nesreće. Istragu Policijske uprave nadziralo je tužiteljstvo pri Okružnom sudu u Ploieștiju (u daljnjem tekstu: „Tužiteljstvo pri Okružnom sudu”).

15. Policijska uprava obavila je očevid. Prema zapisniku o očevidu obavila je mjerenja i fotografiranje, sastavila detaljan opis mjesta nesreće, utvrdila identitet vozača koji su sudjelovali u nesreći i naložila zdravstvenom osoblju da prikupi uzorke krvi svih triju vozača kako bi se utvrdila količina alkohola u njihovoj krvi. Također je od Forenzičke službe u Ploiești (u daljnjem tekstu: „Forenzička služba”) zatražila izradu toksikološkog nalaza i mišljenja o količini alkohola u krvi vozača. Osim toga, uzela je izjave nekoliko putnika iz vozila koja su sudjelovala u nesreći.

16. Od 4. prosinca 2004. do 6. rujna 2005. godine Policijska uprava uzela je izjave preostalih putnika iz vozila koja su sudjelovala u nesreći, kao i podnositelja zahtjeva, D.I.-ja i J.C.P.-a, te je od Forenzičke službe zatražila izradu nalaza i mišljenja forenzičkog vještaka o medicinskoj skrbi koju je podnositelj zahtjeva trebao nakon nesreće.

17. U toksikološkim nalazima i mišljenjima od 6. prosinca 2004. zaključeno je da je te noći samo podnositelj zahtjeva imao alkohol u krvi.

18. U nalazu i mišljenju forenzičkog vještaka od 27. lipnja 2005. o medicinskoj skrbi koju je podnositelj zahtjeva trebao nakon nesreće navedeno je da je podnositelj zahtjeva do 6. svibnja 2005. godine primljen u bolnicu tri puta. Dijagnosticirani su mu, među ostalim, politrauma, posttraumatski razdor mezenterija i prijelomi i/ili iščašenja kosti i drugih dijelova tijela. Podvrgnut je trima kirurškim zahvatima, među ostalim i jednome koji je uključivao uklanjanje dijela crijeva, te mu je trebala donja

traheotomija zbog komplikacija s disanjem. U nalazu i mišljenju zatim je istaknuto da je podnositelj zahtjeva tijekom fizikalnog pregleda forenzičkom vještaku rekao da mu je oslabio stisak desne šake i da mu je smanjen raspon pokreta abdukcije desne ruke. U zaključku nalaza i mišljenja navedeno je da je podnositelj zahtjeva zadobio ozljede koje je 3. prosinca 2004. godine mogao prouzročiti sudar s ili stlačivanje tvrdim predmetima ili površinama u automobilskoj nesreći. Za liječenje tih ozljeda potrebno je od 200 do 250 dana medicinske skrbi, a one su bile toliko teške da su ugrozile život podnositelja zahtjeva. Stupanj invaliditeta, ako postoji, ocijenit će se nakon završetka liječenja.

19. Dana 22. lipnja 2005. godine podnositelj zahtjeva uključio se u postupak u svojstvu oštećenika tražeći naknadu materijalne i nematerijalne štete.

20. Dana 2. kolovoza 2005. godine Tužiteljstvo pri Okružnom sudu proglasilo se nenadležnim i ustupilo je nadležnost Tužiteljstvu pri Žalbenom sudu u Ploieștiju (u daljnjem tekstu: „Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu”) jer je podnositelj zahtjeva bio sudac. Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu pokrenulo je kazneni postupak *in rem* 6. rujna 2005. godine jer je podnositelj zahtjeva u nesreći zadobio teške ozljede, što je dovelo do nastanka kaznenog djela teške tjelesne ozljede iz nehaja.

21. Od 7. do 24. listopada 2005. godine Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu uzelo je izjave nekoliko svjedoka nesreće, među ostalim četvrtog vozača, i ispitalo podnositelja zahtjeva. Osim toga, uputilo je podnositelja zahtjeva da do 31. listopada 2005. godine podnese svoje očitovanje o nalazu i mišljenju prometno-tehničkog vještaka, koje je on zatražio, kao i imena drugih svjedoka čije je ispitivanje zatražio.

22. Dana 28. listopada 2005. godine punomoćnik podnositelja zahtjeva zatražio je Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu odgodu roka koji je određen podnositelju zahtjeva, među ostalim, jer se ne može savjetovati s podnositeljem zahtjeva, kao ni unijeti dokaze u spis, zbog teškog zdravstvenog stanja podnositelja zahtjeva.

(b) Odluke tužiteljstva o obustavi postupka

23. Dana 5. prosinca 2005. godine Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu obustavilo je kazneni postupak protiv D.I.-ja i J.C.P.-a te kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva. Smatralo je da je J.C.P. ispravno parkirao kamion. Nadalje, podnositelj zahtjeva bio je odgovoran za nesreću jer je vozio pod utjecajem alkohola i nije prilagodio brzinu uvjetima na cesti. No u njegovom slučaju nisu postojala obilježja kaznenog djela jer je utvrđeno da je količina alkohola u njegovoj krvi bila niža od zakonskog praga od 0,8 ‰.

24. Podnositelj zahtjeva osporavao je tu odluku pred glavnim državnim tužiteljem pri Tužiteljstvu pri Žalbenom sudu (u daljnjem tekstu: „glavni državni tužitelj”). Tvrdio je, među ostalim, da tužiteljstvo nije zatražilo

prometno-tehničko vještačenje te da je, namjerno ili nenamjerno, zanemarilo ili pogrešno protumačilo dostupne dokaze.

25. Dana 3. siječnja 2006. godine glavni državni tužitelj odbio je žalbu podnositelja zahtjeva. Ponovio je zaključke tužiteljstva. Osim toga, smatrao je da podnositelj zahtjeva nije zakočio prije nego što se sudario s kamionom. Dodao je da prometno-tehničko vještačenje nije bilo nužno s obzirom na to da su već pribavljeni dokazi bili nepobitni.

2. Prvi krug sudskih postupaka

26. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu protiv odluka od 5. prosinca 2005. i 3. siječnja 2006. pred Žalbenim sudom u Ploieștiju (u daljnjem tekstu: „Žalbeni sud”). Ponovio je tvrdnje koje je iznio pred glavnim državnim tužiteljem. Osim toga, tvrdio je da su istražitelji zanemarili njegov zahtjev za unošenjem u spis dokaza koji bi mu omogućili da dokaže da su njegovi uzorci krvi prikupljeni na nezakonit način ili u sumnjivim okolnostima.

27. Dana 17. travnja 2006. godine Žalbeni sud proglasio se nenadležnim i uputio je predmet Okružnom sudu u Ploieștiju (u daljnjem tekstu: „Okružni sud”) jer je podnositelj zahtjeva odstupio s položaja suca. Nakon što je preuzeo predmet, od 13. lipnja do 6. listopada 2006. godine Okružni sud odgodio je postupak pet puta iz postupovnih razloga i kako bi imao više vremena za ispitivanje predmeta.

28. Dana 13. listopada 2006. godine Okružni sud odbio je žalbu podnositelja zahtjeva protiv odluka tužiteljstva. Smatrao je da je podnositelj zahtjeva bio odgovoran za nesreću. Nije prilagodio brzinu uvjetima na cesti kako bi izbjegao moguće opasnosti.

29. Povodom revizije (*recurs*) podnositelja zahtjeva Županijski sud u Prahovi 18. prosinca 2006. godine ukinuo je presudu i naložio Tužiteljstvu pri Okružnom sudu da obnovi kazneni postupak protiv D.I.-ja i J.C.P.-a. Tužiteljstvu je i naložio da zatraži prometno-tehničko vještačenje u kojem bi se razjasnile okolnosti nesreće. Dostupni dokazi pokazuju da su pronađeni tragovi kočenja automobila podnositelja zahtjeva te da su izjave svjedoka o tome je li kamion bio ispravno parkiran bile proturječne. Nadalje, forenzičko vještačenje potrebno je u vezi s količinom alkohola u krvi podnositelja zahtjeva.

3. Druga faza istrage

(a) Provedba istrage

30. Dana 3. travnja 2007. godine Forenzička služba sastavila je nalaz i mišljenje vještaka za forenzičku psihijatriju o podnositelju zahtjeva. U nalazu i mišljenju zaključeno je da podnositelj zahtjeva boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja koji je mogao pogoršati bilo koji oblik sukoba. Moguće je i da su psihičku bol podnositelja zahtjeva pogoršali

opetovani kirurški zahvati, no to se nije moglo medicinski kvantificirati. Prije nesreće podnositelj zahtjeva nije se vodio kao pacijent s psihološkim problemima. Postojala je jasna veza između kroničnog posttraumatskog stresa i svih konfliktnih situacija s kojima se susretao.

31. Dana 10. travnja 2007. godine Forenzička služba sastavila je nalaz i mišljenje forenzičkog vještaka o krvi podnositelja zahtjeva. Zaključila je da je došlo do određenih nepravilnosti u prikupljanju uzoraka njegove krvi. Među ostalim, drugi uzorak krvi prikupljen je u trenutku kada podnositelj zahtjeva zapravo više nije bio u bolničkoj sobi za oporavak. U nalazu i mišljenju zabilježena je i tvrdnja podnositelja zahtjeva da je pri prikupljanju uzoraka upotrijebljena prekomjerna količina dezinfekcijskog sredstva i da je to moglo izmijeniti očitavanje količine alkohola u njegovoj krvi. Vještaci su naveli da na rezultate ispitivanja količine alkohola može utjecati potencijalno nepridržavanje metodologije za prikupljanje uzoraka krvi.

32. Dana 16. svibnja 2007. godine Tužiteljstvo pri Okružnom sudu obnovilo je kazneni postupak protiv D.I.-ja i J.C.P.-a te predmet vratilo Policijskoj upravi radi provedbe dokaznih radnji koje je naložio sud. Potom je od 7. lipnja do 22. studenoga 2007. godine podnositelj zahtjeva zatražio od Policijske uprave i tužiteljstva unošenje dodatnih dokaza u spis, uključujući nalaz i mišljenje prometno-tehničkog vještaka o okolnostima nesreće te nove nalaze i mišljenja forenzičkog vještaka o količini alkohola u njegovoj krvi i tijeku nesreće. Usto je opetovano prigovarao na kašnjenja u istrazi.

33. Dana 3. listopada 2007. godine, povodom zahtjeva Policijske uprave od 14. kolovoza 2007. za forenzičkim vještačenjem o količini alkohola u krvi podnositelja zahtjeva, Forenzički zavod Mina Minovici (u daljnjem tekstu: „Forenzički zavod”) obavijestio je Policijsku upravu da se alkohol u krvi podnositelja zahtjeva ne može objasniti tvarima upotrijebljenima pri prikupljanju njegovih bioloških uzoraka.

34. Dana 20. prosinca 2007. godine prometno-tehnički vještak kojeg je 9. rujna 2007. godine imenovala Policijska uprava sastavio je nalaz i mišljenje o uzrocima nesreće. Nakon što je pregledao dostupne dokaze, vještak je zaključio da je J.C.P. mogao spriječiti nesreću da se pridržavao prometnih propisa za vozila koja se zaustavljaju noću na javnim cestama. Nadalje, prvo je automobil podnositelja zahtjeva udario kamion, a potom se D.I. zaletio u automobil podnositelja zahtjeva. Osim toga, D.I. se pridržavao prometnih propisa i ograničenja brzine te se držao na sigurnoj udaljenosti od automobila ispred sebe. Vještak je zaključio da podnositelj zahtjeva i D.I. nisu mogli izbjeći nesreću.

35. Vještaci koje su privatno angažirali podnositelj zahtjeva i D.I. da sudjeluju u vještačenju koje je proveo vještak kojeg je imenovala Policijska uprava i čiji je ishod bio nalaz i mišljenje od 20. prosinca 2007. podnijeli su primjedbe na nalaz i mišljenje. Vještak kojeg je angažirao podnositelj zahtjeva zaključio je da je automobil podnositelja zahtjeva udario kamion

nakon što ga udario automobil D.I.-ja te da je D.I. mogao izbjeći nesreću da je vozio s dužnom pažnjom i držao se na dostatnoj udaljenosti od automobila ispred sebe.

36. Od 22. do 25. siječnja 2008. godine Policijska uprava ispitala je J.C.P.-a i dva svjedoka nesreće. Odbila je zahtjev podnositelja zahtjeva za rekonstrukciju okolnosti nesreće jer bi se ta rekonstrukcija mogla obaviti samo u teoriji prometno-tehničkim vještačenjem u kojem bi se utvrdile okolnosti u kojima se dogodila prometna nesreća. Osim toga, odbila je i zahtjeve podnositelja zahtjeva za novo forenzičko vještačenje o količini alkohola u njegovoj krvi i za novo prometno-tehničko vještačenje jer su Forenzički zavod i vještak ispunili postavljene ciljeve. Dana 4. veljače 2008. godine preporučila je obustavu kaznenog postupka.

37. Dana 18. kolovoza 2008. godine Tužiteljstvo pri Okružnom sudu odbilo je preporuku Policijske uprave. Smatralo je da su dostupni dokazi proturječni i nedostatni za razjašnjenje okolnosti predmeta. Stoga je naložilo Policijskoj upravi da od Forenzičkog zavoda zatraži forenzičko vještačenje o količini alkohola u krvi podnositelja zahtjeva. Tužiteljstvo je, osim toga, od Policijske uprave zatražilo da od Međuzupanijskog laboratorija za kriminalistička vještačenja u Bukureštu (u daljnjem tekstu: „Laboratorij za kriminalistička vještačenja”) zatraži prometno-tehničko vještačenje o okolnostima nesreće. Nadalje, Policijska uprava dobila je uputu da, ovisno o ishodima forenzičkog vještačenja, ishodi još jedan nalaz i mišljenje prometno-tehničkog vještaka o tome je li se nesreća mogla izbjeći s obzirom na količinu alkohola u krvi podnositelja zahtjeva u vrijeme nesreće.

38. Dana 19. veljače 2009. godine u svom odgovoru na zahtjev Policijske uprave od 21. listopada 2008. za forenzičko vještačenje Forenzički zavod obavijestio je Policijsku upravu da, s obzirom na proturječne i nepotpune dokaze, postoje ozbiljne sumnje u to je li prikupljena i ispitana krv doista krv podnositelja zahtjeva.

39. Dana 30. ožujka 2009. godine Policijska uprava odbila je zahtjev podnositelja zahtjeva za novo forenzičko vještačenje o količini alkohola u njegovoj krvi jer, među ostalim, novo vještačenje ne bi bilo ni nužno ni odlučujuće u predmetu. Istog je dana Policijska uprava od Laboratorija za kriminalistička vještačenja zatražila prometno-tehničko vještačenje koje je naložilo tužiteljstvo.

40. Povodom žalbe podnositelja zahtjeva protiv odluke Policijske uprave od 30. ožujka 2009. Tužiteljstvo pri Okružnom sudu obavijestilo je podnositelja zahtjeva 30. travnja 2009. godine da je spis kaznene istrage poslan Laboratoriju za kriminalistička vještačenja i da se njegova žalba ne može ispitati u zakonskom roku dok spisa nema. Dana 16. lipnja 2009. godine Tužiteljstvo pri Županijskom sudu u Ploieștiju odbilo je posljednju žalbu podnositelja zahtjeva od 8. svibnja 2009. protiv obavijesti od 30. travnja 2009. kao nedopuštenu.

41. Dana 21. travnja 2009. godine Laboratorij za kriminalistička vještačenja obavijestio je Policijsku upravu da nalaz i mišljenje prometno-tehničkog kriminalističkog vještaka ne može sastaviti prije 2011. godine zbog iznimno velike količine posla i malog broja raspoloživih vještaka.

42. Unatoč tome Laboratorij za kriminalistička vještačenja sastavio je prethodno navedeni nalaz i mišljenje 29. rujna 2010. godine. U njemu je zaključio, među ostalim, da s obzirom na brzinu kojom se morao kretati da bi izbjegao sudar s kamionom podnositelj zahtjeva nije mogao izbjeći sudar. Nije mogao utvrditi je li D.I. mogao izbjeći sudar s automobilom podnositelja zahtjeva ni je li J.C.P. mogao spriječiti nesreću te nije mogao utvrditi ni kako ni kojim su se redosljedom sudarili automobil podnositelja zahtjeva i automobil D.I.-ja. Procijenio je da su se automobili podnositelja zahtjeva i automobil D.I.-ja vjerojatno sudarili nakon što je automobil podnositelja zahtjeva udario kamion.

43. Dana 6. siječnja 2011. godine, nakon što je saznao da je Laboratorij za kriminalistička vještačenja vratio spis, podnositelj zahtjeva podsjetio je Tužiteljstvo pri Okružnom sudu na svoju žalbu protiv odluke Policijske uprave od 30. ožujka 2009.

44. Dana 28. siječnja 2011. godine Policijska uprava odbila je zahtjev podnositelja zahtjeva za novo prometno-tehničko vještačenje koje bi proveo sudski vještak jer su u nalazu i mišljenju od 29. rujna 2010. okolnosti nesreće razjašnjene u najvećoj mogućoj mjeri. Dana 3. ožujka 2011. godine Tužiteljstvo pri Okružnom sudu odbilo je žalbu podnositelja zahtjeva protiv odluke Policijske uprave.

(b) Odluke tužiteljstva o obustavi postupka

45. Dana 21. veljače 2011. godine Tužiteljstvo pri Okružnom sudu obustavilo je kazneni postupak protiv D.I.-ja i J.C.P.-a jer nisu utvrđena sva obilježja kaznenog djela. Smatralo je da je J.C.P. ispravno parkirao kamion. Ni podnositelj zahtjeva ni D.I. nisu prilagodili svoju brzinu uvjetima na cesti. No u nalazu i mišljenju prometno-tehničkog vještaka od 29. rujna 2010. nije se moglo sa sigurnošću utvrditi je li D.I. mogao izbjeći nesreću. Nadalje, prema nalazu i mišljenju forenzičkog vještaka od 27. lipnja 2005. ozljede podnositelja zahtjeva uglavnom je prouzročio izravni sudar njegovog automobila s kamionom.

46. Dana 23. ožujka 2011. godine viši tužitelj Tužiteljstva pri Okružnom sudu odbio je žalbu podnositelja zahtjeva protiv odluke od 21. veljače 2011. Smatrao je da dostupni dokazi ukazuju na to da je ta odluka bila zakonita. Jedino se za podnositelja zahtjeva moglo sa sigurnošću utvrditi da je odgovoran za nesreću. Prebrzo je vozio svoj automobil noću.

4. Drugi krug sudskih postupaka

47. Dana 30. ožujka 2011. godine podnositelj zahtjeva podnio je Okružnom sudu žalbu protiv odluke Tužiteljstva pri Okružnom sudu od 21. veljače 2011. Tvrdio je, među ostalim, da je tužiteljstvo svoju odluku samo djelomično temeljilo na dokazima u spisu. Usto je kritizirao i mišljenje vještaka od 29. rujna 2010.

48. Ubrzo nakon toga podnositelj zahtjeva zatražio je od Visokog kasacijskog suda da uputi predmet drugom sudu zbog osnovane sumnje povezane sa sucima Okružnog suda. Dana 21. lipnja 2011. godine Visoki kasacijski sud odobrio je zahtjev podnositelja zahtjeva te istaknuo položaje stranaka i činjenicu da je podnositelj zahtjeva podnio kaznene prijave protiv sudaca i tužitelja iz Ploieștija (vidi u nastavku stavak 62). Uputio je predmet Okružnom sudu u Bukureštu.

49. Dana 30. rujna 2011. godine Okružni sud u Bukureštu odbio je prigovore podnositelja zahtjeva protiv nalaza i mišljenja vještaka od 29. rujna 2010. te potvrdio odluku tužiteljstva u dijelu u kojem je obustavilo kazneni postupak protiv J.C.P.-a. Prema dostupnim dokazima J.C.P. je parkirao kamion na zakonit način, podnositelj zahtjeva prvi je udario kamion, a zatim je D.I. udario njegov automobil.

50. Kad je riječ o kaznenom postupku protiv D.I.-ja, sud je smatrao da D.I. nije ispunio svoju zakonsku obvezu sigurne vožnje. Odluka o obustavi postupka protiv D.I.-ja bila je proturječna s obzirom na to da je istom odlukom potvrđeno da je D.I. prekršio svoju zakonsku obvezu. Osim toga, zaključak iz nalaza i mišljenja vještaka od 20. prosinca 2007. da D.I. nije mogao izbjeći nesreću nije u skladu s odredbama mjerodavnog domaćeg zakonodavstva o sigurnoj vožnji.

51. No, budući da u spisu nisu postojali dokazi koji bi razjasnili postoji li uzročno-posljedična veza između postupanja D.I.-ja i ozljeda podnositelja zahtjeva ili ne, sud nije mogao odlučivati o predmetu. Stoga je ukinuo odluku u dijelu u kojem se nalaže obustava postupka protiv D.I.-ja i naložio tužiteljstvu da ishodi novi nalaz i mišljenje forenzičkog vještaka u kojem će se utvrditi postoji li izravna veza između postupanja D.I.-ja i ozljeda podnositelja zahtjeva. Smatrao je bi se tim novim forenzičkim vještačenjem trebalo moći utvrditi jesu li ozljede podnositelja zahtjeva posljedica sudara njegova automobila i kamiona ili sudara automobila D.I.-ja i automobila podnositelja zahtjeva ili kombinacije tih dvaju događaja.

52. Okružni sud napomenuo je da se bliži rok zastare kaznenog progona. No smatrao je da ne može odlučivati o predmetu i osuditi D.I.-ja jer se, s obzirom na izostanak zatraženih dokaza, nije moglo izvan svake sumnje utvrditi da postoje sva obilježja kaznenog djela.

53. Dana 16. siječnja 2012. godine Žalbeni sud u Bukureštu odbio je reviziju koju je D.I. podnio protiv te presude.

5. Treća faza istrage

(a) Provedba istrage

54. Dana 5. travnja 2012. godine Tužiteljstvo pri Okružnom sudu obnovilo je kazneni postupak protiv D.I.-ja. Dana 6. travnja 2012. godine zatražilo je Forenzičku službu forenzičko vještačenje koje je naložio sud. Forenzička služba sastavila je nalaz i mišljenje 11. travnja 2012. godine i u njemu zaključila, među ostalim, da je između dva sudara proteklo vrlo malo vremena. Nije mogla utvrditi na temelju ozljeda podnositelja zahtjeva koji ih je od ta dva događaja prouzročio. Moguće je da ih je prouzročila kombinacija tih dvaju sudara.

55. Dana 25. travnja 2012. godine podnositelj zahtjeva zatražio je Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu da preuzme predmet zbog složenosti predmeta i prekomjerne duljine postupka. Glavni državni tužitelj odobrio je taj zahtjev 26. travnja 2012. godine zbog opasnosti da istekne rok zastare.

56. Dana 28. svibnja 2012. godine Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu odbilo je zahtjev podnositelja zahtjeva od 12. travnja 2012. za rekonstrukciju nesreće i njegov zahtjev od 18. svibnja 2012. za novo forenzičko vještačenje koje bi obavio Forenzički zavod. Smatralo je da, s obzirom na zaključke iz dostupnih nalaza i mišljenja, dokazi čije je izvođenje zatražio podnositelj zahtjeva nisu ni relevantni ni potrebni za predmet.

(b) Odluke tužiteljstva o obustavi postupka

57. Dana 30. svibnja 2012. godine Tužiteljstvo pri Žalbenom sudu obustavilo je kazneni postupak protiv D.I.-ja jer nisu utvrđena sva obilježja kaznenog djela. U nalazu i mišljenju forenzičkog vještaka od 11. travnja 2012. nije se moglo utvrditi koliko je dana medicinske skrbi potrebne podnositelju zahtjeva bilo posljedica ozljeda koje si je on sam nanio ili ozljeda koje je prouzročio D.I., kao ni je li postupanje D.I.-ja stvorilo bilo kakvu potrebu za medicinskom skrbi. Stoga je postojala sumnja u uzročno-posljedičnu vezu između postupanja D.I.-ja i ozljeda podnositelja zahtjeva i ta je sumnja išla u prilog D.I.-ju.

58. Dana 18. lipnja 2012. godine glavni državni tužitelj odbio je žalbu podnositelja zahtjeva protiv te odluke. Smatrao je da je zastara nastupila 3. lipnja 2012. godine i da se stoga istraga u predmetu ne može nastaviti.

6. Treći krug sudskih postupaka

59. Dana 18. srpnja 2012. godine podnositelj zahtjeva zatražio je Okružni sud da ukine odluku glavnog državnog tužitelja od 18. lipnja 2012. i sam odluči o predmetu. Tvrdio je, među ostalim, da zastara nije nastupila. Nadalje, tužiteljstvo je povrijedilo njegovo pravo na obranu time što je odbilo njegov zahtjev za reviziju nalaza i mišljenja vještaka od 11. travnja 2012. koju bi proveo Forenzički zavod.

60. Dana 21. prosinca 2012. godine Okružni sud donio je pravomoćnu presudu kojom je odbio žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio odluku glavnog državnog tužitelja. Sud je smatrao da je prema mjerodavnim kaznenopravnim odredbama, uključujući odredbu o blažem kaznenom pravu, zastara kaznenog djela D.I.-ja nastupila 3. lipnja 2012. godine.

61. Dana 7. ožujka 2013. godine Žalbeni sud odbio je reviziju koju je podnositelj zahtjeva podnio protiv te presude kao nedopuštenu jer protiv presude Okružnog suda nije dopuštena žalba. No Žalbeni sud prosljedio je Ustavnom sudu ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva protiv mjerodavnih zakonskih odredbi o žalbama protiv odluka tužiteljstva. Dana 24. rujna 2013. godine Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu.

C. Žalbe podnositelja zahtjeva protiv istražitelja i sudaca koji su rješavali njegove predmete

62. Od 19. studenoga 2008. do 30. rujna 2011. godine podnositelj zahtjeva podnio je nekoliko žalbi i nekoliko kaznenih i disciplinskih prijava nadležnim hijerarhijskim ili nadzornim tijelima, među ostalim Višem sudbenom vijeću, protiv mnogih istražnih i sudbenih tijela uključenih u istragu i ispitivanje predmeta koji se odnose na njega. Njegove žalbe sadržavale su navode o pristranosti, rješavanju njegovih predmeta na nezakonit način uz niz povreda te naklonjenosti D.I.-ju i J.C.P.-u.

63. Nadležne vlasti odbile su, osim u jednom slučaju (vidi prethodni stavak 48), žalbe podnositelja zahtjeva jer nisu počinjena protuzakonita djela ili jer su određeni postupci i dalje u tijeku. U nekoliko odluka o žalbama podnositelja zahtjeva, na primjer u odluci Tužiteljstva pri Visokom kasacijskom sudu od 10. rujna 2009. i u odluci glavnog državnog tužitelja od 25. listopada 2011., nadležne vlasti ukazale su na to da je podnositelj zahtjeva motiviran subjektivnim nezadovoljstvom s ishodom istrage ili čak željom da se osveti istražiteljima.

D. Parnični postupak koji je pokrenuo podnositelj zahtjeva

64. Dana 28. studenoga 2006. godine podnositelj zahtjeva pokrenuo je postupak pred Županijskim sudom u Dâmboviți protiv osiguravajućeg društva kod kojeg mu je bio osiguran automobil te je u njemu tražio donošenje presude kojom bi se osiguravajućem društvu naložilo da ispuni svoju ugovornu obvezu naknade štete za uništenje osiguranog vozila i da mu na ime nematerijalne štete isplati naknadu za psihičku bol nastalu nakon što je osiguravajuće društvo navodno neopravdano odbilo ispuniti svoju ugovornu obvezu. Podnositelj zahtjeva pokrenuo je i postupak protiv društva od kojeg je zakupio automobil (leasing) kako bi presuda bila

obvezujuća i za to društvo. Dana 16. rujna 2010. godine sud je naložio da se D.I. i J.C.P. u postupak uključe u svojstvu trećih strana.

65. Naposljetku je 27. studenoga 2013. godine Županijski sud u Dâmboviți obustavio postupak koji je podnositelj zahtjeva pokrenuo protiv osiguravajućeg društva i leasing-društva jer podnositelj zahtjeva nije platio propisani sudski biljeg.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

66. U prijašnjem rumunjskom Zakonu o kaznenom postupku, koji je bio snazi u predmetnom razdoblju (do 31. siječnja 2014. godine) propisano je da je cilj tužbe da se utvrdi građanskopravna odgovornost tuženika za štetu prouzročenu djelom koje je predmet kaznenog postupka. Tužba se može spojiti s kaznenim postupkom podnošenjem imovinskopravnog zahtjeva (članak 14.). Oštećenik može taj zahtjev podnijeti tijekom kaznenog postupka ili pred raspravnim sudom do dana čitanja optužnice pred sudom (članak 15.). Ako se nije uključio u kazneni postupak u svojstvu oštećenika, oštećenik može pred parničnim sudovima pokrenuti zasebni postupak za naknadu štete koja je nastala kaznenim djelom. Parnični postupak mora se obustaviti sve do donošenja pravomoćne presude kaznenih sudova. Oštećenik koji se uključio u kazneni postupak u svojstvu oštećenika može pokrenuti zasebni parnični postupak u slučaju obustave kaznenog postupka. U slučaju obnove kaznenog postupka parnični postupak pokrenut pred parničnim sudovima mora se obustaviti. Oštećenik koji je pokrenuo parnični postupak može odustati od tog postupka te istražnim tijelima ili raspravnim sudu podnijeti zahtjev (za uključivanje imovinskopravnog zahtjeva u kazneni postupak) u slučaju da se podnese optužnica ili suđenje nastavi nakon obustave. Od parničnog postupka ne može se odustati nakon što parnični sud donese presudu, čak i ako ona još nije pravomoćna (članak 19.). Oštećenik koji se uključio u kazneni postupak u svojstvu oštećenika može pokrenuti parnični postupak ako kazneni sud u pravomoćnoj presudi nije ispitao tužbu (članak 20.). Pravomoćna presuda kaznenog suda jest *res judicata* za parnični sud koji je pozvan ispitati tužbu u dijelu u kojem se odnosi na postojanje djela, osobu koja je počinila to djelo i krivnju te osobe. Za razliku od toga pravomoćna presuda parničnog suda nije *res judicata* za istražna tijela i kazneni sud u dijelu u kojem se odnosi na postojanje kaznenog djela, osobu koja je počinila to djelo i krivnju te osobe (članak 21.).

67. U prijašnjem rumunjskom Zakonu o parničnom postupku, koji je bio na snazi do 14. veljače 2013. godine, propisano je da parnični sud može obustaviti postupak ako je pokrenut kazneni postupak za kazneno djelo koji bi mogao imati odlučujući utjecaj na presudu koja se mora donijeti te da obustava mora ostati na snazi do donošenja pravomoćne presude u predmetu zbog koje je postupak obustavljen (članak 244.). Sud obustavlja parnični

postupak privremenom presudom protiv koje je dopuštena žalba, koja se može podnijeti dok god je postupak obustavljen (članak 244.1).

68. U prijašnjem rumunjskom Građanskom zakoniku, koji je bio na snazi do 1. listopada 2011. godine, propisano je da je svaka osoba koja je odgovorna za nanošenje štete drugoj osobi odgovorna za naknadu te štete neovisno o tome je li prouzročila štetu svojim činjenjem, nečinjenjem ili nehajem (članci 998. i 999.).

69. U Zakonodavnoj uredbi br. 167/1958 o zastari, koja je bila na snazi do 1. listopada 2011. godine, propisano je da pravo na pokretanje tužbe s materijalnim opsegom zastarijeva u roku od tri godine (članci 1. i 3.). Zastara za podnošenje zahtjeva za naknadu štete koja je nastala protuzakonitim djelom počinje teći od trenutka u kojem osoba postane ili bi trebala postati svjesna štete te sazna tko ju je prouzročio (članak 8.). No zastara se prekida ako se podnese tužba (članak 16.). Nakon prekida počinje teći novi rok zastare (članak 17.).

70. U novom rumunjskom Građanskom zakoniku, koji je na snazi od 1. listopada 2011. godine, propisano je da je svaka osoba s moći rasuđivanja odgovorna za svu štetu nastalu njezinim činjenjem ili nečinjenjem i obvezna je u potpunosti naknaditi tu štetu (članak 1349.). Kada je riječ o postojanju štete ili krivnje štetnika, ni kaznenopravne odredbe ni pravomoćna oslobađajuća presuda ni presuda o okončanju kaznenog postupka nisu obvezujuće za parnični sud (članak 1365.). Pravo na podnošenje tužbe, uključujući tužbe s materijalnim opsegom, zastarijeva u roku od tri godine, osim ako nije drugačije predviđeno zakonom (članci 2500., 2501. i 2517.). Zastara za podnošenje zahtjeva za naknadu štete koja je nastala protuzakonitim djelom počinje teći od trenutka u kojem osoba postane ili bi trebala postati svjesna štete te sazna tko ju je prouzročio (članak 2528.). Zastara se može prekinuti podnošenjem tužbe ili imovinskopravnog zahtjeva tijekom pokrenutog kaznenog postupka ili pred sudom sve do početka sudskog ispitivanja predmeta (članak 2537.). Ako se zastara prekine podnošenjem imovinskopravnog zahtjeva, prekid traje sve do dostave rješenja o okončanju ili obustavi kaznenog postupka ili odluke suda o obustavi postupka ili do donošenja pravomoćne presude kaznenog suda (članak 2541.).

PRAVO

I. OPSEG PREDMETA I KARAKTERIZACIJA PRIGOVORA

A. Tvrdnje stranaka

71. Podnositelj zahtjeva naveo je u svom zahtjevu Sudu da je u nesreći zadobio teške tjelesne ozljede opasne po život. Također je naveo da je istraga o okolnostima nesreće bila nerazumno duga. Nadalje, domaći sudovi

ispitali su samo njegove žalbe protiv odluka tužiteljstava i nijedan nije odlučivao o osnovanosti njegova predmeta. Vlasti su se usredotočile na skrivanje i iskrivljavanje istine umjesto na razjašnjavanje okolnosti nesreće. Nije mu dopušteno unošenje relevantnih dokaza u spis, vlasti su počinile nekoliko povreda i pomagale su počiniteljima. Smatrao je da svi prethodno navedeni elementi predstavljaju ponižavanje te nečovječno i ponižavajuće postupanje. Povrijedilo ga je takvo postupanje s obzirom na njegov teški invaliditet uzrokovan nesrećom. Naposljetku, zastara kaznenog progona nastupila je tijekom kazneno-istražnog postupka, što su i htjele domaće vlasti.

72. U svom dodatnom pisanom očitovanju Sudu podnositelj zahtjeva uputio je, među ostalim, na činjenicu da je J.C.P. predstavnik države. Bio je zaposlen kao državni službenik u jednoj vojnoj postrojbi te je u vrijeme nesreće obavljao službenu misiju koju mu je povjerila vojna postrojba u ime rumunjske države.

73. Vlada je ustvrdila da podnositelj zahtjeva ni u svom prvobitnom zahtjevu Sudu ni u svom kasnijem pisanom očitovanju pred Vijećem nije nijednom ukazao na to da je država propustila donijeti dostatna pravna pravila i mjere za uređenje prometa motornih vozila na javnim cestama. Osim toga, nije istaknuo nijedan aspekt koji ulazi u područje primjene članka 8. Konvencije.

74. Vlada je istaknula da je podnositelj zahtjeva u prethodno navedenom prvobitnom zahtjevu prigovorio da je način na koji su domaće vlasti istraživale prometnu nesreću u kojoj je on bio žrtva predstavljao nečovječno i ponižavajuće postupanje. No članak 3. u svom materijalnom aspektu nije primjenjiv u okolnostima poput onih u ovom predmetu jer je način na koji su vlasti provele istragu bio dostatno obuhvaćen postupovnim obvezama sadržanima, među ostalim, u tom članku.

75. U svom kasnijem pisanom očitovanju pred Vijećem podnositelj zahtjeva izrijekom je naveo da se njegov zahtjev Sudu odnosi na povrede koje su predstavnici države počinili tijekom istrage o okolnostima nesreće i na njegovu nemogućnost da te predstavnike privede pravdi, a ne na ozljede koje je zadobio postupanjem D.I.-ja. Također je naveo da ne prigovara na povredu članka 2. Konvencije. Osim toga, podnesci podnositelja zahtjeva jasno su pokazali da on nije namjeravao prigovoriti na navodnu povredu članka 3. u njegovom procesnom aspektu.

76. Vlada je smatrala da Sud treba uzeti u obzir slobodnu volju podnositelja zahtjeva i ograničiti opseg ovog predmeta samo na prigovore navedene u njegovom zahtjevu i njegovom kasnijem očitovanju.

77. Također je tvrdila da podnositelj zahtjeva nikada nije prigovorio pred Sudom da je država odgovorna za postupanje J.C.P.-a zbog njegova statusa predstavnika države. Osim toga, kazneni postupak protiv J.C.P.-a završen je 30. rujna 2011. godine, odnosno više od šest mjeseci prije nego što je podnositelj zahtjeva podnio svoj zahtjev Sudu, te su domaći sudovi

neopozivo utvrdili da J.C.P. nije bio odgovoran za nesreću (vidi prethodni stavak 49). Nadalje, u spisu nije bilo nikakvih dokaza o odgovornosti države za nesreću. Sud ne bi smio udvostručavati rad koji su već obavile nadležne vlasti, kao ni samostalno utvrđivati okolnosti nesreće ni koje su osobe odgovorne za nju.

78. Vlada je potvrdila da je J.C.P. bio zaposlen u vojnoj postrojbi i da je u vrijeme nesreće obavljao svoje službene dužnosti. No J.C.P. bio je zaposlen kao državni službenik u toj postrojbi, a prema mjerodavnom domaćem pravu vojna postrojba mogla bi snositi građanskopravnu odgovornost za nesreću samo da su nadležne vlasti utvrdile da je J.C.P. odgovoran za nesreću. Budući da J.C.P. nije bio odgovoran za prometnu nesreću, materijalni aspekt članaka 2. i 3. Konvencije nije primjenjiv u ovom predmetu.

79. Nadalje, Vlada je smatrala da J.C.P.-ov status predstavnika države nije relevantan za ishod ovog predmeta jer podnositelj zahtjeva nije tvrdio da je J.C.P.-ov status utjecao na domaću istragu. Osim toga, domaću istragu proveli su javni tužitelji koji nisu imali nikakvih veza s J.C.P.-om ni s vojnom postrojbom u kojoj je zaposlen.

B. Ocjena Suda

80. Na samom početku Sud primjećuje da su prigovori podnositelja zahtjeva (vidi prethodni stavak 71) dvojaki. S jedne se strane odnose na navodnu duljinu i neučinkovitost kaznene istrage i navodnu nemogućnost ishoda odluka o osnovanosti njegova imovinskopravnog zahtjeva nakon prometne nesreće u kojoj je sudjelovao. S druge se strane odnose na postupanje kojem je podnositelj zahtjeva bio podvrgnut zbog načina na koji su vlasti provele istragu o okolnostima nesreće.

81. Prigovori podnositelja zahtjeva stoga se mogu grupirati u dvije zasebne kategorije: u prvoj su njegovi prigovori koji se odnose na provedbu kaznene istrage, a u drugoj su njegovi prigovori koji se odnose na postupanje vlasti uključenih u istragu prema njemu. U svom prvobitnom zahtjevu podnositelj zahtjeva pozvao se izrijekom i općenito na članke 3., 6. i 13. Konvencije u pogledu obje kategorije prigovora.

82. Sud primjećuje da je Vlada tvrdila da obje kategorije prigovora djelomično ne ulaze u opseg predmeta koji Sud treba ispitati (vidi prethodne stavke 73–76 i 78–79). Stoga treba utvrditi opseg i karakterizaciju koja se u pravu daje svakoj kategoriji prigovorâ podnositelja zahtjeva.

83. U tom pogledu Sud ponavlja da se prigovor sastoji od dvaju elemenata: činjeničnih navoda i pravnih argumenata. Na temelju načela *jura novit curia* Sud nije obvezan pravnim osnovama koje je naveo podnositelj zahtjeva temeljem Konvencije i njezinih protokola te ima ovlasti odlučiti o karakterizaciji koja se u pravu daje činjenicama prigovora ispitujući ga na temelju članaka ili odredbi Konvencije koji su različiti od onih na koje se

poziva podnositelj zahtjeva (vidi *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 126., 20. ožujka 2018.).

84. Kad je riječ o prvoj kategoriji prigovorâ podnositelja zahtjeva, odnosno onoj koja se odnosi na provedbu kaznene istrage, Sud primjećuje da oni ne uključuju nikakve navode o namjernim djelima ili sumnjivim okolnostima. Osim toga, podnositelj zahtjeva nije kao uzrok nesreće naveo propust državnih tijela da donesu dostatna pravna pravila i mjere za uređenje prometa motornih vozila na javnim cestama kako bi osigurale sigurnost sudionika u prometu na cesti. Nije ni tvrdio da je država odgovorna za postupanje J.C.P.-a s obzirom na to da je on državni službenik u vojnoj postrojbi i stoga predstavnik države.

85. Kad je riječ o toj kategoriji prigovorâ, podnositelj zahtjeva uputio je na ozbiljne posljedice prometne nesreće na njegov fizički integritet. Izveo je dokaze koji potkrepljuju da su se te posljedice smatrale opasnim po život i da su nastale zbog djela iz nehaja. U svom prvobitnom zahtjevu nije se pozvao na članak 2. U njegovom kasnijem pisanom očitovanju pred vijećem i dalje su postojale određene tvrdnje koje bi se mogle protumačiti kao da znače da ne prigovara na temelju članka 2. Konvencije. Ostale primjedbe mogle bi se protumačiti kao potvrda da ne prigovara ni na temelju procesnog aspekta članka 3. No u tom dodatnom očitovanju pred vijećem naveo je određene dodatne izjave i primjedbe koje ukazuju na suprotno.

86. S obzirom na prethodno navedeno Sud smatra da se prva kategorija prigovorâ podnositelja zahtjeva odnosi na njegova postupovna prava i/ili postupovne obveze državnih vlasti u kontekstu djela iz nehaja koja su dovela do vrlo teških tjelesnih posljedica ili posljedica opasnih po život. Nadalje, s obzirom na konkretan kontekst u ovom predmetu Sud smatra da ta postupovna prava i pripadajuće obveze države mogu u određenim okolnostima biti sadržane ne samo u članku 3., članku 6. stavku 1. i članku 13., na koje je uputio podnositelj zahtjeva, nego i u člancima 2. i 8. Konvencije. Iako se podnositelj zahtjeva nije izrijeком pozvao na posljednje dvije navedene odredbe, uzimajući u obzir činjenično stanje na kojem se temelje njegovi prigovori (vidi prethodni stavak 71), Sud smatra primjerenim ispitati predmet i na temelju članaka 2. i 8.

87. Stoga Sud smatra da bi trebao ispitati prigovore podnositelja zahtjeva koji se odnose na provedbu kaznene istrage u kontekstu postupovnih prava i pripadajućih obveza sadržanih u svakoj od prethodno navedenih odredbi. Također smatra da bi trebao iskoristiti priliku koju mu je predstavio ovaj predmet da razjasni opseg postupovnih jamstava sadržanih u svakoj od tih odredbi u području koje se razmatra.

88. Kad je riječ o drugoj kategoriji prigovorâ podnositelja zahtjeva, Sud primjećuje da se ta kategorija odnosi na navode o ponižavanju i zlostavljanju podnositelja zahtjeva od strane vlasti uključenih u istragu.

89. S obzirom na posebnu narav navoda podnositelja zahtjeva u tom pogledu Sud ne može prihvatiti tvrdnju Vlade da bi dostatno bilo da se taj

prigovor ispita u prethodno navedenom kontekstu postupovnih obveza tužene države (vidi, na primjer, *Kurt protiv Turske*, 25. svibnja 1998., stavci 130. – 134., *Izvešća o presudama i odlukama 1998-III*, *Çakıcı protiv Turske* [VV], br. 23657/94, stavak 98., ECHR 1999-IV, i *Taş protiv Turske*, br. 24396/94, stavci 77. – 80., 14. studenoga 2000.). Stoga Sud smatra da se prigovor koji se odnosi na postupanje vlasti uključenih u istragu prema podnositelju zahtjeva mora zasebno ispitati na temelju materijalnog aspekta članka 3. Konvencije.

90. S obzirom na prethodno navedena razmatranja Sud će u nastavku ispitati prvo prigovore podnositelja zahtjeva koji se odnose na provedbu kaznene istrage, a zatim prigovor na postupanje vlasti uključenih u istragu prema njemu.

II. PRIGOVORI KOJI SE ODOSE NA PROVEDBU KAZNENE ISTRAGE

91. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na duljinu i neučinkovitost kaznene istrage i navodnu nemogućnost ishođenja odluka o osnovanosti njegova imovinskopravnog zahtjeva nakon prometne nesreće u kojoj je sudjelovao. Kao što je već prethodno navedeno (vidi stavke 86–87), Sud će ispitati prigovore na temelju članka 2. i 3., članka 6. stavka 1. i članka 8. i 13. Konvencije, čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

Članak 2.

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. ...
...”

Članak 3.

„Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.”

Članak 6.

„1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično ... i u razumnom roku ispita njegov slučaj.
...”

Članak 8.

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog ... života ...
...”

Članak 13.

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom, čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.”

A. Osvrt na navodne povrede članka 2., 3. i 8. Konvencije

92. Podnositelj zahtjeva prigovorio je na prekomjernu duljinu i neučinkovitost kaznene istrage.

*1. Dopusštenost***(a) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava***(i) Tvrdnje stranaka**(α) Vlada*

93. Vlada je ustvrdila da podnositelj zahtjeva nije iscrpio dostupna domaća pravna sredstva, kao što je predviđeno člankom 35. stavcima 1. i 4. Konvencije, ne samo u pogledu prigovora na temelju članka 2., nego i u pogledu prigovora na temelju članka 3. i 8. Točnije, tvrdila je da je podnositelj zahtjeva trebao pokrenuti parnični postupak pred parničnim sudovima protiv vozača kojeg je smatrao odgovornim za nesreću.

94. Pozivajući se na mjerodavno domaće pravo i primjere iz domaće sudske prakse, Vlada je objasnila da se žrtve kaznenog djela mogu uključiti u kazneni postupak u svojstvu oštećenika. Alternativno, žrtve koje se ne uključe u kazneni postupak u svojstvu oštećenika mogu pokrenuti zasebni parnični postupak za naknadu pretrpljene štete. U takvim situacijama parnični postupak mora ili može se obustaviti do donošenja pravomoćne presude kaznenih sudova. Iako nije obvezan obustaviti parnični postupak do podizanja optužnice, parnični sud mora ga obustaviti nakon podizanja optužnice.

95. Osim u određenim izvanrednim okolnostima, kada je podignuta optužnica, kazneni sudovi moraju ispitati imovinskopravne zahtjeve uključene u kazneni postupak neovisno o tome je li okrivljenik oslobođen ili osuđen. U tim izvanrednim okolnostima žrtva može u svakom slučaju pokrenuti zasebni parnični postupak. Nadalje, analogno tome žrtva može pokrenuti zasebni parnični postupak protiv navodnog počinitelja čak i kada tužiteljstvo donese odluku o nepodizanju optužnice zbog zastare.

96. Kazneni postupak s imovinskopravnim zahtjevom koji podnese žrtva kaznenog djela u mjerodavnoj se sudskoj praksi u pravilu tumači kao tužba koja prekida tijekom trogodišnjeg roka zastare za parnični postupak. Stoga taj rok zastare počinje teći u trenutku kada je okončan kazneni postupak. To tumačenje izrijeком je preneseno u izmjene građanskopravnih pravila koja su na snazi u Rumunjskoj od 1. listopada 2011. godine.

97. U slučaju i imovinskopravnih zahtjeva uključenih u kazneni postupak i zasebnog parničnog postupka žrtva je odgovorna za izvođenje dokaza. Dokazi uneseni u spis tijekom kaznenog postupka mogu se upotrijebiti u zasebnom parničnom postupku pokrenutom pred parničnim sudom, no to ne ograničava žrtvu ni domaće parnične sudove u unošenju drugih dokaza u spis.

98. Prema sudskoj praksi Suda parnični postupak za naknadu moguće pretrpljene štete koji bi podnositelj zahtjeva pokrenuo protiv D.I.-ja nakon okončanja kaznenog postupka bio bi dobar način za ishoditi obeštećenje, čak i da se iskoristio godinama nakon nesreće. Vlada je smatrala da ne bi bilo prekomjerno zahtijevati od podnositelja zahtjeva da iscrpi to građanskopravno sredstvo osam godina nakon nesreće s obzirom na složenost domaćeg kaznenog postupka, izostanak dužih razdoblja neaktivnosti nadležnih vlasti i činjenicu da je podnositelj zahtjeva pred parničnim sudovima mogao iskoristiti dokaze unesene u kazneni spis, kao i zaključak Okružnog suda u Bukureštu iz presude od 30. rujna 2011. o tome da je D.I. odgovoran za nesreću.

99. Naposljetku, Vlada je objasnila da se parnični postupak koji je podnositelj zahtjeva pokrenuo 28. studenoga 2006. godine temeljio na ugovoru o osiguranju i nije se odnosio na ozljede koje je zadobio u nesreći.

(β) Podnositelj zahtjeva

100. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je uključivanjem u kazneni postupak pokrenut u vezi s okolnostima nesreće u svojstvu oštećenika iscrpio dostupna domaća pravna sredstva i da stoga nije trebao pokrenuti zasebni parnični postupak za naknadu štete protiv osobe odgovorne za nesreću. Osim toga, budući da pitanje odgovornosti nije razriješeno u kaznenoj istrazi, upitno je bi li on mogao podići tužbu, kamoli ishoditi naknadu pretrpljene štete. Budući da je identitet počinitelja ostao nepoznat, zakonski uvjeti za pokretanje parničnog postupka za naknadu štete nisu bili ispunjeni. Osim toga, pokretanjem zasebnog parničnog postupka protiv države ne bi se osigurala učinkovitost istrage. Isto tako, podnošenjem žalbi protiv istražitelja i njihovih odluka iskoristio je sva postupovna sredstva koja su mu bila raspoloživa za sprečavanje povrede njegovih konvencijskih prava, no ona nisu polučila nikakve praktične rezultate. Nadalje, ne postoji pravno sredstvo koje je on mogao iskoristiti u pogledu duljine postupka.

101. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da se nijedan primjer domaće sudske prakse na koju se Vlada pozvala ne odnosi na ovaj predmet. U svim citiranim predmetima kaznena istraga i faza podizanja optužnice završile su prije isteka roka zastare kaznenog progona. Nadalje, kad je riječ o odnosu između krivnje za kazneno djelo i tužbe, podnositelj zahtjeva uputio je na odluku domaćeg suda koji je smatrao da u okolnostima prometne nesreće u kojima su zadobivene tjelesne ozljede krivnju utvrđuju istražna tijela, a ne žrtva.

102. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je iscrpio građanskopravna sredstva koja su mu bila dostupna pokretanjem parničnog postupka protiv osiguravajućeg društva i leasing-društva zbog uništenja njegova automobila. Prvobitno su domaći sudovi odlučili u njegovu korist, no u žalbenom su postupku zaključili da se tužba koju je podignuo nije temeljila na kaznenom djelu nego na poslovnom ugovoru. Posljedično su sudovi naložili podnositelju zahtjeva da plati veliki iznos sudskih pristojbi kao preduvjet za ispitivanje njegova građanskog predmeta. Odbijeni su njegovi zahtjevi za preispitivanje naloga o plaćanju sudskih pristojbi. Njegovi su zahtjevi odbijeni jer nije mogao platiti pristojbe. Podnositelj zahtjeva potvrdio je da se parnični postupak koji je pokrenuo protiv osiguravajućeg društva koje je osiguralo njegov automobil temeljio na poslovnom ugovoru sklopljenom s tim društvom, a ne na kaznenom postupku, jer ni osiguravajuće društvo ni leasing-društvo nisu bile stranke u kaznenom postupku. No D.I. i J.C.P. uključili su se u parnični postupak kao treće strane.

(ii) Ocjena suda

103. Sud primjećuje da je Vladin prigovor na propust podnositelja zahtjeva da iscrpi dostupna domaća pravna sredstva usko povezan s biti njegovih prigovora koji se odnose na provedbe kaznene istrage, neovisno o tome hoće li se oni ispitati na temelju članka 2., 3. ili 8. Konvencije o čemu će se raspraviti u nastavku. Prigovor se odnosi na domaća pravna sredstva koja su mu bila dostupna za razjašnjavanje okolnosti predmeta, pozivanje na odgovornost odgovornih osoba i naknadu štete koju je pretrpio zbog nesreće. Nadalje, ispitivanje tog prigovora ovisi o utvrđivanju koji je točno opseg postupovnih obveza tužene države u ovom predmetu.

104. Stoga je Sud odlučio spojiti taj prigovor s odlukom o osnovanosti navedenih prigovora, pod uvjetom da nisu nedopušteni ni po kojoj drugoj osnovi.

(b) Primjenjivost članaka 2., 3. i 8.

(i) Tvrdnje stranaka

105. Pozivajući se na pregled sudske prakse Suda, Vlada je tvrdila da članak 2. u svom procesnom aspektu nije primjenjiv u ovom predmetu s obzirom na to da nije došlo do smrti, da podnositelj zahtjeva nije zadobio dostatno teške ozljede, da se postojeće okolnosti i posljedice ne mogu opisati kao očito opasne po život, da nije bila riječ o izvanrednim okolnostima koje uključuju postupanje predstavnika države, da nije postojala prijetnja za život podnositelja zahtjeva kao ni namjera da ga se ubije. Zatim je tvrdila da ni članak 3. u svom procesnom aspektu nije primjenjiv s obzirom na izostanak zlostavljanja i namjere da se ozlijedi podnositelja zahtjeva. Vlada je osporila i da se prigovor podnositelja

zahtjeva odnosi na bilo koji aspekt koji ulazi u područje primjene zaštite iz članka 8.

106. Tvrdila je da podnositelj zahtjeva, nakon završetka liječenja nakon nesreće, nije zatražio novo forenzičko vještačenje kako bi se ocijenio mogući stupanj invaliditeta, što je predloženo u nalazu i mišljenju forenzičkog vještaka od 27. lipnja 2005. Nadalje, nije dostavio nikakvu noviju medicinsku dokumentaciju koja bi pokazala da i dalje pati od posljedica nesreće.

107. Vlada je uvažila da je, prema informacijama Službe za zaštitu djece i socijalnu pomoć pri Županijskom vijeću u Prahovi, na popis osoba s teškim invaliditetom kojima je potreban osobni pomoćnik podnositelj zahtjeva upisan na temelju potvrde koju je 26. siječnja 2006. godine izdalo Povjerenstvo za procjenu odraslih osoba s invaliditetom u Prahovi. Vlada je uvažila i da je u liječničkoj potvrdi liječnika opće prakse podnositelja zahtjeva od 19. siječnja 2006. – jednom od dokumenata iz spisa na temelju kojeg je utvrđeno da je podnositelj zahtjeva osoba s invaliditetom – navedeno da ima trajnu trahealnu kanilu i da mu je smanjena pokretljivost desnog ramena (teške posljedice prijeloma ramena) te da mu je oslabio stisak desne ruke i da pati od poremećaja hoda (teške posljedice prijeloma lijevog kuka).

108. No u potvrdi koju je 26. siječnja 2006. godine izdalo Povjerenstvo za procjenu odraslih osoba s invaliditetom u Prahovi navedene su određene šifre bolesti od kojih pati podnositelj zahtjeva koje se konkretno odnose na astmu, astmatički status i zloćudni tumor grkljana. Nadalje, teške posljedice prijeloma udova podnositelja zahtjeva nisu uzete u obzir u toj potvrdi, a u dostupnoj medicinskoj dokumentaciji nije utvrđena uzročno-posljedična veza između nesreće i traheotomije podnositelja zahtjeva.

109. Pozivajući se na sudsku praksu Suda, dostupne dokaze, prirodu njegovih ozljeda i njegovo trenutačno stanje, podnositelj zahtjeva tvrdio je da su članci 2. i 3. Konvencije primjenjivi u njegovom predmetu. Usto je tvrdio da je došlo do povrede jamstava sadržanih u članku 8.

110. Tvrdio je da je prije nesreće bio dobrog zdravstvenog stanja i da je vodio normalan život bez ikakvih zdravstvenih ograničenja. No nesreća je ozbiljno utjecala na njegovo stanje pa se trebao podvrgnuti nekolicini kirurških zahvata i proživio je psihičku traumu. Prijelomi s pomakom njegovih udova i dalje mu stvaraju probleme te mu je uklonjen dio crijeva i dušnika.

(ii) Ocjena suda

(α) Elementi koji se odnose na situaciju podnositelja zahtjeva, a uzet će se u obzir u ocjeni predmeta

111. U ovom predmetu Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva sudjelovao u automobilskoj nesreći koja je, prema mišljenju vještaka od 27. lipnja 2005. (vidi prethodni stavak 18), bila opasna po njegov život.

Njegov automobil zaglavio je između dva vozila, pri čemu je jedno bilo u pokretu, a drugo parkirano. Pritom je podnositelj zahtjeva zadobio teške unutarnje ozljede i prijelome udova i kosti te pretrpio teže komplikacije u liječenju za koje je bilo potrebno od 200 do 250 dana medicinske skrbi. To znači da ima dugoročne teške tjelesne i psihičke posljedice, uključujući invaliditet.

112. U tom pogledu Sud ne može prihvatiti Vladine tvrdnje da nesreća nije uzrok tjelesnih posljedica u podnositelja zahtjeva, uključujući smanjenu pokretljivost. Sud primjećuje da dostupna medicinska dokumentacija zapravo pokazuje da je podnositelj zahtjeva u nesreći zadobio politraumu, posttraumatski razdor mezenterija i prijelome i/ili iščašenja kosti i drugih dijelova tijela. Zbog toga je podvrgnut nekolicini kirurških zahvata, među ostalim i kirurškom zahvatu koji je uključivao uklanjanje dijela crijeva, te mu je trebala donja traheotomija zbog komplikacija s disanjem koje su se pojavile tijekom njegova bolničkog liječenja iako je podnositelj zahtjeva prije nesreće već imao zloćudni tumor grkljana i astmu. Oslabio mu je stisak desne šake i smanjen mu je raspon pokreta abdukcije desne ruke. Nadalje, Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva boluje od posttraumatskog stresnog poremećaja. Nesreća je stoga prethodila barem određenom dijelu dugoročnih zdravstvenih problema podnositelja zahtjeva koji su se pojavili nakon 3. prosinca 2004. godine, što znači da su izravno ili barem neizravno povezani s nesrećom.

113. Sud primjećuje da se nesreća u kojoj je sudjelovao podnositelj zahtjeva dogodila tijekom noći na javnoj cesti i da je u njoj sudjelovalo još dvoje vozača. Od samog je početka jasno da su kumulativni činjenični elementi koji su naposljetku doveli do prethodno opisanih nepovoljnih posljedica bili čista slučajnost ili posljedica djela iz nehaja. Podnositelj zahtjeva ni u jednom trenutku tijekom domaće istrage ni u svom prvobitnom zahtjevu Sudu nije tvrdio da su ostala dva vozača postupala s određenom namjerom kao ni da je njihovo postupanje bilo izričito usmjereno na njega (vidi prethodni stavak 84). Iako u svom kasnijem pisanom očitovanju Sudu podnositelj zahtjeva upućuje na to da je nesreća zapravo namjerno izazvana ili da se dogodila u sumnjivim okolnostima (vidi u nastavku stavak 155), u spisu nema dokaza koji bi potkrijepili te navode. Upravo suprotno, istraga koju su vlasti pokrenule o okolnostima nesreće odnosila se na kazneno djelo iz nehaja.

114. Sud primjećuje da su vlasti razmislile mogućnost da je podnositelj zahtjeva i sam djelomično odgovoran za nesreću jer nije vozio sigurno. No u istrazi nije razjašnjeno pitanje je li podnositelj zahtjeva bio potpuno ili barem djelomično odgovoran za teške ozljede koje je zadobio, kao ni pitanje je li vozio pod utjecajem alkohola.

(β) Članak 3.

– Opća načela

115. Sud primjećuje da članak 3., u vezi s općom obvezom države iz članka 1. Konvencije da osigura „svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u ... Konvencij[i]”, obvezuje države da poduzmu mjere osmišljene tako da osiguravaju da pojedinci pod njihovom jurisdikcijom nisu podvrgnuti zlostavljanju, među ostalim zlostavljanju od strane privatnih osoba (vidi *A. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 23. rujna 1998., stavak 22, *Izvešća 1998-VI*, i *Z. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 29392/95, stavci 73. – 75., ECHR 2001-V). Ta opća pretpostavka uključuje postupovnu obvezu. U slučaju navoda o nesavjesnom liječenju tumači se da članak 3. u načelu ne obvezuje vlasti da osiguraju kaznenopravno sredstvo (vidi *V.C. protiv Slovačke*, br. 18968/07, stavci 125. – 126., ECHR 2011 (izvadci), *N.B. protiv Slovačke*, br. 29518/10, stavak 84., 12. lipnja 2012., *I.G. i drugi protiv Slovačke*, br. 15966/04, stavak 129., 13. studenoga 2012., i *Dvořáček protiv Češke Republike*, br. 12927/13, stavak 111., 6. studenoga 2014.). Za razliku od toga, kada pojedinac iznese „dokazivu tvrdnju” ili „uvjerljivu tvrdnju” da su, među ostalim, policija ili druga slična državna tijela postupila prema njemu na način kojim se krši članak 3., prethodno navedene odredbe implicitno obvezuju na provedbu učinkovite službene kaznene istrage. Da to nije tako, opća pravna zabrana mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kazne, unatoč svojoj temeljnoj važnosti, ne bi bila učinkovita u praksi (vidi *Assenov i drugi protiv Bugarske*, br. 24760/94, stavak 102., 28. listopada 1998., *Izvešća 1998-VIII*, *Labita protiv Italije* [VV], br. 26772/95, stavak 131., ECHR 2000-IV, *El-Masri protiv Bivše jugoslavenske republike Makedonije* [VV], br. 39630/09, stavak 186., ECHR 2012, *Mocanu i drugi protiv Rumunjske* [VV], br. 10865/09 i 2 druga predmeta, stavak 317., ECHR 2014 (izvadci), *Bouyid protiv Belgije* [VV], br. 23380/09, stavak 116., ECHR 2015). Čak i u izostanku službenog prigovora, kada vlasti saznaju za predmetnu stvar, nastaje *ipso facto* obveza iz tog članka da država provede učinkovitu istragu (vidi *Gorgiev protiv Bivše jugoslavenske republike Makedonije*, br. 26984/05, stavak 64., 19. travnja 2012., *El-Masri*, prethodno citirano, stavak 186.).

116. Kada ispituje je li osoba „podvrgnuta ... nečovječnom ili ponižavajućem postupanju” u smislu članka 3., opći pristup Suda sastoji se od naglašavanja da postupanje mora doseći minimalni stupanj težine da bi ulazilo u područje primjene te odredbe. Ocjena tog stupnja relativna je i ovisi o svim okolnostima predmeta, prvenstveno trajanju postupanja, njegovim tjelesnim i duševnim posljedicama, a u nekim slučajevima i spolu, dobi i zdravstvenom stanju žrtve (vidi *Muršić protiv Hrvatske* [VV], br. 7334/13, stavak 97., 20. listopada 2016., *Paposhvili protiv Belgije* [VV],

br. 41738/10, stavak 174., 13. prosinca 2016., i *Khlaifia i drugi protiv Italije* [VV], br. 16483/12, stavak 159., 15. prosinca 2016.).

117. Kako bi utvrdio je li dosegnut prag težine, Sud može uzeti u obzir i druge čimbenike, točnije: svrhu zlostavljanja te je li ono bilo namjerno počinjeno ili čime je bilo motivirano, iako izostanak namjere ponižavanja ili omalovažavanja žrtve ne može nepobitno isključiti mogućnost utvrđenja povrede članka 3., kao i kontekst u kojem je došlo do zlostavljanja, npr. atmosfera povećane napetosti i intenzivnih emocija, i je li žrtva bila u ranjivoj situaciji (*Khlaifia i drugi*, prethodno citirano, stavak 160., s daljnjim referencama).

118. Podvrgavanjem osobe zlostavljanju koje dosegne taj minimalni stupanj težine obično uključuje stvarne tjelesne ozljede ili intenzivnu tjelesnu ili duševnu bol. Međutim, čak i u izostanku tih obilježja, kada se postupanjem ponižava ili omalovažava pojedinca, ne poštuje ili umanjuje njegovo ljudsko dostojanstvo ili pobuđuje osjećaj straha, tjeskobe ili manje vrijednosti koji bi mogao slomiti moralni i tjelesni otpor pojedinca, može se smatrati da je postupanje ponižavajuće i predmet zabrane iz članka 3. Moglo bi biti dovoljno da se žrtva osjeća poniženo, čak i ako drugi ne smatraju da je to slučaj (vidi *Bouyid*, prethodno citirano, stavak 87., s daljnjim referencama).

119. Kad je riječ o postupanju privatnih osoba, Sud je opetovano utvrđivao da je članak 3. primjenjiv u predmetima koji uključuju namjerno počinjeno zlostavljanje, kao što je silovanje, seksualno zlostavljanje ili nasilje, uključujući nasilje u obitelji ili ozljede zadobivene u tučnjavi, koje uključuje postupanje koje može u žrtvi pobuditi osjećaj poniženja i manje vrijednosti (vidi, među drugim izvorima prava, *M.C. protiv Bugarske*, br. 39272/98, ECHR 2003-XII, *Beganović protiv Hrvatske*, br. 46423/06, 25. lipnja 2009., *Biser Kostov protiv Bugarske*, br. 32662/06, 10. siječnja 2012., *Muta protiv Ukrajine*, br. 37246/06, stavak 58., 31. srpnja 2012., *Dimitar Shopov protiv Bugarske*, br. 17253/07, 16. travnja 2013., *S.Z. protiv Bugarske*, br. 29263/12, 3. ožujka 2015., *Y. protiv Slovenije*, br. 41107/10, ECHR 2015 (izvadci), *M. i M. protiv Hrvatske*, br. 10161/13, ECHR 2015 (izvadci), i *Sakir protiv Grčke*, br. 48475/09, 24. ožujka 2016.).

120. Drugačiji je pristup primijenjen u *Kraulaidis protiv Litve* (br. 76805/11, stavak 57., 8. studenoga 2016.), koji se poput ovog predmeta odnosio na prometnu nesreću. Sud je „na samom početku [primijetio] da je podnositelj zahtjeva u nesreći zadobio teške ozljede i izgubio sposobnost hodanja. Stoga [je zaključio da] je situacija dosegnula prag potreban da ulazi u područje primjene članka 3. Konvencije.” Slično tome, u predmetu *Mažukna protiv Litve* (br. 72092/12, stavak 81., 11. travnja 2017.) Sud je primijetio da je podnositelj zahtjeva u nesreći na radu zadobio ozljede lica i prsnog koša, koje su ga unakazile i narušile njegovu sposobnost pokazivanja izraza lica, i da je medicinskom procjenom utvrđeno da je ozljeda

nepovratna i teško oštećenje zdravlja „[z]bog [čega] ... je situacija dosegla prag potreban da ulazi u područje primjene članka 3. Konvencije”. Ono što je zajedničko u obrazloženjima prethodno navedenih presuda jest činjenica da se usredotočilo samo na prirodu i stupanj zadobivenih ozljeda. Stoga se članak 3. primjenjivao u situacijama koje nisu uključivale nikakvo namjerno djelo protiv žrtve.

121. No Sud smatra da je pristup koji je primijenjen za ocjenu je li osoba bila podvrgnuta zlostavljanju koje je doseglo minimalni stupanj težine, kako je opisan u prethodnim stavcima 116–118 i koji je utvrđen u nizu uzastopnih presuda velikog vijeća, i dalje ispravan i u pogledu postupanja privatnih osoba. Kao što se može vidjeti iz tih odlomaka, u njemu se uzima u obzir niz čimbenika, pri čemu svaki od njih može imati veliki značaj. Svim tim čimbenicima pretpostavlja se da je postupanje kojem je žrtva bila „podvrgnuta” bilo posljedica namjernog djela.

– *Primjena općih načela na ovaj predmet*

122. Sud primjećuje da je neosporno da je težina, bilo tjelesne ili duševne, boli koja se može pripisati određenoj mjeri ili događaju bila važna u razmatranju mnogih predmeta u kojima je Sud presudio da je članak 3. primjenjiv i da izostanak namjere ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja osobe ne može nepobitno isključiti mogućnost utvrđenja povrede članka 3.

123. No Sud smatra da se, u skladu s prethodno potvrđenim pristupom (vidi stavak 121.), tjelesne ozljede i tjelesna i duševna bol koje pojedinac iskusi zbog nesreće koja je naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja ne mogu smatrati posljedicom „postupanja” kojem je pojedinac „podvrgnut” u smislu članka 3. Naime, kao što je već ukazano u stavcima 116–118, jedno od bitnih obilježja, iako ne i isključivo obilježje, tog postupanja jest namjera ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja pojedinca, iskazivanje nepoštovanja ili umanjivanje njegova ljudskog dostojanstva ili pobuđivanje osjećaja straha, tjeskobe ili manje vrijednosti koji bi mogao slomiti njegov moralni i tjelesni otpor. Ti elementi ne postoje u predmetu podnositelja zahtjeva.

124. Iz toga slijedi da su prigovori podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. u dijelu u kojem se odnose na provedbu istrage nespojivi *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) i stavka 4.

(χ) Članak 8.

– *Opća načela*

125. Sud ponavlja da je cilj članka 8. u biti zaštita pojedinca od proizvoljnog miješanja javnih vlasti. No, ta odredba ne prisiljava državu da se samo suzdrži od takvog miješanja: osim te prvenstveno negativne

obveze, mogu postojati i pozitivne obveze svojstvene učinkovitom poštovanju privatnog života. Te obveze mogu uključivati donošenje mjera čiji je cilj osigurati poštovanje privatnog života čak i u području odnosa među pojedincima (vidi, među drugim izvorima prava, *X i Y protiv Nizozemske*, 26. ožujka 1985., stavak 23., Serija A br. 91, i *Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stavak 78., ECHR 2013).

126. Koncept „privatnog života” širok je pojam koji se ne može sveobuhvatno definirati (vidi *Bensaid protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 44599/98, stavak 47., ECHR 2001-I, *Bărbulescu protiv Rumunjske* [VV], br. 61496/08, stavak 70., 5. rujna 2017. (izvadci), i *Denisov protiv Ukrajine* [VV], br. 76639/11, stavak 95., 25. rujna 2018.), a obuhvaća i tjelesni i psihički integritet osobe (vidi *X i Y*, prethodno citirano, stavak 22., i *Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* [VV], br. 17224/11, stavak 76., 27. lipnja 2017.). Osim toga, tijelo pojedinca odnosi se na intimni aspekt privatnog života (vidi *Y.F. protiv Turske*, br. 24209/94, stavak 33., ECHR 2003-IX).

127. U pogledu zaštite tjelesnog i psihičkog integriteta pojedinca od djela drugih osoba Sud je presudio da pozitivne obveze vlasti – u nekim slučajevima na temelju članka 8. zasebno ili u vezi s člankom 3. Konvencije – mogu uključivati dužnost da se u praksi održava i primjenjuje odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od čina nasilja od strane privatnih osoba (vidi *Söderman*, prethodno citirano, stavak 80. i u njemu sadržane reference). U određenim slučajevima, npr. u slučaju silovanja i seksualnog zlostavljanja djece, u kojima je riječ o temeljnim vrijednostima i ključnim aspektima privatnog života, utvrđeno je da pozitivna obveza država obuhvaća osiguranje da postoje učinkovite kaznenopravne odredbe, kao i da je ona proširena na učinkovitost kaznene istrage, a u određenim manje ozbiljnim slučajevima smatrano je da je dostupnost građanskopravnog sredstva bila dostatna (na primjer, *Söderman*, prethodno citirano, stavci 81. – 85.). U području medicinske skrbi Sud je smatrao da, iako pravo na zdravlje nije kao takvo jedno od prava zajamčenih Konvencijom ili njezinim Protokolima, pozitivna obveza iz članka 8. (usporediva s onom iz članka 2.) jest, kao prvo, da se uvedu propisi koji i javne i privatne bolnice obvezuju da donesu odgovarajuće mjere za zaštitu tjelesnog integriteta pacijenata i, kao drugo, da se osigura žrtvama nesavjesnog liječenja pristup postupcima u kojima, prema potrebi, mogu ishoditi naknadu štete (vidi *Vasileva protiv Bugarske*, br. 23796/10, stavak 63., 17. ožujka 2016., i *Jurica protiv Hrvatske*, br. 30376/13, stavak 84., 2. svibnja 2017.).

128. No Sud ističe da neće svako postupanje ili mjera privatne osobe koji negativno utječu na tjelesni i psihički integritet druge osobe dovesti do miješanja u pravo na poštivanje privatnog života zajamčeno člankom 8. (vidi *Costello-Roberts protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 25. ožujka 1993., Serija A br. 247-C, *Bensaid*, prethodno citirano, stavak 46., i *Tonchev protiv*

Bugarske, br. 18527/02, 19. studenoga 2009.). Ponavlja da treba dosegnuti prag težine da bi se članak 8. mogao primijeniti u takvoj situaciji (vidi *Denisov*, stavak 114., prethodno citirano). Nadalje, ništa u sudskoj praksi Suda ne ukazuje na to da opseg privatnog života obuhvaća i aktivnosti koje su u biti javne prirode (vidi *Friend i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 16072/06, stavak 42., 24. studenoga 2009.).

– *Primjena općih načela na ovaj predmet*

129. Sud primjećuje da nema sumnje da je podnositelj zahtjeva teško ozlijeđen u prometnoj nesreći. Postavlja se pitanje može li takva tjelesna ozljeda biti temelj za prigovor povezan s privatnim životom podnositelja zahtjeva u smislu članka 8.

130. U tom pogledu Sud primjećuje, prvo, da su ozljede podnositelja zahtjeva posljedica njegova dobrovoljnog obavljanja aktivnosti – vožnje motornog vozila na javnoj cesti – koja je u biti aktivnost koja se odvija na javnom mjestu (vidi, *mutatis mutandis*, *Friend i drugi*, prethodno citirano, stavak 43.; usporedi *Peck protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 44647/98, stavak 62., ECHR 2003-I). Istina je da ta aktivnost, zbog same svoje prirode, podrazumijeva rizik od zadobivanja teških tjelesnih ozljeda u slučaju nesreće (vidi, *mutatis mutandis*, *Vilnes i drugi protiv Norveške*, br. 52806/09 i 22703/10, stavci 222. i 239., 5. prosinca 2013.). No, taj je rizik smanjen prometnim propisima čiji je cilj osiguranje sigurnosti na cestama za sve sudionike u prometu na cestama, uključujući odgovarajućim razmakom između vozila na cesti. Drugo, nesreća se nije dogodila zbog čina nasilja s namjerom da se ozlijedi tjelesni i psihički integritet podnositelja zahtjeva. Ne može se ni poistovjetiti ni s jednom drugom vrstom situacija u kojima je Sud već utvrdio da je država imala pozitivnu obvezu zaštite tjelesnog i fizičkog integriteta (vidi prethodni stavak 127).

131. U tom kontekstu Sud ne vidi nikakav konkretni aspekt ljudske interakcije ili kontakta na temelju kojeg bi se u ovom predmetu mogao primijeniti članak 8. Konvencije.

132. Iz toga slijedi da je prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 8. koji se odnosi na provedbu istrage nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) i stavka 4.

(δ) Članak 2.

– *Uvod*

133. Sud na početku primjećuje da se ovaj predmet odnosi na navodno djelo iz nehaja u kontekstu prometne nesreće u kojoj je ozlijeđen podnositelj zahtjeva. S obzirom na tvrdnje podnositelja zahtjeva Sud je pozvan utvrditi jesu li činjenice u ovom predmetu obuhvaćene procesnim aspektom članka 2. Prvo će iznijeti opća načela za utvrđivanje primjenjivosti

članka 2., osobito ona koja se odnose na nesreće i djelo iz nehaja, a potom će ocijeniti mogu li se ta načela primijeniti u ovom predmetu.

– *Opća načela*

134. Sud ponavlja da se prvom rečenicom članka 2., koja je jedna od temeljnih odredbi Konvencije i koja sadrži jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava koja tvore Vijeće Europe, državu obvezuje ne samo da se suzdrži od „namjernog” i nezakonitog oduzimanja života već i da poduzme odgovarajuće korake kako bi zaštitila živote osoba pod njezinom jurisdikcijom (vidi *L.C.B. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 9. lipnja 1998., stavak 36., *Izvjješća* 1998-III, *Calvelli i Ciglio protiv Italije* [VV], br. 32967/96, stavak 48., ECHR 2002-I, i *Fernandes de Oliveira protiv Portugala* [VV], br. 78103/14, stavak 104., 31. siječnja 2019.).

135. Ta materijalna pozitivna obveza podrazumijeva da je primarna dužnost države da uspostavi pravni i administrativni okvir koji je uređen tako da osigurava učinkovito odvratanje od prijetnji pravu na život (vidi *Öneryıldız protiv Turske* [VV], br. 48939/99, stavak 89., ECHR 2004-XII, *Budayeva i drugi protiv Rusije*, br. 15339/02 i 4 druga predmeta, stavak 129., ECHR 2008 (izvadci), *Kolyadenko i drugi protiv Rusije*, br. 17423/05 i 5 drugih predmeta, stavak 157., 28. veljače 2012., i *Fernandes de Oliveira*, prethodno citirano, stavci 103. i 105. – 107.). Ona se primjenjuje u kontekstu bilo koje aktivnosti, javne ili drugačije, kojom se dovodi u pitanje pravo na život (*Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Câmpeanua protiv Rumunjske* [VV], br. 47848/08, stavak 130., ECHR 2014, i *Lopes de Sousa Fernandes protiv Portugala* [VV], br. 56080/13, stavak 165., 19. prosinca 2017.). Također zahtijeva od države da donese propise kojima se ustanove, kako privatne tako i javne, obvezuje na donošenje odgovarajućih mjera za zaštitu ljudskih života (vidi u kontekstu upotrebe sile od strane predstavnika države *McCann i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 27. rujna 1995., stavak 151., Serija A br. 324, *Makaratzis protiv Grčke* [VV], br. 50385/99, stavci 58., 59. i 62., ECHR 2004-XI, *Perişan i drugi protiv Turske*, br. 12336/03, stavak 85., 20. svibnja 2010.; u kontekstu zdravstvene skrbi *Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Câmpeanua*, prethodno citirano, stavak 130., *Lambert i drugi protiv Francuske* [VV], br. 46043/14, stavak 140., ECHR 2015 (izvadci), *Lopes de Sousa Fernandez*, prethodno citirano, stavak 166., i *Fernandes de Oliveira*, prethodno citirano, stavak 105.; u kontekstu industrijskih aktivnosti *Öneryıldız*, prethodno citirano, stavci 71. i 90., i *Kolyadenko i drugi*, stavak 158.). U tom kontekstu činjenica da država nije izravno odgovorna za smrt pojedinca ili izlaganje njegova života opasnosti ne isključuje primjenjivost članka 2. (vidi *Cavit Tınarhoğlu protiv Turske*, br. 3648/04, stavak 61., 2. veljače 2016.). Sud želi naglasiti da u kontekstu prometa na cestama te dužnosti domaćih vlasti podrazumijevaju

obvezu uspostavljanja odgovarajućeg skupa preventivnih mjera usmjerenih na osiguranje javnog reda i mira i smanjenje broja prometnih nesreća.

136. Drugo, postoji i dodatna materijalna pozitivna obveza poduzimanja preventivnih operativnih mjera za zaštitu identificiranog pojedinca od drugog pojedinca (vidi *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. listopada 1998., stavak 115., *Izvešća 1998-VIII*) ili, u određenim okolnostima, od samoga sebe (vidi *Renolde protiv Francuske*, br. 5608/05, stavak 81., ECHR 2008 (izvadci), *Haas protiv Švicarske*, br. 31322/07, stavak 54., ECHR 2011, i *Fernandes de Oliveira*, prethodno citirano, stavci 103. i 108. – 115.). Sud je smatrao da se ta obveza mora tumačiti na način kojim se vlastima ne nameće nemoguć ili nerazmjern teret. Ne može svaka tvrdnja da postoji rizik za život za sobom povući konvencijski zahtjev vlastima da poduzmu operativne mjere kako bi spriječile da se taj rizik ostvari. Kako bi nastala pozitivna obveza, potrebno je utvrditi da su vlasti u vrijeme postojanja stvarnog i neposrednog rizika za život identificiranog pojedinca ili pojedinaca znale ili morale znati za kaznene radnje treće strane i da nisu poduzele mjere u okviru svojih ovlasti, od kojih bi se, razumnom prosudbom, moglo očekivati da će se njima izbjeći taj rizik (*Osman*, prethodno citirano, stavci 115. – 116., *Öneryıldız*, prethodno citirano, stavci 74. i 101., *Bone protiv Francuske* (odl.), br. 69869/01, 1. ožujka 2005., *Cavit Tınarlıoğlu*, prethodno citirano, stavci 91. – 92., i *Fernandes de Oliveira*, prethodno citirano, stavak 109.). Sud smatra da ta obveza u određenim okolnostima može uključivati i pružanje hitne medicinske pomoći u slučaju nesreće opasne po život.

137. Treće, Sud ponavlja da se mora smatrati da dužnost države da zaštiti pravo na život uključuje ne samo te materijalne pozitivne obveze već i u slučaju smrti postupovnu pozitivnu obvezu uspostavljanja djelotvornog neovisnog pravosudnog sustava. Taj sustav može se razlikovati ovisno o okolnostima (vidi u nastavku stavak 158). Međutim, trebao bi biti takav da se mogu brzo utvrditi činjenice, da se može držati one koji su pogriješili odgovornima i da se omogući odgovarajuće obeštećenje žrtvi (usporedi *Calvelli i Ciglio*, prethodno citirano, stavak 49., *Vo protiv Francuske* [VV], br. 53924/00, stavak 89., ECHR 2004-VIII, *Šilih protiv Slovenije* [VV], br. 71463/01, stavci 155. i 192., 9. travnja 2009., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 214.).

138. Ta postupovna obveza ne ovisi o tome utvrdi li se u konačnici da je država odgovorna za smrt u materijalnom aspektu već je zasebna i autonomna dužnost (vidi *Šilih*, prethodno citirano, stavci 156. i 159.). Podrazumijeva obvezu provedbe učinkovite službene istrage u slučaju smrti pojedinaca uslijed uporabe sile, no može se proširiti i na nesreće sa smrtnom posljedicom. U tom kontekstu Sud je utvrdio da je članak 2. isto tako primjenjiv u kontekstu nesreća, konkretno prometnih nesreća, u kojima je poginula izravna žrtva (vidi, na primjer, *Anna Todorova protiv Bugarske*, br. 23302/03, 24. svibnja 2011., *Prynda protiv Ukrajine*, br. 10904/05, 31. srpnja 2012., i *Fatih Çakır i Merve Nisa Çakır protiv Turske*, br. 54558/11, stavak 41., 5. lipnja 2018.).

139. Sud je, u određenim okolnostima, utvrdio i da ta postupovna obveza iz članka 2. nastaje u slučaju nesreća u kojima osoba čije je pravo na život navodno povrijeđeno nije poginula. U tim predmetima Sud je smatrao relevantnom činjenicu da je žrtva zadobila ozljede opasne po život (vidi *Igor Shevchenko protiv Ukrajine*, br. 22737/04, 12. siječnja 2012., i *Kotelnikov protiv Rusije*, br. 45104/05, 12. srpnja 2016., oba predmeta u kontekstu prometnih nesreća).

140. Iz sudske prakse Suda nadalje proizlazi da, kada žrtva nije poginula već je preživjela i nije tvrdila da je postojala ikakva namjera da je se ubije, kriteriji na temelju kojih se ispituje prigovor na temelju tog aspekta članka 2. jesu, prvo, je li predmetna osoba žrtva aktivnosti, bilo javne ili privatne, koja zbog svoje prirode izlaže njezin život stvarnom i neposrednom riziku te, drugo, je li predmetna osoba zadobila ozljede koje se u trenutku zadobivanja čine opasne po život. U obzir se mogu uzeti i drugi čimbenici, na primjer je li izbjegavanje smrti bilo čista slučajnost (usporedi, suprotno tome, *Makaratzis*, prethodno citirano, stavci 54. – 55., u kontekstu policijske pucnjave bez smrtnih posljedica tijekom potjere, i *Krivova protiv Ukrajine*, br. 25732/05, stavak 45., 9. studenoga 2010.) ili je li žrtva zaražena potencijalno smrtonosnom bolešću (vidi *G.N. i drugi protiv Italije*, br. 43134/05, 1. prosinca 2009., u kontekstu zaraze hepatitisom C putem transfuzije krvi). Ocjena suda ovisi o okolnostima. Iako ne postoji opće pravilo, ako je predmetna aktivnost zbog svoje prirode opasna i izlaže ljudski život stvarnom i neposrednom riziku, kao što je primjena nasilja opasnog po život, stupanj zadobivenih ozljeda možda neće biti odlučujući, a u slučaju nepostojanja ozljeda prigovori u tim predmetima i dalje bi se mogli ispitivati na temelju članka 2. (vidi *R.R. i drugi protiv Mađarske*, br. 19400/11, stavak 32., 4. prosinca 2012., u kojem je isključivanje iz programa zaštite svjedoka podrazumijevalo izlaganje osobe mafijaškoj osveti opasnoj po život; *Kolyadenko i drugi*, prethodno citirano, stavak 155., u kontekstu prirodnih katastrofa).

141. Sud je utvrdio da ta pozitivna postupovna obveza nastaje na temelju članka 2. u pogledu niza različitih vrsta aktivnosti, na primjer u zdravstvenom sektoru, bilo javnom ili privatnom, u pogledu radnji i

propusta zdravstvenih djelatnika (vidi *Calvelli i Ciglio*, prethodno citirano, *Vo*, prethodno citirano, i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano), u pogledu upravljanja opasnim aktivnostima koje dovode do industrijskih ili ekoloških katastrofa (vidi *Öneryıldız*, prethodno citirano, i *Budayeva i drugi*, prethodno citirano), kao i u pogledu osiguranja sigurnosti na brodovima (*Leray i drugi protiv Francuske* (odl.), br. 44617/98, 16. siječnja 2001.), u vlakovima (vidi *Kalender protiv Turske*, br. 4314/02, 15. prosinca 2009.), na gradilištu (vidi *Pereira Henriques protiv Luksemburga*, br. 60255/00, 9. svibnja 2006., i *Cevrioğlu protiv Turske*, br. 69546/12, 4. listopada 2016.), tijekom izvršavanja djelatnosti dubinskog ronjenja (vidi *Vilnes i drugi*, prethodno citirano), na igralištu (vidi *Koceski protiv Bivše jugoslavenske republike Makedonije* (odl.), br. 41107/07, 22. listopada 2013.) ili u školi (vidi *İlbeyi Kemaloğlu i Meriye Kemaloğlu protiv Turske*, br. 19986/06, 10. travnja 2012.). Prethodni popis nije sveobuhvatan (vidi *Ciechońska protiv Poljske*, br. 19776/04, stavak 63., 14. lipnja 2011., *İlbeyi Kemaloğlu i Meriye Kemaloğlu*, prethodno citirano, stavak 35., *Banel protiv Litve*, br. 14326/11, stavak 65., 18. lipnja 2013., i *R.Š. protiv Latvije*, br. 44154/14, stavak 79., 8. ožujka 2018.).

142. Kada stvarni i neposredni rizik od smrti koji proizlazi iz prirode aktivnosti nije očit, stupanj ozljeda koje je zadobio podnositelj zahtjeva dobiva veći značaj. U tim predmetima prigovor se može ispitivati na temelju članka 2. samo kada je stupanj ozljeda takav da je život žrtve izložen ozbiljnoj opasnosti (vidi *Krivova*, prethodno citirano, stavak 45., *Igor Shevchenko*, prethodno citirano, stavak 42., *Cavit Tınarlıoğlu*, prethodno citirano, stavak 68., i *Kotelnikov*, prethodno citirano, stavak 97.).

143. Kada je u tom kontekstu utvrđivao jesu li predmetne ozljede bile opasne po život, Sud se opetovano oslanjao na njihovu težinu i posljedice (vidi *Krivova*, prethodno citirano, stavak 45., *Igor Shevchenko*, prethodno citirano, stavak 43., *Cavit Tınarlıoğlu*, prethodno citirano, stavak 68., i *Kotelnikov*, prethodno citirano, stavak 98.). Pritom se smatralo da su ozljede za koje je potrebno hitno i/ili dugoročno liječenje, kao što su teško oštećenje središnjeg živčanog sustava, teške ozljede glave i kralježnice, teško oštećenje donjeg i gornjeg dijela tijela, kao i posljedice koje uključuju komu, dugoročni teški invaliditet i/ili nesposobnost i potpun gubitak osobne autonomije, bile dostatno teške da dođe do primjene zaštite iz članka 2. (usporedi, suprotno tome, *Krivova*, prethodno citirano, *Igor Shevchenko*, prethodno citirano, *Cavit Tınarlıoğlu*, prethodno citirano, i *Kotelnikov*, prethodno citirano). Iako taj popis nije sveobuhvatan, a ocjena može ovisiti o okolnostima konkretnog predmeta, mora se pokazati da postoji uzročno-posljedična veza između predmetne nesreće ili događaja i zadobivenih ozljeda.

144. U skladu s time Sud smatra da je, u kontekstu nesreća i navodnog djela iz nehaja, članak 2. primjenjiv ako je predmetna aktivnost zbog svoje prirode opasna i izlaže život podnositelja zahtjeva stvarnom i neposrednom

riziku (vidi prethodne stavke 140–141) ili ako su ozljede koje je zadobio podnositelj zahtjeva bile ozbiljno opasne po život (vidi prethodne stavke 142–143). U takvim situacijama primjenjuje se postupovna obveza provedbe učinkovite službene istrage. Što je neposrednost i stvarnost rizika koji proizlazi iz prirode aktivnosti manje očita, to je sve značajnija pretpostavka povezana sa stupnjem ozljeda koje zadobio podnositelj zahtjeva. To osobito vrijedi kada je visokorizična privatna aktivnost uređena detaljnim zakonodavnim i administrativnim okvirom čija su primjerenost i dostatnost za smanjenje rizika za život neupitne i neosporavane.

145. Istina je da u određenim situacijama možda nije jasno u trenutku događaja ili nesreće je li život žrtve u stvarnom i neposrednom riziku, kao ni jesu li zadobivene ozljede ozbiljno opasne po život. U tom pogledu Sud smatra da bi bilo dostatno za primjenu članka 2. da se čini da je rizik stvaran i neposredan odnosno da se ozljede u trenutku zadobivanja čine opasne po život. Baš kao i s člankom 3. Konvencije kako je navedeno u prethodnom članku 115., kada vlasti saznaju za predmetnu stvar, nastaje *ipso facto* obveza države iz članka 2. da provede učinkovitu istragu (vidi, *mutatis mutandis*, *Ergi protiv Turske*, 28. srpnja 1998., stavak 82., *Izvyješća* 1998-IV, i *McKerr protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 28883/95, stavak 111., ECHR 2001-III). Ta obveza primjenjuje se sve dok se ne utvrdi da rizik za život nije bio stvaran i neposredan odnosno da ozljede očito nisu bile ozbiljno opasne po život. Kakva bi vrsta istrage postigla tu svrhu pitanje je koje se odnosi na bit stvari i detaljno će se ispitati u nastavku (vidi stavak 164).

– *Primjena općih načela na ovaj predmet*

146. Sud primjećuje da je u vrijeme nesreće podnositelj zahtjeva obavljao aktivnost koja bi ljudski život mogla izložiti ozbiljnim prijetnjama. Također primjećuje da je tijekom godina vožnja postala strogo uređena aktivnost i uloženo je puno napora u poboljšanje sigurnosti prometa na cestama. Nadalje, sigurnost na cestama ovisi o mnogo čimbenika, među ostalim kvaliteti cesta i obuci koju su prošli potencijalni vozači.

147. S obzirom na opseg uspostavljenih propisa i učestalost te aktivnosti u svakodnevnom životu Sud uvažava da mnogi danas vožnju ne smatraju aktivnošću koju bi uobičajeno opisali kao osobito opasnu. No ne zaboravlja činjenicu da to može ovisiti, među ostalim, o kvaliteti provedbe zakona iz tog područja. Naime, neovisno o uložnim naporima, prometne nesreće, uključujući automobilske nesreće, i dalje se događaju i mogu prouzročiti teške tjelesne ozljede i čak gubitak života.

148. Neovisno o tome može li se vožnja smatrati osobito opasnom aktivnošću ili ne, Sud primjećuje da, kada je stvarni i neposredni rizik od smrti koji proizlazi iz prirode aktivnosti manje očit, stupanj ozljeda koje je zadobio podnositelj zahtjeva dobiva veći značaj (vidi prethodni stavak 142).

149. U predmetu podnositelja zahtjeva podnositelj zahtjeva teško je ozlijeđen dok je obavljao prethodno navedenu aktivnost. Iako njegove ozljede u konačnici nisu završile sa smrtnom posljedicom, forenzički vještak smatrao je da su dostatno teške da budi opasne po život. Za njegove ozljede bilo je potrebno hitno i dugoročno liječenje i opetovano bolničko liječenje te su mu one prouzročile dugoročne psihičke i tjelesne posljedice. S obzirom na trenutne dokaze Sud smatra da nema nikakvog razloga za sumnju u dokazivu tvrdnju da su u okolnostima predmeta podnositelja zahtjeva njegove ozljede u vrijeme nesreće bile dostatno teške da bi bile ozbiljno opasne po njegov život.

150. S obzirom na prethodno navedeno, osobito ozljede opasne po život koje je zadobio podnositelj zahtjeva, Sud zaključuje da je članak 2. primjenjiv.

(ε) Zaključak

151. U tom kontekstu, u pogledu pozivanja na članak 3. i 8. Konvencije, Sud smatra da su prigovori podnositelja zahtjeva u dijelu u kojem se odnose na provedbu istrage nespojivi *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) i stavka 4. (vidi prethodne stavke 124 i 132).

152. No Sud smatra da se Vladin prigovor o primjenjivosti članka 2. Konvencije na taj dio prigovora podnositelja zahtjeva mora odbiti.

153. Sud će stoga ispitati taj dio prigovorâ isključivo na temelju procesnog aspekta članka 2. Konvencije.

154. Sud smatra da taj dio prigovorâ nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Utvrđuje nadalje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

2. Osnovanost

(a) Tvrdnje stranaka

155. Pozivajući se na sudsku praksu Suda i dostupne dokaze, podnositelj zahtjeva tvrdio je da domaće vlasti nisu ispunile svoju dužnost provedbe učinkovite i brze istrage kao što je predviđeno procesnim aspektom članka 2. Zanimarile su relevantne dokaze ili dokaze smatrale nepotrebniima te su opetovano pokušavale obustaviti kazneni postupak donošenjem odluka koje su potom ukinute. Provedba učinkovite i brze istrage bila je od još većeg značaja u konkretnim okolnostima njegova predmeta zbog toga što je u nesreći sudjelovao predstavnik države i zbog toga što je u vrijeme nesreće podnositelj zahtjeva bio sudac koji je aktivno sudjelovao u kaznenim predmetima te je postojao rizik od namjernih djela usmjerenih protiv njega.

156. Vlada je ustvrdila da je kaznena istraga koju su vlasti provele u ovom predmetu bila učinkovita. Vlasti su brzo pokrenule kaznenu istragu o okolnostima nesreće, nastavile s poduzimanjem radnji i nastojale su što više

razjasniti okolnosti predmeta. Duljina postupka i nastupanje zastare kaznenog progona D.I.-ja bili su posljedica složenosti predmeta i velike količine dokaza koje su vlasti trebale uzeti u obzir, a ne nepostupanja vlasti ili bilo kakvog prijevernog tajnog dogovora između istražitelja i osumnjičenika.

(b) Ocjena Suda

(i) Opća načela

157. Sud podsjeća da se u slučaju smrti ili tjelesne ozljede opasne po život mora smatrati da dužnost države da zaštiti pravo na život uključuje i uspostavljanje djelotvornog neovisnog pravosudnog sustava koji omogućuje brzo utvrđivanje činjenica, držanje onih koji su pogriješili odgovornima i omogućavanje odgovarajućeg obeštećenja žrtvi (vidi prethodne stavke 137 i 139).

158. Oblik istrage koji proizlazi iz te obveze razlikuje se ovisno o prirodi miješanja u pravo na život. Članak 2. može, a u određenim okolnostima mora, uključivati pribjegavanje kaznenom pravu (vidi, među drugim izvorima prava, *Calvelli i Ciglio*, prethodno citirano, stavak 51., *Vo*, prethodno citirano, stavak 90., i *Šilih*, prethodno citirano, stavak 194.). Na primjer, kaznena istraga općenito je nužna u slučaju namjernog prouzročenja smrti (vidi, među ostalim, *Mustafa Tunç i Fecire Tunç protiv Turske* [VV], br. 24014/05, stavak 170., 14. travnja 2015.), a isto vrijedi i u slučaju namjernog ugrožavanja života.

159. U predmetima koji se odnose na nenamjerno prouzročenje smrti i/ili nenamjerno ugrožavanje života Sud ponavlja da će obveza uspostavljanja djelotvornog pravnog sustava biti ispunjena ako pravni sustav žrtvama (ili njihovim najbližim srodnicima) omogućuje posezanje za pravnim sredstvima pred parničnim sudovima, bilo zasebno bilo u vezi s nekim pravnim sredstvom pred kaznenim sudovima, omogućavajući im da ishode utvrđenje odgovornosti i primjereno građanskopravno obeštećenje. Kada su u to uključeni predstavnici države ili članovi određenih struka, mogu se predvidjeti i disciplinske mjere (vidi, među ostalim, *Calvelli i Ciglio*, prethodno citirano, stavak 51., *Vo*, prethodno citirano, stavak 90., *Šilih*, prethodno citirano, stavak 194., *Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Câmpeanua*, prethodno citirano, stavak 132., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 137.).

160. Sud zatim ponavlja da – iako se Konvencijom ne jamči kao takvo pravo na pokretanje kaznenog postupka protiv trećih strana – čak i u predmetima u kojima je došlo do nenamjernog miješanja u pravo na život ili tjelesni integritet, u određenim izvanrednim okolnostima mogla bi biti potrebna provedba učinkovite kaznene istrage da bi se ispunila postupovna obveza iz članka 2. Te okolnosti uključuju, na primjer, situaciju u kojoj je došlo do gubitka ili ugrožavanja života zbog postupanja javne vlasti koje

nadilazi puku pogrešku u zaključivanju ili grubu nemarnost ili situaciju u kojoj je došlo do gubitka života u sumnjivim okolnostima ili zbog navodnog dobrovoljnog i nesmotrenog zanemarivanja vlastitih zakonskih dužnosti iz mjerodavnog zakonodavstva od strane privatne osobe (vidi, među drugim izvorima prava, u kontekstu opasnih industrijskih aktivnosti *Öneryıldız*, prethodno citirano, stavak 71.; u kontekstu prometnih nesreća u kojima su osobe poginule u sumnjivim okolnostima *Al Fayed protiv Francuske* (odl.), br. 38501/02, stavak 73., 27. rujna 2007.; u kontekstu uskraćivanja zdravstvene skrbi *Asiye Genc protiv Turske*, br. 24109/07, stavak 73., 27. siječnja 2015.; u kontekstu vojnih aktivnosti *Oruk protiv Turske*, br. 33647/04, stavci 56. – 65., 4. veljače 2014., i *Railean protiv Moldavije*, br. 23401/04, stavak 28., 5. siječnja 2010.; i u kontekstu prometne nesreće koju je prouzročilo dobrovoljno i nesmotreno zanemarivanje vlastitih zakonskih dužnosti povezanih s prijevozom opasne robe *Sinin protiv Turske*, br. 9441/10, stavak 63., 6. lipnja 2017.).

161. Sud je u slučajevima smrti smatrao da, kada nije jasno utvrđeno od samog početka da je smrt nastala uslijed nesreće ili nekog drugog nenamjernog djela, i kada je pretpostavka o protupravnom ubijanju barem sporna u pogledu činjenica, Konvencija zahtijeva da se provede istraga koja je dosegla minimalni prag učinkovitosti kako bi se rasvijetlile okolnosti smrti. Činjenica da je u istrazi na kraju prihvaćena pretpostavka o nesreći nema utjecaja na to pitanje s obzirom na to da je obveza provedbe istrage posebno namijenjena pobijanju ili potvrđivanju jedne ili druge pretpostavke (vidi *Mustafa Tunç i Fecire Tunç*, prethodno citirano, stavak 133.). U takvim okolnostima obveza provedbe učinkovite službene istrage postoji čak i kada pretpostavljeni počinitelj nije predstavnik države (ibid., stavak 171). Sud smatra da bi se prethodno navedeno trebalo primjenjivati i u predmetima koji uključuju ozljede opasne po život.

162. Kad je riječ o smrti ili ozljedi opasnoj po život prouzročenima u prometnoj nesreći, Sud smatra da vlasti moraju, čim saznaju za nesreću, poduzeti sve razumne korake s obzirom na praktične realnosti istražnog rada, među ostalim raspolaganjem potrebnim resursima, kako bi osigurale da se dokazi na mjestu nesreće i ostali relevantni dokazi prikupe brzo i dostatno detaljno da se osiguraju dokazi i ukloni ili smanji bilo kakav rizik od propusta koji bi kasnije mogao dovesti u pitanje mogućnost utvrđivanja odgovornosti i pozivanja na odgovornost odgovornih osoba. To je odgovornost vlasti i ne može se, kao što je prethodno navedeno, prepustiti inicijativi žrtve ili njezinih najbližih srodnika (vidi, *mutatis mutandis*, *McKerr*, prethodno citirano, stavak 111.). Obveza prikupljanja dokaza trebala bi se primjenjivati barem do trenutka kada se razjasni vrsta odgovornosti i vlasti su uvjerenе da ne postoje osnove za provedbu ili nastavak kaznene istrage.

163. Sud smatra da, nakon što se u prvobitnoj istrazi utvrdi da smrt ili ozljeda opasna po život nije prouzročena namjerno, logična posljedica dvaju

oblika postupovnih pristupa opisanih u prethodnim stavcima 159 i 160–161 jest da se smatra da je građanskopravno sredstvo dostatno, i to neovisno o tome je li osoba za koju se pretpostavlja da je odgovorna za nesreću privatna osoba ili predstavnik države.

164. Kada je kaznena istraga potrebna (vidi prethodne stavke 158 i 160–161), vrsta istrage koja će postići svrhe osiguranja učinkovite provedbe domaćeg zakonodavstva koje štiti pravo na život i pozivanja na odgovornost odgovornih osoba može se razlikovati ovisno o okolnostima. Međutim, bez obzira na odabranu vrstu istrage, vlasti moraju djelovati po službenoj dužnosti nakon što im se obrati pozornost na predmetnu stvar. Ne mogu prepustiti inicijativu izravnoj žrtvi ili njezinom najbližem srodniku da podnese formalni prigovor ili da preuzme odgovornost za provedbu bilo kakvog istražnog postupka (vidi, *mutatis mutandis*, *McKerr*, prethodno citirano, stavak 111.).

165. Kako bi bila „učinkovita” na način na koji se to tumači u kontekstu članka 2. Konvencije, istraga prvo mora biti primjerena (vidi *Ramsahai i drugi protiv Nizozemske* [VV], br. 52391/99, stavak 324., ECHR 2007-II). To znači da bi morala moći dovesti do utvrđivanja činjenica predmeta te, prema potrebi, utvrđivanja identiteta i kažnjavanja odgovornih osoba (vidi *Mustafa Tunç i Fecire Tunç*, prethodno citirano, stavak 172., i *Armani Da Silva protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 5878/08, stavak 233., 30. ožujka 2016.).

166. Istraga mora biti i detaljna, što znači da vlasti moraju poduzeti sve razumne korake koji su im na raspolaganju da osiguraju dokaze o nesreći, uvijek ozbiljno pokušati otkriti što se dogodilo i ne smiju se oslanjati na brze ili neosnovane zaključke da bi zatvorile istragu, kao ni na njima temeljiti svoje odluke (vidi *Mocanu i drugi*, prethodno citirano, stavak 325.; vidi i, na temelju članka 3. Konvencije, *El-Masri*, prethodno citirano, stavak 183., *Bouyid*, prethodno citirano, stavak 123.).

167. Zatim treba naglasiti da, čak i u slučaju da postoje prepreke ili poteškoće koje sprečavaju napredak u istrazi, brzi odgovor vlasti ključan je za javni red i mir te očuvanje povjerenja javnosti u njihovo pridržavanje vladavine prava te za sprečavanje privida tajnih dogovora povezanih s tim protupravnim djelima ili privida snošljivosti prema njima. Taj postupak mora se usto dovršiti u razumnom roku (vidi *Šilih*, prethodno citirano, stavak 195., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 218.).

168. Osim toga, općenito je potrebno da domaći postupak za utvrđivanje uzroka smrti ili teške tjelesne ozljede bude neovisan. To znači ne samo da ne postoji hijerarhijska ni institucionalna povezanost već i da postoji praktična neovisnost koja podrazumijeva da osobe čiji je zadatak provesti ocjenu u postupku za utvrđivanje uzroka smrti ili tjelesne ozljede imaju formalnu i *de facto* neovisnost od osoba umiješanih u događaje (vidi *Bajić protiv Hrvatske*, br. 41108/10, stavak 90., 13. studenoga 2012., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 217.).

169. U predmetu poput ovoga, u kojem su dostupna različita građanskopravna i kaznenopravna sredstva, Sud će razmotriti može li se reći da su pravna sredstva zajednički, kako su zakonom propisana i primijenjena u praksi, predstavljala pravna sredstva kojima se mogu utvrditi činjenice, držati one koji su pogriješili odgovornima i omogućiti odgovarajuće obeštećenje žrtvi. Izbor sredstava za osiguranje poštovanja pozitivne obveze iz članka 2. načelno je pitanje koje pripada u slobodu procjene države ugovornice. Postoje različiti načini za osiguravanje konvencijskih prava, a čak i ako država nije primijenila jednu određenu mjeru predviđenu domaćim pravom, ona je i dalje mogla ispuniti svoju pozitivnu dužnost drugim sredstvima (vidi *Ciechońska*, prethodno citirano, stavak 65., *İlbeyi Kemaloğlu i Meriye Kemaloğlu*, prethodno citirano, stavak 37., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 216.).

170. Navedene obveze neće međutim biti ispunjene ako zaštita iz domaćeg prava postoji samo u teoriji: ona se prvenstveno mora učinkovito primjenjivati u praksi (vidi *Calvelli i Ciglio*, prethodno citirano, stavak 53., *Šilih*, prethodno citirano, stavak 195., i *Centar za pravna istraživanja u ime Valentina Câmpeanua*, prethodno citirano, stavak 132.). To nije obveza u pogledu rezultata, već obveza u pogledu sredstava (vidi *Šilih*, prethodno citirano, stavak 193., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 221.). Stoga, sama činjenica da je postupak nepovoljno okončan za žrtvu (ili najbližeg srodnika) ne znači sama po sebi da tužena država nije ispunila svoje pozitivne obveze iz članka 2. Konvencije (vidi *Besen protiv Turske* (odl.), br. 48915/09, stavak 38. 19. lipnja 2012., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 221.).

171. Naposljetku, Sud ponavlja da se ispunjenje postupovne obveze iz članka 2. ocjenjuje na temelju nekoliko ključnih parametara, uključujući onih prethodno navedenih (vidi stavke 166–168). Ti elementi međusobno su povezani i svaki od njih nije sam po sebi cilj kao što je to slučaj s obvezama osiguranja poštenog suđenja iz članka 6. Riječ je o kriterijima koji zajedno omogućuju ocjenjivanje stupnja učinkovitosti istrage. Sva pitanja, uključujući pitanja brzine i razumne svrhovitosti, moraju se ocijeniti upravo u odnosu na tu svrhu učinkovite istrage (vidi, posebno u pogledu neovisnosti istrage, *Mustafa Tunç i Fecire Tunç*, prethodno citirano, stavak 225.).

(ii) *Primjena općih načela na ovaj predmet*

172. Sud je već ukazao na konkretne okolnosti predmeta podnositelja zahtjeva koje će uzeti u obzir u svojoj ocjeni (vidi prethodni stavak 113). U okolnostima nenamjerno nanesenih ozljeda opasnih po život postupovna obveza iz članka 2. podrazumijeva samo osiguranje da je podnositelju zahtjeva u pravnom sustavu dostupno pravno sredstvo pred parničnim sudovima, ne i otvaranje kaznene istrage o okolnostima nesreće (vidi prethodni stavak 163). Međutim, to ne znači da u domaćem pravu ne može

biti predviđena mogućnost kaznene istrage u takvim okolnostima (vidi prethodni stavak 169).

173. Sud stoga mora razmotriti postupke koji su podnositelju zahtjeva bili dostupni za utvrđivanje osobne odgovornosti D.I.-ja i J.C.P.-a za njegove ozljede u ovom predmetu.

174. Na samom početku Sud ne smatra relevantnim kaznene postupke koje je podnositelj zahtjeva pokrenuo 28. studenoga 2006. protiv osiguravajućeg društva i kasnije protiv leasing-društva (vidi prethodne stavke 64–65) jer su se ti postupci odnosili na navodnu odgovornost tih društava za neispunjenje svojih obveza iz ugovorâ sklopljenih s njime, a ne na deliktnu odgovornost D.I.-ja ili J.C.P. za njihovo činjenje ili nečinjenje.

175. Zatim primjećuje da je Vlada tvrdila da je podnositelj zahtjeva imao pristup nekolicini domaćih pravnih sredstava za traženje naknade štete koju je pretrpio zbog nesreće. Ustvrdila je da je sasvim jasno da je on mogao pokrenuti parnični ili kazneni postupak i da bi bilo koji od tih dvaju postupaka barem u teoriji bio odgovarajući način za ishoditi obeštećenje kako bi mu se naknadila pretrpljena šteta. Odlučio je uključiti svoj imovinskopravni zahtjev u kazneni postupak koji su vlasti pokrenule u vezi s okolnostima nesreće.

176. Kad je riječ o pitanju je li podnositelj zahtjeva trebao, da bi ispunio uvjet iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, pokrenuti zasebni parnični postupak umjesto da se uključi u kazneni postupak, Sud primjećuje prvo da se odluka o uključivanju u kazneni postupak koji su pokrenule vlasti u svojstvu oštećenika ne čini nerazumnom. Takvom je nisu smatrale ni domaće vlasti, koje su duže vrijeme smatrale da postoje osnove za otvaranje kaznene istrage u ovom predmetu. Drugo, pravno sredstvo koje je podnositelj zahtjeva iskoristio omogućivalo je zajedničko ispitivanje kaznene i građanskopravne odgovornosti koje proizlaze iz istog kažnjivog postupanja, čime se olakšala sveukupna postupovna zaštita predmetnih prava. Uključivanje imovinskopravnog zahtjeva u kazneni postupak možda je i bilo poželjnije za podnositelja zahtjeva jer, čak i da je na njemu bio teret dokazivanja osnovanosti njegova zahtjeva, istražna tijela također su imala obvezu prikupljanja dokaza, među ostalim dokaza pronađenih na mjestu nesreće. Podnositelj zahtjeva mogao je u bilo kojem parničnom postupku upotrijebiti mišljenja vještaka koja su zatražila istražna tijela i ostale dokaze koje su ona prikupila u kaznenom postupku te je vjerojatno da bi to bilo ključno u odlučivanju o njegovom imovinskopravnom zahtjevu. Stoga Sud ne vidi nikakav razlog da smatra da podnositelj zahtjeva nije ispravno postupio kada je odlučio postupiti u svom predmetu u skladu sa Zakonom o kaznenom postupku (vidi *Elena Cojocar* protiv Rumunjske, br. 74114/12, stavak 122., 22. ožujka 2016.).

177. Uzimajući u obzir opetovane pokušaje domaćih vlasti da razjasne okolnosti nesreće, Sud smatra da je podnositelj zahtjeva razumno očekivao da će se u prethodno navedenom kaznenom postupku riješiti njegovi

prigovori. U tim okolnostima činjenica da podnositelj zahtjeva nije podnio zasebnu tužbu protiv D.I.-ja i J.C.P. ne može se upotrijebiti protiv njega u ocjeni je li iscrpio domaća pravna sredstva. U tom se pogledu može ponoviti da, kada je pojedincu na raspolaganju niz domaćih pravnih sredstava, ta osoba ima pravo odabrati, da bi ispunila obvezu iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, pravno sredstvo kojim se rješava njezin ključni prigovor. Drugim riječima, kad je korišteno jedno pravno sredstvo, ne zahtijeva se korištenje drugog pravnog sredstva koje u biti ima isti cilj (*Aquilina protiv Malte* [VV], br. 25642/94, stavak 39., ECHR 1999-III, *Kozacioğlu protiv Turske* [VV], br. 2334/03, stavak 40., 19. veljače 2009., *Micallef protiv Malte* [VV], br. 17056/06, stavak 58., ECHR 2009, i *Şerife Yiğit protiv Turske* [VV], br. 3976/05, stavak 50., 2. studenoga 2010.).

178. S obzirom na prethodno navedena razmatranja Sud smatra da mora odbiti Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava.

179. Kad je riječ o pitanju je li u konkretnim okolnostima država kaznenim postupkom ispunila svoju obvezu uspostavljanja učinkovitog pravosudnog sustava iz članka 2. (vidi *Byrzykowski protiv Poljske*, br. 11562/05, stavci 106. – 107., 27. lipnja 2006.), Sud primjećuje da je, ako se utvrdi da je bio učinkovit, taj postupak sam po sebi dostatan za ispunjenje obveze (vidi *Šilih*, prethodno citirano, stavak 202., *Zavoloka protiv Latvije*, br. 58447/00, stavci 36. i 39., 7. srpnja 2009., *Anna Todorova*, prethodno citirano, stavak 75., *Sidika İmren protiv Turske*, br. 47384/11, stavak 58., 13. rujna 2016., i *Lopes de Sousa Fernandes*, prethodno citirano, stavak 232.).

180. U tom pogledu Sud primjećuje da je odmah nakon nesreće Policijska uprava u Ploieştiu po službenoj dužnosti pokrenula kaznenu istragu o okolnostima nesreće i prikupila dokaze, uključujući mjerenja, uzroke krvi te fotografije i medicinsku dokumentaciju, koji su mogli razjasniti okolnosti u kojima se nesreća dogodila.

181. Osim toga, istražna tijela utvrdila su identitet svih vozača koji su sudjelovali u nesreći, uključujući podnositelja zahtjeva, i uzeli njihove usmene iskaze te usmene iskaze svjedoka koji su bili upoznati s događajem. Čim mu je to zdravstveno stanje omogućilo, podnositelj zahtjeva aktivno je sudjelovao u postupku. I u fazi istrage i u fazi sudskog ispitivanja imao je pristup spisu, mogao je osporavati neovisnost i nepristranost nadležnih vlasti, kao i radnje i mjere koje su one provodile, te od njih zatražiti unošenje dodatnih dokaza u spis. Mogao je podnijeti žalbu protiv odluka javnog tužiteljstva. Činjenica da su neki od njegovih zahtjeva za unošenjem dodatnih dokaza i neke od njegovih žalbi bili odbijeni odnosno da je Kasacijski sud u konačnici dopustio jedan od njegovih zahtjeva za upućivanje njegova predmeta drugom sudu zbog legitimne sumnje ne ukazuje na to da istražna tijela i domaći sudovi nisu bili spremni utvrditi okolnosti nesreće i odgovornost uključenih osoba ili da nisu bili neovisni u potrebnoj mjeri.

182. Nadalje, s obzirom na dostupne dokaze i ne dovodeći u pitanje zaključke Forenzičke službe od 10. travnja 2007. o nepravilnostima u prikupljanju uzoraka krvi podnositelja zahtjeva (vidi prethodni stavak 31), Sud utvrđuje da nema dostatne osnove za zaključak da istraga ili prikupljanje dokaza u konačnici nisu bili dostatno detaljni. Odluka domaćih vlasti o obustavi postupka nije donesena naprasito ni proizvoljno već je uslijedila nakon višegodišnje istrage u okviru koje je prikupljen veliki broj dokaza, među ostalim forenzičkih i tehničkih. Ti dokazi poslužili su za rješavanje pitanja otvorenih u okviru kaznenog postupka, uključujući pitanja o postupanju uključenih vozača i uzrocima nesreće.

183. Sud primjećuje da su vlasti odbile nekoliko zahtjeva podnositelja zahtjeva za prikupljanje dokaza iako ih je on smatrao relevantnima za predmet. No domaće vlasti moraju imati određenu slobodu procjene kada odlučuju koji su dokazi relevantni za istragu.

184. Postupak o okolnostima nesreće trajao je više od osam godina. Istina je da je bilo određenih kašnjenja u postupku. Međutim, s obzirom na razloge iznesene za ta kašnjenja (koji će se ispitati na temelju članka 6. stavka 1. – vidi u nastavku stavke 210–214) ne može se reći da su ona utjecala na učinkovitost istrage.

185. Sud ponavlja da se člankom 2. ne jamči pravo na ishođenje osuđujuće kaznene presude protiv treće strane (vidi prethodni stavak 160). Stoga smatra da, s obzirom na to da ništa ne ukazuje na to da vlasti nisu provele dostatno detaljnu istragu o okolnostima nesreće podnositelja zahtjeva, njihova odluka o odustajanju od progona nije dostatna da bi se utvrdila odgovornost tužene države koja proizlazi iz njezine postupovne obveze iz članka 2. Konvencije.

186. Uzimajući u obzir opću ocjenu kaznene istrage, Sud zaključuje da se ne može reći da se u pravnom sustavu kako je primijenjen u ovom predmetu nije uspio primjereno riješiti predmet podnositelja zahtjeva. Stoga utvrđuje da nije došlo do povrede članka 2. Konvencije.

B. Osvrt na navodnu povredu članka 6. stavka 1. Konvencije

1. Pravo na pristup sudu

187. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da nije mogao ishoditi odluku o osnovanosti svog imovinskopravnog zahtjeva nakon prometne nesreće u kojoj je sudjelovao.

(a) Dopuštenost

188. Sud primjećuje da nijedna stranka nije osporavala primjenjivost članka 6. stavka 1. u njegovu građanskom aspektu pa ne vidi razlog da smatra drugačije. Imovinskopravni zahtjev podnositelja zahtjeva koji se temeljio na kaznenom djelu koje je navodno počinio jedan od vozača koji su

sudjelovali u nesreći temeljio se na njegovim pravima građanske naravi. Stoga se članak 6. stavak 1. može primijeniti na spor o tim pravima (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Assenov i drugi*, prethodno citirano, stavak 110., *Balogh protiv Mađarske*, br. 47940/99, stavak 72., 20. srpnja 2004., i *Kamenova protiv Bugarske*, br. 62784/09, stavak 41., 12. srpnja 2018.). Sud želi dodati da je pitanje može li se članak 6. stavak 1. u svom građanskom aspektu primijeniti u kontekstu kaznenog postupka u koji se podnositelj zahtjeva izričito uključio u svojstvu oštećenika odvojeno pitanje koje će se ispitati u nastavku (vidi stavak 207).

189. Sud nadalje primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Utvrđuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

(b) Osnovanost

(i) Tvrdnje stranaka

190. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da domaće vlasti nisu meritorno ispitale kaznenu odgovornost uključenih vozača i da zbog krajnjeg ishoda kaznenog postupka nije ispitan njegov imovinskopravni zahtjev koji je uključen u kazneni postupak. Budući da su vlasti odgovorne za neispitivanje njegova imovinskopravnog zahtjeva, ono predstavlja povredu njegova prava na pristup pravosuđu. Nadalje, prema sudskoj praksi Suda domaće vlasti bile su dužne osigurati da on uživa osnovna jamstva iz članka 6. stavka 1. Konvencije i stvoriti uvjete za rješavanje imovinskopravnog zahtjeva koji je on podnio.

191. Vlada je ustvrdila da domaći sudovi ne mogu ispitivati imovinskopravne zahtjeve tijekom žalbenog postupka koji su pokrenule žrtve protiv odluke tužiteljstva o obustavi kaznenog postupka. Međutim, to ne onemogućuje žrtvi da ostvari svoje pravo na pristup sudu pokretanjem zasebnog parničnog postupka kojim se na primjeren način štite njezina prava iz članka 6.

(ii) Ocjena suda

(α) Opća načela

192. Sud ponavlja da se pravo na pošteno suđenje mora tumačiti u kontekstu vladavine prava, prema kojoj bi sve stranke u parnici trebale imati učinkovito pravno sredstvo koje im omogućuje ostvarivanje njihovih prava građanske naravi. Svi imaju pravo da sudu ili sudištu podnesu zahtjev u vezi sa svojim pravima i obvezama građanske naravi. Na taj je način u članak 6. stavak 1. ugrađeno „pravo na pristup sudu”, pri čemu je pravo na pristup, odnosno pravo na pokretanje postupka pred sudom u građanskim predmetima, samo jedan aspekt tog prava (vidi, među drugim izvorima prava, *Golder protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 21. veljače 1975., stavak 36., Serija A br. 18, *Al-Dulimi i Montana Management Inc. protiv Švicarske*

[VV], br. 5809/08, stavak 126., 21. lipnja 2016., i *Naït-Liman protiv Švicarske* [VV], br. 51357/07, stavak 113., 15. ožujka 2018.).

193. Sud smatra da postoji razlika između prava na učinkovitu istragu iz članka 2. Konvencije i prava na pristup sudu iz članka 6. stavka 1. Konvencije. Prvo navedeno pravo izvedeno je iz pozitivne obveze koja proizlazi iz materijalne obveze sprečavanja miješanja u život ili tjelesni integritet pojedinca, dok posljednje navedeno pravo osigurava pristup mehanizmu za odlučivanje o sporovima koji proizlaze iz, na primjer, nesreće koja predstavlja miješanje u život ili tjelesni integritet pojedinca pa je stoga usmjereno na to da žrtvi osigura način za ostvarivanje naknade štete, neovisno o bilo kakvoj obvezi države da spriječi navedeno miješanje.

194. Sud ponavlja da, iako Konvencija ne dodjeljuje kao takvo bilo kakvo pravo na kazneni progon ili osudu treće strane za kazneno djelo (vidi *Perez protiv Francuske* [VV], br. 47287/99, stavak 70., ECHR 2004-I, i *Gorou protiv Grčke (br. 2)* [VV], br. 12686/03, stavak 24., 20. ožujka 2009.), u domaćem pravu može biti predviđeno pravo žrtve kaznenog djela na potraživanje naknade štete prouzročene tim kaznenim djelom u okviru parničnog postupka, odnosno u okviru kaznenog postupka u koji se žrtva može uključiti u svojstvu oštećenika. To je jedan od načina na koji se može osigurati postojanje tužbe za naknadu štete (vidi *Perez*, prethodno citirano, stavak 62.).

195. Pravo na pristup sudu nije apsolutno i može podlijegati ograničenjima. Ta se ograničenja dopuštaju implicitno s obzirom na to da pravo na pristup sudu treba zbog njegove naravi urediti država, koja u tom pogledu ima određenu slobodu procjene (vidi *Golder*, prethodno citirano, stavak 38.). Unatoč tome, ta ograničenja ne smiju ograničiti ni umanjiti pristup pojedinca na takav način ili u opsegu koji umanjuje samu bit prava. Osim toga, ta ograničenja neće biti spojiva s člankom 6. stavkom 1. ako se njima ne ostvaruje legitiman cilj te ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i legitimnog cilja koji se nastoji postići (vidi *Ashingdane protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 28. svibnja 1985., stavak 57., Serija A br. 93, *Al-Dulimi i Montana Management Inc.*, prethodno citirano, stavak 129., *Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunjske* [VV], br. 76943/11, stavak 89., 29. studenoga 2016., *Naït-Liman*, prethodno citirano, stavci 114. – 115., i *Zubac protiv Hrvatske* [VV], br. 40160/12, stavak 78., 5. travnja 2018.).

(β) Primjena općih načela na ovaj predmet

196. U ovom predmetu Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva podnio imovinskopravni zahtjev u kontekstu kaznenog postupka koji su domaće vlasti pokrenule protiv J.C.P.-a i D.I.-ja nakon automobilske nesreće. No vlasti su obustavile kazneni postupak protiv J.C.P.-a i D.I.-ja jer nisu utvrđena sva obilježja kaznenog djela odnosno jer je nastupila zastara

kaznenog progona. Posljedično nijedan kazneni sud nije ispitao imovinskopravni zahtjev koji je bio uključen u kazneni postupak.

197. Nijedna stranka nije tvrdila ni izvela dokaze koji ukazuju na to da su po završetku postupka protiv J.C.P.-a i D.I.-ja kazneni sudovi imali obvezu ispitati imovinskopravni zahtjev usprkos svojoj odluci o obustavi kaznenog postupka. Nadalje, s obzirom na dostupne dokaze Sud smatra, iz prethodno navedenih razloga, da odluka domaćih vlasti o obustavi kaznenog postupka pokrenutog protiv J.C.P.-a i D.I.-ja nije bila proizvoljna ni očigledno nerazumna (vidi stavak 196).

198. U tom kontekstu treba napomenuti da je u predmetima u kojima imovinskopravni zahtjevi podneseni u kontekstu kaznenog postupka nisu ispitani zbog okončanja tog postupka Sud uzimao u obzir dostupnost drugih sredstava kojima bi podnositelji zahtjeva mogli tražiti ostvarenje svojih prava građanske naravi. U predmetima u kojima su podnositelji zahtjeva imali na raspolaganju pristupačna i učinkovita sredstva za ostvarivanje svojih imovinskopravnih zahtjeva Sud je utvrdio da nije došlo do povrede njihova prava na pristup sudu (vidi *Assenov i drugi*, prethodno citirano, stavak 112., *Ernst i drugi protiv Belgije*, br. 33400/96, stavci 54. – 55., 15. srpnja 2003., *Moldovan i drugi protiv Rumunjske (br. 2)*, br. 41138/98 i 64320/01, stavci 119. – 122., ECHR 2005-VII (izvadci), *Forum Maritime S.A. protiv Rumunjske*, br. 63610/00 i 38692/05, stavak 91., 4. listopada 2007., *Borobar i drugi protiv Rumunjske*, br. 5663/04, stavak 56., 29. siječnja 2013., i *Udruga žrtava društva S.C. Rompetrol S.A. i S.C. Geomin S.A. i drugi protiv Rumunjske*, br. 24133/03, stavak 65., 25. lipnja 2013.).

199. U ovom predmetu, u trenutku kada se u kazneni postupak uključio u svojstvu oštećenika, podnositelj zahtjeva mogao je umjesto toga pokrenuti zasebni parnični postupak protiv J.C.P.-a i D.I.-ja. Iako dostupni dokazi i Vladina objašnjenja ukazuju na to da postoji mogućnost da bi se taj postupak obustavio do okončanja kaznenog postupka, Sud primjećuje da stranke nisu izvele nijedan dokaz koji bi ukazivao na to da podnositelj zahtjeva ne bi mogao ishoditi odlučivanje o osnovanosti njegova imovinskopravnog zahtjeva po okončanju kaznenog postupka.

200. Nadalje, obustava kaznenog postupka protiv J.C.P.-a i D.I.-ja nije sprečavala podnositelja zahtjeva da podnese zasebnu tužbu protiv njih pred parničnim sudom nakon što je saznao za pravomoćne presude kaznenih sudova kojima je potvrđena odluka tužiteljstva o obustavi kaznenog postupka. Osim toga, kako je Vlada objasnila (vidi prethodne stavke 95–96), podnositelj zahtjeva mogao bi tvrditi da rok zastare podnošenja zasebne tužbe ne teče dok se čeka okončanje kaznenog postupka u koji je uključeni imovinskopravni zahtjev. Stoga nije nužno da bi ta tužba završila neuspješno.

201. S obzirom na prethodno navedena razmatranja ne može se reći da je podnositelju zahtjeva uskraćen pristup sudu za utvrđivanje njegovih prava građanske naravi.

202. Iz toga slijedi da u tom pogledu nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

2. Razumni rok

203. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je istraga o okolnostima nesreće trajala nerazumno dugo.

(a) Dopuštenost

204. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije očigledno neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

(b) Osnovanost

(i) Tvrdnje stranaka

205. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da domaće vlasti nisu ispunile svoju dužnost provedbe istrage, u koju se uključio u svojstvu oštećenika, u razumnom roku.

206. Vlada je ustvrdila da je, uzimajući u obzir trenutak u kojem se podnositelj zahtjeva uključio u kazneni postupak u svojstvu oštećenika kao i pravomoćnu presudu Okružnog suda u Ploieștiju, postupak sveukupno trajao sedam godina i šest mjeseci. Nadalje, ponovila je da je predmet bio složen i da su vlasti uložile znatne napore u razjašnjavanje svih okolnosti predmeta.

(ii) Ocjena suda

207. Sud podsjeća da su parnični postupci obuhvaćeni područjem primjene članka 6. stavka 1. u njegovu građanskom aspektu, osim ako su pokrenuti isključivo sa svrhom kažnjavanja (vidi *Perez*, prethodno citirano, stavak 70. – 71., *Gorou (br. 2)*, prethodno citirano, stavak 24., i *Udruga žrtava društva S.C. Rompetrol S.A. i S.C. Geomin S.A. i drugi*, prethodno citirano, stavak 74.). Članak 6. stavak 1. primjenjuje se na postupke koji uključuju imovinskopravni zahtjev od trenutka u kojem se žrtva u njih uključi u svojstvu oštećenika (vidi *Perez*, prethodno citirano, stavak 66., i *Gorou (br. 2)*, prethodno citirano, stavak 25.), čak i u fazi prethodne istrage pokrenute po službenoj dužnosti (vidi *Perez*, prethodno citirano, stavak 66., i *Codarcea protiv Rumunjske*, br. 31675/04, stavak 78., 2. lipnja 2009.). U ovom je predmetu cilj imovinskopravnog zahtjeva podnositelja zahtjeva bilo ishođenje naknade štete pretrpljene zbog kaznenog djela koje su navodno počinili J.C.P. i D.I. Stoga je članak 6. stavak 1. u svom

građanskom aspektu bio primjenjiv na kazneni postupak u koji se uključio podnositelj zahtjeva.

208. Sud primjećuje da stranke nisu osporavale činjenicu da se podnositelj zahtjeva u svojstvu oštećenika 22. lipnja 2005. godine uključio u kaznenu istragu koju su provodile domaće vlasti. Također primjećuje da je taj postupak okončan presudom Žalbenog suda u Ploieștiju od 7. ožujka 2013. Stoga je sporni postupak trajao sedam godina, osam mjeseci i dvanaest dana. Taj postupak sastojao se od tri kruga, a svaki od njih odvijao se na dva različita stupnja nadležnosti.

209. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti svakog konkretnog predmeta i pozivom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i nadležnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Frydlender protiv Francuske* [VV], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

210. Sud primjećuje da je kaznena istraga o okolnostima nesreće podnositelja zahtjeva bila iznimno složena u pogledu činjeničnog stanja te je uključivala nekoliko mogućnosti koje su istražitelji trebali istražiti. Također primjećuje da se postupovna složenost predmeta povećala zbog ponavljanja forenzičkih i prometno-tehničkih vještačenja koja su bila potrebna da bi se razjasnile okolnosti nesreće.

211. Sud nadalje primjećuje da, iako je imao pomoć punomoćnika u prvim fazama kaznene istrage, podnositelj zahtjeva nije bio na raspolaganju istražiteljima zbog svog zdravstvenog stanja, da je opetovano tražio izuzeće istražitelja i sudaca uključenih u ispitivanje njegova predmeta, da je zatražio upućivanje predmeta drugom sudu, da je zatražio provedbu nekoliko stručnih i prometno-tehničkih vještačenja, čije je zaključke potom osporavao, i da je podnio reviziju protiv pravomoćne presude protiv koje nije dopuštena žalba. Ako se podnositelju zahtjeva ne može zamjeriti njegovo zdravstveno stanje kao ni činjenica da je u potpunosti iskoristio određena pravna sredstva koja su mu bila dostupna u domaćem pravu, ni nacionalne vlasti ne može se smatrati odgovornima za posljedično produljenje postupka (vidi *Sürmeli protiv Njemačke* [VV], br. 75529/01, stavak 131., ECHR 2006-VII).

212. Sud primjećuje i da domaće vlasti nisu prestale poduzimati radnje tijekom postupka i da su neprekidno poduzimale korake, prikupljale dokaze i uložile znatne napore u razjašnjavanje okolnosti predmeta.

213. Iako se vlasti može smatrati odgovornima za određene postupovne nedostatke koji su uzrokovali kašnjenja u postupku (vidi prethodne stavke 29, 37 i 50–52), uzimajući u obzir složenost predmeta i činjenicu da su vlasti poduzimale radnje tijekom cijelog postupka, Sud smatra da se u konkretnim okolnostima ovog predmeta ne može reći da vlasti nisu ispunile svoju obvezu žurnog ispitivanja predmeta. To dodatno potvrđuje činjenica da se zahtjev za naknadu štete odnosio na štetu koju je podnositelj zahtjeva

pretrpio u automobilskoj nesreći. Relevantni postupak stoga nije pripadao ni u jednu kategoriju postupaka kojima zbog njihove prirode treba pristupiti s posebnom revnosti, kao što su na primjer skrbništvo nad djecom, osobni status i poslovna sposobnost ili radni sporovi (vidi *Sürmeli*, prethodno citirano, stavak 133.).

214. Stoga, uzimajući u obzir postupak u cjelini, u ovom predmetu nije došlo do povrede pretpostavke „razumnog roka” sadržane u članku 6. stavku 1. Konvencije.

C. Osvrt na navodnu povredu članka 13. Konvencije u vezi s člankom 2.

(a) Tvrdnje stranaka

215. Vlada je tvrdila da je, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda povezanu s Rumunjskom i domaće pravosuđe koje je bilo dostupno podnositelju zahtjeva u vrijeme spornih događaja, on imao pristup učinkovitom pravnom sredstvu u smislu članka 13. Konvencije za odlučivanje o njegovim prigovorima.

216. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da zbog načina na koji su vlasti provele istragu, njihovih opetovanih postupovnih pogrešaka i duljine postupka nije imao pristup učinkovitom pravnom sredstvu za svoje prigovore u smislu članka 13. Konvencije.

(b) Ocjena Suda

217. Sud primjećuje da se člankom 13. Konvencije jamči da je na nacionalnoj razini dostupno pravno sredstvo kojim se prigovara na povredu konvencijskih prava i sloboda. Stoga, iako države ugovornice imaju određenu slobodu procjene u pogledu načina na koji ispunjavaju svoje obveze iz te odredbe, mora postojati domaće pravno sredstvo koje nadležnom nacionalnom tijelu omogućuje da odluči o biti relevantnog prigovora na temelju Konvencije i dodijeli odgovarajuću zadovoljštinu (vidi, na primjer, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 7. srpnja 1989., stavak 120., Serija A br. 161, i *De Tommaso protiv Italije* [VV], br. 43395/09, stavak 179., 23. veljače 2017.).

218. Opseg obveze iz članka 13. ovisi o prirodi prigovora podnositelja zahtjeva na temelju Konvencije, no pravno sredstvo mora u svakom slučaju biti „učinkovito” u praksi i pravu, osobito u smislu da se njegovo ostvarivanje ne smije neopravdano sprečavati činjenjem ili nečinjenjem državnih vlasti. U određenom okolnostima skup svih pravnih sredstava predviđenih domaćim pravom mogao bi ispuniti pretpostavke iz članka 13. (vidi, među drugim izvorima prava, *De Tommaso*, prethodno citirano, stavak 179.). Međutim, člankom 13. predviđeno je da pravno sredstvo bude dostupno u domaćem pravu samo za prigovore koji se mogu smatrati „dokazivima” u smislu Konvencije (ibid., stavak 180.).

219. Sud prvo primjećuje da je prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 2. Konvencije proglašio dopuštenim. Iako iz prethodno navedenih razloga nije utvrdio da je došlo do povrede te odredbe, ipak je smatrao da je prigovor koji je podnositelj zahtjeva podnio na temelju nje otvorio ozbiljna činjenična i pravna pitanja čiju osnovanost treba ispitati. Sud stoga smatra da je podnositelj zahtjeva imao dokaziv prigovor povezan s tim člankom u smislu članka 13. Konvencije (vidi, *mutatis mutandis*, *Sürmeli*, prethodno citirano, stavak 102., i *Khlaifia i drugi*, prethodno citirano, stavak 269.).

220. Stoga se otvara pitanje je li podnositelju zahtjeva u domaćem pravu bilo dostupno učinkovito pravno sredstvo za prigovaranje na povredu njegovih prava iz članka 2. Konvencije. No Sud primjećuje da se prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 13. ne odnosi ni na koje drugo pitanje osim pitanja neučinkovitosti kaznene istrage, pitanja koje je Sud već ispitao na temelju članka 2. S obzirom na to ispitivanje smatra da nije potrebno ispitati prigovor i na temelju članka 13.

III. PRIGOVOR KOJI SE ODNOSI NA POSTUPANJE VLASTI UKLJUČENIH U ISTRAGU PREMA PODNOSITELJU ZAHTJEVA

221. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je postupanje kojem je bio podvrgnut zbog načina na koji su vlasti provele istragu bilo nečovječno i ponižavajuće. Kao što je već prethodno navedeno (vidi stavke 88–89), Sud će ispitati prigovor na temelju materijalnog aspekta članka 3. Konvencije. Odredbe tog članka prethodno su opisane (vidi stavak 91).

A. Tvrđnje stranaka

222. Ukazujući na razliku između ovog predmeta i drugih predmeta u kojima su izneseni slični prigovori, Vlada je tvrdila da materijalni aspekt članka 3. nije primjenjiv na ovaj dio prigovorâ podnositelja zahtjeva. Smatrala je da, za razliku od drugih predmeta koji su također uključivali izvanredne okolnosti, u ovom predmetu domaće vlasti provele su istragu i u spis su unijele sve relevantne dokaze. Osim toga, podnositelj zahtjeva nije dokazao da su osjećaji podnositelja zahtjeva izazvani navodnom prekomjerno dugom i neučinkovitim istragom dosegнули prag težine potreban za primjenu članka 3. Konvencije.

223. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da su mu način na koji su vlasti provele istragu o njegovom predmetu i postupale sa žalbama koje je on podnio protiv istražitelja, činjenica da su vlasti opetovano kršile njegova prava odbijanjem njegovih žalbi i zahtjeva za unošenje dokaza, zatim ishod i duljina istrage, činjenica da ga se sumnjičilo za vožnju pod utjecajem alkohola i smatralo jedinim odgovornim za nesreću od početka istrage, kao i činjenica da se smatralo da su njegove žalbe obična osveta istražiteljima, prouzročili psihičku bol i osjećaj tjeskobe i ponižavanja. U svojim žalbama

podnesenima nadležnim vlastima opetovano je isticao da ima osjećaj da se bori protiv organiziranog sustava koji uključuje policijske službenike i tužitelje, a usmjeren je protiv njega – iz razloga koji su se odnosili i na činjenicu da se u prošlosti protivio bivšem rumunjskom komunističkom režimu – i pod nadzorom je najviših vlasti. Njegove sumnje u izravnu namjeru vlasti da krše njegova prava potvrdio je Kasacijski sud, koji je dopustio njegov zahtjev za upućivanje predmeta s Okružnog suda u Ploieștiju drugom okružnom sudu u drugom dijelu države.

224. Istražitelji u njegovu predmetu počinili su niz djela koja su predstavljala povredu njegovih prava, uključujući iskrivljavanje dokaza i psihičko nasilje, i čiji je cilj bio prisiliti ga da odustane od svojih žalbi i suzdrži se od iskorištavanja dostupnih pravnih sredstava. To je u njemu pobudilo osjećaj straha.

B. Ocjena Suda

225. Sud primjećuje na samom početku da je Vlada podnijela prethodni prigovor i tvrdila da prigovor podnositelja zahtjeva nije spojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije (vidi prethodni stavak 222).

226. Sud nadalje primjećuje da je u određenim prethodnim predmetima način na koji su nacionalne vlasti provele istragu uzeo u obzir kako bi ispitao je li njihovo postupanje bilo nečovječno ili ponižavajuće postupanje protivno materijalnom aspektu članka 3.

227. Ta sudska praksa razvila se uglavnom u vezi sa srodnicima nestalih osoba (vidi, među drugim izvorima prava, *Kurt*, prethodno citirano, stavak 130. – 134., *Çakıcı*, prethodno citirano, stavak 98., i *Taş*, prethodno citirano, stavci 77. – 80.). Sud ponavlja da je nestanak pojava koja nameće poseban teret na srodnike nestalih osoba, koji ne znaju što se dogodilo s njihovim voljenim osobama pa žive u tjeskobi zbog te nesigurnosti (vidi *Varnava i drugi protiv Turske* [VV], br. 16064/90 i 8 drugih predmeta, stavak 200., ECHR 2009).

228. Sud nadalje primjećuje da je Sud u tim predmetima raznolike čimbenike uzeo u obzir u svojoj ocjeni je li način na koji je provedena istraga sam po sebi bio postupanje protivno članku 3. u odnosu na srodnike žrtava. Relevantni elementi uključuju bliskost obiteljske veze, mjeru u kojoj je član obitelji svjedočio predmetnim događajima, sudjelovanje člana obitelji u pokušajima da se ishode informacije o nestaloj osobi i način na koji su vlasti odgovorile na te upite. Sud je naglasio, međutim, da bit takve povrede nije nužno sam nestanak člana obitelji već da se odnosi na način na koji su vlasti reagirale na situaciju i koji su stav zauzele u vezi s njome kada su saznale za nju (vidi *Çakıcı*, prethodno citirano, stavak 98.). Kada je utvrdio da je postupanje vlasti doseglo stupanj težine koji otvara pitanje na temelju članka 3. i kojim se krši taj članak, Sud je pridao značaj, na primjer, ravnodušnosti i bešćutnosti vlasti u rješavanju briga podnositeljâ

zahtjeva, kao i akutnoj tjeskobi i nesigurnosti koje su podnositelji zahtjeva zbog toga pretrpili i koje i dalje osjećaju (vidi *Taş*, prethodno citirano, stavak 79.).

229. Sud također primjećuje da je načela utvrđena u prethodno navedenim predmetima primijenio u određenim izvanrednim situacijama koje se nisu odnosile na nestanak (vidi u kontekstu pritvora i izručenja maloljetnog tražitelja azila bez pratnje *Mubilanzila Mayeka i Kaniki Mitunga protiv Belgije*, br. 13178/03, ECHR 2006-XI; u kontekstu navodnog seksualnog zlostavljanja djeteta u obitelji *M.P. i drugi protiv Bugarske*, br. 22457/08, 15. studenoga 2011.; u pogledu uvjeta u kojima su tijela preminulih srodnika bila pohranjena tijekom utvrđivanja identiteta *Sabanchiyeva i drugi protiv Rusije*, br. 38450/05, ECHR 2013 (izvadci); u kontekstu izostanka odgovarajuće medicinske skrbi u pritvoru nakon kojeg su uslijedili smrt i nedostaci u domaćoj istrazi *Salakhov i Islyamova protiv Ukrajine*, br. 28005/08, 14. ožujka 2013.; i u kontekstu duševne boli uzrokovane srodniku odstranjivanjem tkiva iz tijela preminule osobe bez znanja ili pristanka srodnika *Elberte protiv Latvije*, br. 61243/08, ECHR 2015).

230. Sud primjećuje, međutim, da predmet podnositelj zahtjeva ne ulazi ni u jedan skup okolnosti ispitan u prethodno navedenoj sudskoj praksi.

231. S obzirom na činjenično stanje predmeta i sve dokaze u njegovu posjedu Sud ne razabire u situaciji podnositelja zahtjeva bilo kakvo postojanje povrede članka 3. Konvencije. Iz toga slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan i mora se odbiti u skladu s člankom 35. stavkom 3. točkom (a) i stavkom 4. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. *Usvaja*, jednoglasno, Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava, koji je podnesen u vezi s prigovorima koji se odnose na provedbu kaznene istrage, s osnovanosti te ga odbija;
2. *Utvrđuje*, većinom glasova, da je prigovor koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. Konvencije nedopušten;
3. *Utvrđuje*, većinom glasova, da je prigovor koji se odnosi na članak 8. Konvencije nedopušten;
4. *Utvrđuje*, većinom glasova, da je prigovor koji se odnosi na članak 2. Konvencije dopušten;
5. *Presuđuje*, s trinaest glasova prema četiri, da nije došlo do povrede članka 2. Konvencije;

6. Jednoglasno *utvrđuje* da su prigovori koji se odnose na članak 6. stavak 1. Konvencije dopušteni;
7. *Presuđuje*, sa šesnaest glasova prema jednom, da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u pogledu prigovora koji se odnosi na pravo na pristup sudu;
8. *Presuđuje*, s deset glasova prema sedam, da nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u pogledu prigovora koji se odnosi na duljinu kaznene istrage;
9. Jednoglasno *presuđuje* da nije potrebno zasebno ispitati prigovor na temelju članka 13. u vezi s člankom 2. Konvencije;
10. Jednoglasno *utvrđuje* da je prigovor koji se odnosi na materijalni aspekt članka 3. Konvencije nedopušten.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku i doneseno na javnoj raspravi u zgradi Suda u Strasbourgu 25. lipnja 2019. godine.

Søren Prebensen
Zamjenik tajnika

Guido Raimondi
Predsjednik

U skladu s člankom 45. stavkom 2. Konvencije i pravilom 74. stavkom 2. Poslovnika Suda ovoj se presudi prilažu sljedeća izdvojena mišljenja:

- (a) zajedničko djelomično suprotstavljeno mišljenje sudaca Raimondija, Sicilianosa, Karakasa, Vučinića i Harutyunyana;
- (b) djelomično suprotstavljeno mišljenje suca De Gaetana kojem se priključio sudac Vučinić;
- (c) djelomično suprotstavljeno mišljenje suca Kūrisa;
- (d) djelomično suprotstavljeno mišljenje suca Grozeva.

G.R.
S.C.P.

ZAJEDNIČKO DJELOMIČNO SUPROTSTAVLJENO
MIŠLJENJE SUDACA RAIMONDIJA, SICILIANOSA,
KARAKASA, VUČINIĆA I HARUTYUNYANA

(Prijevod)

1. Na našu veliku žalost ne možemo se složiti s mišljenjem većine da u ovom predmetu nije došlo do kršenja pretpostavke „razumnog roka” iz članka 6. stavka 1. Konvencije.

2. Prvo je važno napomenuti da prema utvrđenoj sudskoj praksi članak 6. stavak 1. obvezuje države ugovornice da organiziraju svoje pravne sustave tako da njihovi sudovi mogu ispuniti sve pretpostavke iz te odredbe, uključujući obvezu saslušanja predmeta u razumnom roku (vidi *Sürmeli protiv Njemačke* [VV], br. 75529/01, stavak 129., ECHR 2006-VII).

3. Kao što je istaknuto u presudi, razumnost duljine postupka mora se ocijeniti u svjetlu okolnosti svakog konkretnog predmeta i pozivom na sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i nadležnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Frydlender protiv Francuske* [VV], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII).

4. Kad je riječ o prvom od prethodno navedenih kriterija, smatramo da predmet nije bio osobito složen. Istina je da je postupak možda postao složeniji zbog mnogih forenzičkih i prometno-tehničkih vještačenja koja su se smatrala nužnima za razjašnjavanje okolnosti nesreće. Iako ne želimo dovesti u pitanje nužnost i relevantnost tih vještačenja, ne može se previdjeti da se predmetni postupak odnosio na prometnu nesreću u kojoj su sudjelovala tri automobila, što je prilično česta pojava.

5. Kad je riječ o ponašanju podnositelja zahtjeva, istina je da podnositelj zahtjeva nije bio na raspolaganju istražiteljima u prvoj fazi kaznene istrage zbog svog zdravstvenog stanja. Nadalje, tražio je izuzeće istražitelja i sudaca odgovornih za ocjenu njegova predmeta, podnio je zahtjev za upućivanje predmeta na drugi sud, zatražio je stručna i prometno-tehnička vještačenja i podnio revizije. Međutim, ne može ga se kriviti za njegovo zdravstveno stanje, koje je bilo izravno povezano s nesrećom, kao ni kritizirati ga jer je u potpunosti iskoristio pravna sredstva predviđena domaćim pravom.

6. Zatim želimo istaknuti da, iako Sud nije u mogućnosti analizirati pravnu kvalitetu sudske prakse domaćih sudova, s obzirom na to da se vraćanje predmeta na ponovni postupak u pravilu nalaže zbog pogrešaka nižestupajskih sudova, učestalost tih naloga u jednom postupku otkriva veliki nedostatak u pravosuđu. Taj nedostatak može se pripisati vlastima, a ne podnositeljima zahtjeva (vidi *Matica protiv Rumunjske*, br. 19567/02, stavak 24., 2. studenoga 2006., *Borobar i drugi*, prethodno citirano,

stavak 82., i *Stoilkovska protiv Bivše jugoslavenske republike Makedonije*, br. 29784/07, stavak 57., 18. srpnja 2013.).

7. U ovom predmetu postupak koji se odnosio na okolnosti nesreće u kojoj je sudjelovao podnositelj zahtjeva obnovili su nekoliko puta i tužiteljstvo i nacionalni sudovi zbog činjeničnih i postupovnih pogrešaka i nedostatnosti prikupljenih dokaza. Nakon prve odluke domaćih sudova o obnovi postupka istražnim tijelima trebale su četiri godine da prikupe potrebne dokaze i uvjere se da je predmet spreman za ponovno ispitivanje pred sudom. Ta postupovna kašnjenja bila su odlučujući čimbenik u nastupu zastare kaznenog progona D.I.-ja.

8. Većina umanjuje čimbenike koji se odnose na postupanje vlasti kada tvrdi „da se zahtjev za naknadu štete odnosio na štetu koju je podnositelj zahtjeva pretrpio u automobilskoj nesreći [i da] [r]elevantni postupak stoga nije pripadao ni u jednu kategoriju postupaka kojima zbog njihove prirode treba pristupiti s posebnom revnosti, kao što su na primjer skrbništvo nad djecom, osobni status i poslovna sposobnost ili radni sporovi” (vidi stavak 213. ove presude). Treba međutim istaknuti da se predmetna „šteta” nije odnosila, primjerice, samo na materijalno oštećenje vozila. Treba imati na umu da je podnositelj zahtjeva teško ozlijeđen, da je proveo više od dvjesto dana u bolnici te da i danas osjeća posljedice nesreće.

9. To nas potiče da naglasimo važnost četvrtog prethodno navedenog kriterija, odnosno onoga što se za podnositelja zahtjeva dovodi u pitanje. Naime, primjećujemo da, iako je taj kriterij spomenut u presudi u vezi s primjenjivim općim načelima (vidi stavak 209. ove presude), kasnije ga se zanemarilo u dijelu o primjeni tih načela u ovom predmetu. S obzirom na vrlo ozbiljne posljedice nesreće za podnositelja zahtjeva smatramo da je očito da mu je sporno pitanje u sporu koji je proizašao iz te nesreće bilo iznimno važno.

10. S obzirom na sve te čimbenike smatramo da je nerazumno da je nacionalnim vlastima trebalo sedam godina i osam mjeseci da donesu pravomoćnu sudsku odluku u ovom predmetu. Stoga smatramo da je duljina spornog postupka bila takva da je prekršila pretpostavku „razumnog roka” i da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije.

DJELOMIČNO SUPROTSTAVLJENO MIŠLJENJE SUCA DE GAETANA KOJEM SE PRIKLJUČIO SUDAC VUČINIĆ

1. Nažalost ne mogu se složiti s mišljenjem većine iz pete i osme točke izreke presude. Smatram da je u ovom predmetu došlo i do povrede članka 2. i članka 6. stavka 1. u pogledu prigovora koji se odnosi na duljinu kaznene istrage.

2. U ovom predmetu nesporno je da su vlasti, nakon što su saznale za nesreću podnositelja zahtjeva, pokrenule kazneni postupak i poduzele niz mjera s ciljem ispunjenja svoje pozitivne obveze iz članka 2. Konvencije kako bi osigurale provedbu „učinkovite službene istrage” (vidi stavak 144. ove presude). Podnositelj zahtjeva u odgovarajućem je roku također pokrenuo zasebni parnični postupak pred parničnim sudovima protiv osiguravajućeg društva kod kojeg mu je bio automobil osiguran i u njemu je tražio naknadu štete zbog gubitka automobila i za psihičku bol prouzročenu navodno neopravdanim odbijanjem osiguravajućeg društva da mu naknadi štetu. Niz dokaznih radnji, uključujući očevid na mjestu događaja, obavijesni razgovori i različita znanstvena i prometno-tehnička vještačenja obavljena su u mjesecima i godinama nakon nesreće. Iako je istina da činjenica da vlasti nisu mogle utvrditi kaznenu odgovornost nijednog od uključenih vozača nužno ne znači da je istraga bila neučinkovita, u ovom je predmetu ključna činjenica da su se nesreća i ozljede podnositelja zahtjeva dogodile 3. prosinca 2004. godine, dok je pravomoćna sudska odluka kaznenog suda donesena tek 21. prosinca 2012. godine – *iter lamentabilis* dulji od osam godina.

3. Unatoč znatnom broju poduzetih dokaznih radnji nacionalne vlasti same su opetovano kritizirale da je istraga neučinkovita. Stoga je više nego jasno da se razlozi za opetovane obnove kaznenog postupka mogu pripisati državnim vlastima.

4. Nadalje, iako su domaći sudovi smatrali da je prometno-tehničko vještačenje bilo važno za predmet *de quo*, prvi nalaz i mišljenje pripremljeni su tek 2008. godine. Kada su istražna tijela proglasila da su prvi nalaz i mišljenje prometno-tehničkog vještaka nedostatni, Međuzupanijski laboratorij za kriminalistička vještačenja u Bukureštu pripremio je drugi nalaz i mišljenje tek 2010. godine (vidi stavak 42.).

5. Podnositelj zahtjeva aktivno je sudjelovao u postupku. Činjenica da je zatražio dodatno izvođenje dokaza i opetovano osporavao odluke tužitelja pred višim tužiteljem i čak pred domaćim sudovima ne čini se nerazumno ni prekomjerno s obzirom na to da je bilo iznimno jasno da je istraga u najboljem slučaju bila kaotična. Nadalje, podnositelj zahtjeva ne može se

smatrati odgovornim za činjenicu da je duljina postupka djelomično uzrokovana manjkom vještaka u prethodno navedenom laboratoriju. Smatram da ponašanje podnositelja zahtjeva nije znatno pridonijelo duljini postupka – pokušavao je vratiti istragu na pravi put svaki put kada je uvidio da je ona skrenula s njega.

6. S obzirom na način na koji je provedena istraga u predmetu i duljinu kaznene istrage smatram da vlasti nisu iskazale potrebnu revnost u rješavanju predmeta kao što je predviđeno člankom 2. Konvencije.

7. Iz istih, prethodno navedenih razloga zaključio sam i da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije jer postupak nije ispunio pretpostavku „razumnog roka”. Predmet podnositelja zahtjeva – dinamika nesreće – sam po sebi nije bio osobito složen. Postupno je postajao sve zamršeniji i složeniji zbog raznih propusta vlasti sve dok nije gotovo izmaknuo kontroli.

8. Naposljetku, do sada sam pretpostavljao – možda pogrešno – da je moje znanje engleskog jezika dobro. Stoga sam bio osupnut kada sam u stavku 145. pročitao da se tjelesne ozljede mogu kvalificirati ili opisati kao „ozbiljno opasne po život”. Ako je ozljeda opasna po život, ona je sigurno ozbiljna. Do sada nikada nisam naišao ni u kaznenom pravu ni kod delikata u građanskom pravu na ozljedu koja je „neozbiljno opasna po život”.

DJELOMIČNO SUPROTSTAVLJENO MIŠLJENJE SUCA KŪRISA

1. Ne mogu se složiti s mišljenjem većine da je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. Konvencije nedopušten. S obzirom na to da je većina odlučila ispitati prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 2. umjesto na temelju članka 3., moralo je doći do toga da će utvrditi povredu tog članka odnosno, ako se odluči drugačije, članka 6. stavka 1. u pogledu barem jednog od prigovora.

2. Prilično je velik broj točaka s kojima se ne slažem s većinom u ovom predmetu. Razmotrit ću ih nekoliko. No, prije nego što se posvetim konkretnim pitanjima o primjenjivosti članka 3. u njegovom procesnom aspektu na situacije usporedive s onom ispitanom u ovom predmetu, kao i pitanjima koja se odnose na zaključke na temelju članka 6. stavka 1., smatram da trebam detaljnije objasniti svoje mišljenje.

I

3. Priznajem da činjenica da sam glasao protiv 2. točke izreke, u kojoj se prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. proglašava nedopuštenim, čini vrlo nedosljedna s činjenicom da sam istodobno glasao jednako kao većina u pogledu 4. i 6. točke, u kojima se prigovori podnositelja zahtjeva na temelju članka 2. i članka 6. stavka 1. proglašavaju dopuštenima. Taj dojam proizlazi iz dva razloga koja su prema meni oba valjana.

Prvo, ili jedno ili drugo: prigovor se mora ispitati ili na temelju članka 2. ili na temelju članka 3., no ne i na temelju obaju članaka (osim ako postoje određene posebnosti zbog kojih bi bila nužna takva iznimka, no to nije slučaj u ovom predmetu).

Drugo, samo jedno od sljedećih može biti točno: prigovor je obuhvaćen procesnim aspektom članka 2. – ili članka 3. – i ispitivanje njegove osnovanosti moglo bi dovesti do utvrđenja da je došlo odnosno nije došlo do povrede odgovarajućeg članka ili je obuhvaćen člankom 6. stavkom 1.

Kad je riječ o prvoj (navodnoj) nedosljednosti, možda bi bilo dosljednije glasati da je prigovor podnositelja zahtjeva dopušten samo na temelju članka 3., no ne i na temelju članka 2., ili isto tako da je prigovor dopušten na temelju članka 3., no ne na temelju članka 2., s obzirom na to da ili postoji dokaziva tvrdnja da je zlostavljanje na koje je prigovorio doseglo prag težine pri kojem dolazi do povrede prava na život, sadržanog u članku 2., ili se dokazivost tvrdnje odnosi „samo” na neki „manji” stupanj težine zlostavljanja (koliko god to zvučalo cinično) zabranjenog člankom 3.

Kad je riječ o drugoj (navodnoj) nedosljednosti, isto tako bilo bi dosljednije da sam, ako sam glasao da je prigovor podnositelja zahtjeva dopušten na temelju članka 3. ili u protivnom članka 2., glasao da prigovori nisu dopušteni na temelju članka 6. stavka 1. Razlog tome jest činjenica da,

s obzirom na to da se članak 6. stavak 1. u biti odnosi na postupovna prava, Sud je u ocjeni prigovora na temelju tog članka u svojoj dugotrajnoj praksi smatrao da su oni obuhvaćeni prigovorima (koji se odnose na iste činjenice) podnesenima na temelju procesnog aspekta članka 3. ili članka 2. ili zapravo drugih članaka jer ti drugi članci, uključujući članke 2. i 3., sadržavaju određena materijalna prava i istodobno obuhvaćaju procesni aspekt. Postoje brojni primjeri mjerodavne sudske prakse koja ukazuje na to da ta praksa prevladava. U nastavku navodim samo nekoliko od tih brojnih primjera. Kad je riječ o člancima 2. i 6., mogu se pogledati predmeti: *Öneryildiz protiv Turske* ([VV], br. 48939/99, 30. studenoga 2004.), *Varnava i drugi protiv Turske* ([VV], br. 16064/90 i 8 drugih predmeta, 18. rujna 2009.), *Giuliani i Gaggio protiv Italije* ([VV], br. 23458/02, 24. ožujka 2011.), *Enukidze i Girgvliani protiv Gruzije* (br. 25091/07, 26. travnja 2011.), *Mladenović protiv Srbije* (br. 1099/08, 22. svibnja 2012.), *Elena Apostol i drugi protiv Rumunjske* (br. 24093/14 i 16 drugih predmeta, 23. veljače 2016.), i *Ecaterina Mirea i drugi protiv Rumunjske* (br. 43626/13 i 69 drugih predmeta, 12. travnja 2016.). Kad je riječ o člancima 3. i 6., mogu se pogledati predmeti: *Muradova protiv Azerbajdžana* (br. 22684/05, 2. travnja 2009.), *Kazantsev protiv Rusije* (br. 14880/05, 3. travnja 2012.), *Aleksakhin protiv Ukrajine* (br. 31939/06, 19. srpnja 2012.), *Aleksandr Nikonenko protiv Ukrajine* (br. 54755/08, 14. studenoga 2013.), i *Romanescu protiv Rumunjske* (br. 78375/11, 16. svibnja 2017.).

No ta je prethodno navedena naknadna misao *ex post*. Učimo dok živimo.

4. Smatram da se situacija podnositelja zahtjeva mora ispitati na temelju članka 3. (kao što je on zatražio, no ne iz istog razloga) i da je na nju primjenjiv upravo taj članak.

Kako bi bilo jasno od samog početka, kada tvrdim da je članak 3. primjenjiv, govorim o njegovom procesnom, a ne materijalnom aspektu. Kad je riječ o posljednje navedenom aspektu, nemam nikakvih problema da glasam jednako kao i većina da je prigovor očigledno neosnovan. No usput bih dodao da ne razumijem (nasumični) redosljed točaka u izreci. U njoj se izjava o prigovoru podnositelja zahtjeva na temelju procesnog aspekta članka 3. navodi u 2. točki, izjava koja se odnosi na materijalni aspekt istog članka navodi se u 10. točki, a od 3. do 9. točke govori se – upravo tim redosljedom – o članku 8., članku 2., članku 6. stavku 1. i članku 13., pri čemu je posljednje naveden u vezi s člankom 2. To je naravno tek obična pogreška u formi koja nema nikakav utjecaj na pravni ishod predmeta. Ipak ovdje istaknuti nasumični redosljed sam po sebi zaokružuje i simbolizira isto tako neuobičajenu zbrku u analizi i obrazloženju većine koja je dovela do zaključaka u ovom predmetu, osobito zaključka da članak 3. nije primjenjiv u svojem procesnom aspektu.

Kad je riječ o prigovoru koji se odnosi na procesni aspekt članka 3., upravo je taj prigovor bio u samoj biti prvobitnog očitovanja podnositelja zahtjeva pred Sudom, kao i njegova kasnijeg očitovanja.

5. Da je veliko vijeće u cijelosti ispitalo osnovanost prigovora koji se odnosi na procesni aspekt članka 3., to bi možda dovelo do utvrđenja da je došlo odnosno nije došlo do povrede članka 3. Sada je prekasno za nagađati kojem bi se od tih dvaju ishoda, oba moguća u teoriji, dala prednost. S obzirom na činjenicu da to ispitivanje nije provedeno sada ne mogu sa sigurnošću reći kojem bih se ishodu sam priklonio (no na temelju izvedenog činjeničnog stanja predmeta moje srce *a priori* i instinktivno naginje na stranu utvrđenja povrede). Ovisno o toj (nažalost sada samo hipotetskoj) odluci o osnovanosti, prigovori na temelju članka 6. stavka 1. mogli bi se potom ispitati ili ostati neispitani. Moglo bi ih se, ili čak trebalo, ispitati da je utvrđeno da *nije došlo do povrede* članka 3. u njegovom procesnom aspektu (što bi također, barem u teoriji, mogao biti vjerojatan rezultat pod uvjetom da je propisno opravdan) jer bi u načelu i dalje moglo doći do postupovne povrede članka 6. stavka 1. iako nije došlo do povrede članka 3. u njegovom procesnom aspektu i zbog toga bi prigovori na temelju članka 6. stavka 1. zaslužili zasebno ispitivanje. Međutim, utvrđenje *povrede* članka 3. omogućilo bi Sudu da odustane od ispitivanja prigovora na temelju članka 6. stavka 1. jer bi navodna (u biti) postupovna povreda članka 6. stavka 1. bila obuhvaćena povredom članka 3., što je vrlo u skladu sa sudskom praksom Suda (vidi prethodnu točku 3.). U posljednje navedenom slučaju, da nije utvrđena jedna povreda nego dvije povrede članka 3., koje se više ili manje podudaraju s dva prigovora podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1., odnosno onim koji se odnosi na njegovo pravo na pristup sudu i onim koji se odnosi na duljinu postupka, ocjena svakog od tih prigovora mogla bi se obuhvatiti odgovarajućim prigovorom na temelju članka 3. u njegovom procesnom aspektu.

6. No većina je utvrdila da nije došlo do povrede članka 3. u njegovom procesnom aspektu. Tehnički nije ni pokušala ispitati prigovor koji se odnosi na procesni aspekt članka 3., već je spriječila to ispitivanje time što je proglasila da je prigovor nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) i stavka 4.

7. Taj je zaključak previše dalekosežan, previše kategoričan, previše strog i previše nemaran. Ako mi se dopusti da ne govorim u rukavicama, taj zaključak – a time i ova presuda – velik je i odlučan odmak od zaštite ljudskih prava.

8. U ovom predmetu prigovor koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. proglašen je nedopuštenim upravo zbog *vrste* u koju je kategoriziran: odnosi se na *tjelesne ozljede ili drugu bol koje privatne osobe iz nehaja nanesu navodnoj žrtvi*. Cjelovit opis te vrste, koji se u određenoj mjeri razlikuje ovisno o dijelu teksta presude u kojem se nalazi i koji sam ovdje skratio zbog praktičnosti, naveden je u stavku 123. ove presude i glasi

„tjelesne ozljede i tjelesna i duševna bol koje pojedinac iskusi zbog nesreće koja je naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja”. Upućivanje na „privatnu osobu”, kojeg nema u stavku 123., preuzeto je iz stavka 121. (vidi i u nastavku točku 30. o uključivanju aspekta koji se odnosi na privatni i obiteljski život pojedinca).

Kao takva, predmetna kategorizacija nije pogrešna. Međutim, zaključak da je prigovor *te konkretne vrste* bez obzira na sve nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije dalekosežniji od pukog utvrđenja da je *taj konkretni prigovor koji je podnio taj konkretni podnositelj zahtjeva u konkretnim okolnostima tog konkretnog predmeta* nedopušten, na primjer, jer je podnesen nepravovremeno ili je očigledno neosnovan, nepotkrijepljen ili podnositelj zahtjeva ne može tvrditi da je žrtva i slično. Proglašenje prigovora *ovog* podnositelja zahtjeva, koji se odnosi na tjelesne ozljede koje mu je navodno iz nehaja nanijela privatna osoba (možda čak i više od jedne) nedopuštenim jer su prigovori *te vrste* nespojivi *ratione materiae* s odredbama Konvencije zapravo znači da nije došlo i da u načelu nije moglo doći do povrede članka 3. u njegovom procesnom aspektu u situaciji podnositelja zahtjeva jer se prigovori *te vrste* i članak 3. u figurativnom smislu međusobno zaobilaze. Te dvije stvarnosti nikada ne dolaze u dodir. Ako u načelu ne može doći do povrede članka 3. u njegovom procesnom aspektu, vrijeme i drugi resursi ne moraju se trošiti na odlučivanje o mogućoj povredi, koja se ni u kojem slučaju ne može utvrditi. Kao što kaže stara izreka, uzaludno je tražiti crnu mačku u mračnoj sobi, pogotovo kada mačke u njoj ni nema. Pa ipak, kao što ćemo vidjeti (u nastavku u točkama 41. – 73.), većina je posvetila čak deset stavaka ove presude (115. – 124.) ne samo pokušaju potkrepljivanja da se crna mačka ne nalazi u mračnoj sobi, već i pokušaju sakrivanja činjenice da mačka nije toliko crna, da soba nije toliko mračna i da je mačka u prošlosti provela dosta vremena u sobi i čak lovila miševe, sve dok većina nije nesretno stvorenje zauvijek protjerala iz nje i zaključala vrata.

Međutim, nakon što je Sud proglasio da je mačka nespojiva sa sobom, od tog je trenutka ona nespojiva iako je jednom bila u cijelosti spojiva.

Roma locuta est, causa finita.

9. Posljedično će se morati smatrati da *svi* budući prigovori koji se odnose na tjelesne ozljede koje privatne osobe iz nehaja nanesu navodnim žrtvama izlaze iz predviđenih granica. To će se *a priori* takoreći temeljiti isključivo na kategoriziranju predmetnih prigovora u tu konkretnu vrstu. Ako se te prigovore neće trebati ispitati na temelju bilo kojeg drugog članka, osobito članka 2., članka 6. stavka 1. i članka 8. (za što može postojati niz valjanih razloga), oni će se bez razmišljanja morati odbaciti, čak i ako će postojati dokazi – i predošjećaj da je izvršena nepravda (što naravno nije zamjena za dokaze već njihova dopuna) – da domaće vlasti nisu na odgovarajući način riješile sporni slučaj nanošenja tjelesnih ozljeda na štetu podnositelja zahtjeva.

Hoće li to odbacivanje dovesti do zaštite ljudskih prava na temelju Konvencije? Je li papa budist?

10. Želi se ostaviti dojam da je zaključak većine da su prigovori te konkretne vrste – tjelesne ozljede koje privatne osobe iz nehaja nanesu navodnim žrtvama – nespojivi *ratione materiae* s odredbama Konvencije proizašao iz sudske prakse Suda u usporedivim predmetima. Dakle, ne može se reći da se taj zaključak temelji *ni na kakvoj* sudskoj praksi: upravo suprotno, citati su brojni i analizirani. Ono što *nije* primjetno u analizi većine jest činjenica da, iako pridaje izvanredan značaj jednom dijelu sudske prakse Suda, ujedno zapravo zanemaruje ili čak odbacuje njezin drugi dio. To će se detaljnije razraditi kasnije (vidi u nastavku točke 41. – 73.). Za sada ću samo napomenuti da većina tvrdi da je, da bi došla do svog temeljnog, najradikalnijeg i dalekosežnog zaključka (vidi u nastavku točku 44.), jedan – vjerojatno veći – dio sudske prakse, koji je opisala kao „ispravan” (vidi stavak 121. ove presude), razlikovala od drugog – vjerojatno manjeg – dijela koji se stoga (zbog *expressio unius est exclusio alterius*) mora smatrati „neispravnim” (vidi stavak 120.). *A propos*, jedna od istoznačnica izraza „neispravno” jest „nevjerodostojno”. Druga je „nepouzđano”.

11. Na namjeru ili težnju, kao takvu, da se razlikuje vjerojatno različite ili čak nepodudarne ishode predmeta pred Sudom ne može se prigovoriti. Razjašnjenje velikog vijeća o tome što Konvencija, kako se tumači u sudskoj praksi Suda, kaže o određenoj stvari uvijek je dobrodošlo.

No, ono na što se *može prigovoriti*, i to načelno, jest činjenica da se predmetnim razlikovanjem, koje je većina tako oduševljeno prihvatila i istaknula, odbacuje kao „neispravnim” smjer u sudskoj praksi koji je proizašao iz ranije sudske prakse, no namjerno se preskače ranija sudska praksa bez obzira na njezinu osnovanost ili nedostatke. Također je preskočila određenu sudsku praksu koja je previše „neprikladna” za citiranje da bi se predmetni temeljni zaključak smatrao održivim. Štoviše, razlikovanje tih dvaju dijelova sudske prakse Suda temelji se na usporedbi dvaju referentnih koncepata, koji zapravo međusobno ne mogu biti referentni koncepti: većina je usporedila presude Suda donesene u predmetima koji su uključivali *namjerna javna djela* (na štetu pojedinca) s onima donesenima u predmetima koji su uključivali *nenamjerna privatna djela*. *Namjerna javna djela*, s jedne strane, i *nenamjerna privatna djela*, s druge strane, predstavljaju se kao jedine dvije kategorije na koje se može podijeliti sveukupna raznolika mjerodavna sudska praksa i koje su početak i kraj svega. No gdje su u toj usporedbi *nenamjerna javna djela*? Tajanstveno su nestala (u tom pogledu vidi u nastavku točke 48. – 57. u kojima je razložena domišljata metoda njihova „fotošopiranja” iz cjelovite slike). Svaki od tih dvaju referentnih koncepata odabranih na taj način (pri čemu je jedan „dorađen” tako da se kategoriju *javnih djela* svelo na potkategoriju *namjernih javnih djela*) ima dva glavna obilježja (*namjerno* + *javno*

odnosno *nenamjerno + privatno*), no nijedno od obilježja jednog referentnog koncepta ne podudara se s obilježjima drugog referentnog koncepta. Shvaćanje da se funte ne smiju uspoređivati s galonima, kao ni kvadratni metri s linearnim metrima, nije znanstvena fantastika. No, kao što vidimo, ponekad jest – no nikada ne bi smjelo biti.

Svaki put kada veliko vijeće pokuša (u ovom predmetu bilo bi prikladnije reći „podlegne iskušenju”) odstupiti od dijela svoje postojeće sudske prakse jer je „neispravna”, trebalo bi o tome promisliti dva, tri, četiri puta. Trebalo bi samo odabrati metodologiju koja će omogućiti izvođenje ovakve vrste zaključaka i to ne samo kako bi mogla poslužiti za potkrepljivanje konačne odluke velikog vijeća o predmetnoj stvari, nego i kako bi bila *dosljedna kao metodologija*. Vjerojatno postoji i niz drugih pretpostavki, no ona koja se ovdje spominje jest *conditio sine qua non* prema kojoj se zaključci samog velikog vijeća ne mogu isključiti – ne samo u pogledu njihove pravno obvezujuće prirode (jer nijednu presudu Velikog vijeća ne može poništiti nitko drugi osim samog velikog vijeća) nego i u pogledu mogućnosti njihova pobijanja i njihove pouzdanosti. Kao što je vidljivo, metodologija razlikovanja između „ispravne” i „neispravne” sudske prakse u ovom predmetu nije baš najbistrija ideja Suda. Jednostavno rečeno ona sama nije „ispravna”. To je nesretna okolnost. Vratit ću se tom pitanju u dogledno vrijeme. Sada se vraćam na pregled mogućnosti za ostvarivanje konvencijskih prava podnositelja zahtjeva koje i dalje postoje nakon utvrđivanja da članak 3. nije primjenjiv u svom procesnom aspektu na situaciju koja se ispituje.

12. Nakon što je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. odbačen kao nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije, jedino je smisljeno preostalo ispitivanje njegovih dvaju prigovora na temelju članka 6. stavka 1. No utvrđeno je da nije došlo do povrede ni za jednu od tih točaka: ni u pogledu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu, ni u pogledu duljine postupka. Ta pitanja razrađena su u nastavku u točkama 83. – 91., u kojima tvrdim da se barem za jednu od tih točaka, odnosno duljinu postupka, *moralo* utvrditi da je došlo do povrede članka 6. stavka 1., no sklon sam mišljenju da se i za drugu točku *moglo* utvrditi da je došlo do povrede tog članka.

13. Što nam preostaje? Prigovori na temelju članaka 2. i 13., pri čemu posljednje naveden u vezi s člankom 2.

Prigovor koji se odnosi na članak 2. u njegovom procesnom aspektu, koji nije bio stvarni prigovor podnositelja zahtjeva (vidi u nastavku točke 27. i 35.), proglašen je dopuštenim (izraz „procesni aspekt” ne upotrebljava se u 4. točki izreke). Po tom se pitanju slažem s većinom. Iako složena i višeslojna, doktrina Suda o primjenjivosti članka 2., kako je razrađena u ovoj presudi, naoko nije nedosljedna u svojoj biti. Iako imam određene zadržske u pogledu određenih formulacija, zbog prostornih i vremenskih ograničenja tim pitanjima neću posvetiti više od jedne točke u ovom

mišljenju, posebno s obzirom na to da se ne želim usredotočiti na obrazloženje većine o primjenjivosti članka 2., nego na način na koji je pokušala potkrijepiti svoje mišljenje o neprimjenjivosti članka 3.

Kad je riječ o primjenjivosti članka 2., nakon što je proglašeno da članak 3. nije primjenjiv u ovom predmetu (iako se ne slažem s obrazloženjem na kojem se temelji ta izjava), imam samo jedno upozorenje: činjenica da je članak 2. primjenjiv *na određene situacije* sama po sebi ne onemogućuje da se, kada težina nasilja koje je privatna osoba iz nehaja nanijela navodnoj žrtvi ne dosegne prag iz članka 2. i ne aktivira odgovarajuće pozitivne obveze države iz članka 2. (usporedi stavke 137. i 139.), tu predmetnu situaciju, ovisno o okolnostima predmeta, ispita na temelju članka 3. Zapravo *mogao je* biti primjenjiv da se u predmetu nije razvila doktrina bezuvjetne neprimjenjivosti tog članka (u njegovom procesnom aspektu).

14. U pogledu ovog prigovora nisam spreman složiti se s većinom da nije došlo do povrede članka 2. Već sam napomenuo da smatram da bi se situacija podnositelja zahtjeva trebala ispitati na temelju članka 3. (u njegovom procesnom aspektu), a ne članka 2. (vidi prethodnu točku 4.; vidi i u nastavku točku 78.). No, s obzirom na to da se u ovoj presudi prijetnja životu podnositelja zahtjeva razradila u kriterij za aktivaciju primjenjivosti članka 2., protiv čega u načelu nisam (i glasao sam da je članak 2. primjenjiv), ne vidim nikakvu osnovu za utvrđivanje da nije došlo do povrede članka 2.

Nije došlo do povrede članka 3. u njegovom procesnom aspektu (dapače, on je potpuno neprimjenjiv). Nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Sada nije došlo do povrede članka 2. Nije li to malo previše?

Jednostavno rečeno, neovisno o tome na koji se članak podnositelj zahtjeva pozvao (sam ili na poticaj Suda) Sud je smatrao da je sve u redu. Doslovno sve. Samo što je jasno kao dan da *nipošto nije sve* bilo u redu u postupku koji se ispituje, a odnosi se na situaciju u kojoj je postojao stvaran rizik za život podnositelja zahtjeva, i koji je trajao s dugim neopravdanim pauzama do nastupa zastare.

15. Unatoč tome prihvaćam utvrđenje da nema potrebe za zasebnim ispitivanjem prigovora podnositelja zahtjeva na temelju članka 13. u vezi s člankom 2. jer se prigovor „ne odnosi ni na koje drugo pitanje osim pitanja neučinkovitosti kaznene istrage, pitanja koje je Sud već ispitaio na temelju članka 2.” (vidi stavak 220. i 9. točku izreke).

„Nema potrebe za ispitivanjem” pravni je izraz koji je upotrijebljen u stotinama, možda tisućama presuda Suda. To je iritantni izraz te je zapravo omalovažavajući za podnositelja zahtjeva, osobito kada se prigovor odbije tim izrazom, a to nije popraćeno odgovarajućim obrazloženjem (što je nažalost često slučaj). Pa ipak taj izraz nužno nema doslovno značenje riječi koje ga tvore.

Iskreno rečeno, u ovom je predmetu *možda postojala* potreba za ispitivanjem prigovora podnositelja zahtjeva na temelju članka 13., no nije bilo izgledno da će polučiti ikakav konkretan rezultat s obzirom na to što je većina utvrdila u vezi s procesnim aspektom članka 2.

16. Svoje prethodno objašnjenje mogao bih sažeti tako da kažem da bih se složio s proglašenjem prigovora koji se odnosi na procesni aspekt članka 2. nedopuštenim („ili jedno ili drugo“) da je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. proglašen dopuštenim i da je utvrđeno da je došlo do povrede te odredbe.

Također bih se složio da, baš kao ni za prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 13. u vezi s člankom 3. (ne 2. u tom slučaju), nema potrebe za zasebnim ispitivanjem njegovih dvaju prigovora na temelju članka 6. stavka 1. Da je utvrđeno da nije došlo do te povrede, morali bi se ispitati prigovori na temelju članka 6. stavka 1. i vjerojatno bi dovelo do utvrđenja povrede te odredbe u pogledu barem jednog od tih prigovora, no vjerojatno i u pogledu obaju prigovora.

No, budući da je utvrđeno da članak 3. u svom procesnom aspektu nije primjenjiv na situaciju podnositelja zahtjeva, odlučio sam se za sljedeću dostupnu mogućnost, a zatim i za onu sljedeću, koja bi bila pravednija. Želim vjerovati da to temeljno stremljenje pravdi obvezuje Sud barem u jednakoj mjeri kao i članci Konvencije, a osobito njihovo prekomjerno formalističko tumačenje i primjena.

17. Prije nego što se detaljnije posvetim prethodno razmotrenim pitanjima, moram razmotriti još jedno opće pitanje.

II

18. Sud je „stručnjak za karakterizaciju koja se u pravu daje činjenicama predmeta“ i nije „vezan onom karakterizacijom koju su dali podnositelj zahtjeva [ili] Vlada“. Tu maksimu, koja se može (drugačije formulirana) pronaći u predmetu *Powell i Rayner protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (br. 9310/81, stavak 29., 21. veljače 1990.) i koja je nedavno potvrđena u predmetu *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* ([VV], br. 37685/10, stavak 126., 20. ožujka 2018.), u sudskoj praksi Suda (među ostalim u stavku 83. ove presude) toliko se često ponavlja (ponekad u kombinaciji sa sestrinskim izrazom *jura novit curia*) da na nju stranke uopće ne prigovaraju svaki put kada Sud reklasificira prigovore podnositelja zahtjeva i ispita ih iz perspektive koja je ponekad znatno drugačija od perspektive samih podnositelja zahtjeva. Reklasifikacija prigovorâ postala je uobičajena praksa Sada. To je tako. To je tako bilo, tako je sada, tako će biti, svidjelo se to nama ili ne.

No to ne znači da bi tako trebalo biti i zauvijek.

19. U ovom je predmetu veliko vijeće smatralo da bi bilo korisno ili čak i neophodno da se prigovori podnositelja zahtjeva reklasificiraju u dvije dimenzije.

20. Prvo, utvrdilo je da su prigovori podnositelja zahtjeva u cjelini „dvojaki”, odnosno da su usmjereni na dvije središnje teme: (i) navodnu „duljinu i neučinkovitost kaznene istrage i navodnu nemogućnost ishoda odluka o osnovanosti njegova imovinskopravnog zahtjeva nakon prometne nesreće u kojoj je sudjelovao” odnosno „provedbu kaznene istrage” i (ii) „postupanje kojem je podnositelj zahtjeva bio podvrgnut zbog načina na koji su vlasti provele istragu o okolnostima nesreće” odnosno „postupanje vlasti uključenih u istragu prema njemu” (vidi stavke 80. i 81.). Stoga su prigovori, kako ih je protumačilo veliko vijeće, grupirani u dvije kategorije.

21. To je grupiranje složeno i pomalo umjetno. Možda čak ni pomalo. Moglo bi se reći da je složeno *jer* je umjetno. Na ispitivanje tog jednog jedinog prigovora iz druge kategorije otpada svega jedanaest stavaka (221. – 231.): u njima ne samo da je Sud ocijenio situaciju koja se ispituje, nego se iznose i uvodne napomene, tvrdnje stranaka i zaključak Suda da je taj prigovor očigledno neosnovan. To je malo u usporedbi sa 130 stavaka (91. – 220.) u kojima se razmatraju prigovori prve kategorije. Većina je uvažila da se „[u] svom prvobitnom zahtjevu podnositelj zahtjeva pozvao ... izrijeком i općenito na članke 3., 6. i 13. ... u pogledu *obje* kategorije prigovora” (vidi stavak 81.; isticanje dodano). Iako je uvažila tu međusobnu povezanost prigovora, zaključila je da „se prigovor koji se odnosi na postupanje vlasti uključenih u istragu prema podnositelju zahtjeva [odnosno druga kategorija prigovorâ] mora zasebno ispitati na temelju materijalnog aspekta članka 3.” (vidi stavak 89.). Kada je došao trenutak da ga se „zasebno ispita”, prigovor na temelju materijalnog aspekta članka 3. uredno je odbačen kao očigledno neosnovan.

22. No on je mogao biti odbačen u znatno ranijoj fazi, odnosno kada se ispitivala primjenjivost članka 3. Za većinu se u biti gotovo ništa ne bi promijenilo: jedan prigovor na temelju članka 3. (procesni aspekt) odbila bi kao nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije, a drugi (materijalni aspekt) kao očigledno neosnovan. Možda bi tada trenutačna 10. točka izreke prirodno uslijedila nakon točke 2. To je to.

23. Stoga se čini da pitanje kategorizacije prigovorâ podnositelja zahtjeva ne bi ni trebalo spominjati. S druge strane ono pokazuje, iako neizravno, da je u ovom predmetu većina pribjela tome da stvari učini složenijima. Ako se prvobitno, i čak i kasnije, očitovanje podnositelja zahtjeva moglo u određenoj mjeri smatrati zbunjujućim u pogledu strukture njegovih prigovora, većina je pak u svom pokušaju da razmrsi tu zbrku samo je dodatno zamrsila.

To nas dovodi do druge dimenzije reklasifikacije prigovorâ podnositelja zahtjeva.

24. Kao što je već navedeno (vidi prethodnu točku 21.), uvaženo je da se „[u] svom prvobitnom zahtjevu podnositelj zahtjeva pozvao ... izrijeком i općenito na članke 3., 6. i 13. ... u pogledu *obje* kategorije prigovora”. Također je ispravno rečeno da „[podnositelj zahtjeva] [u] svom prvobitnom

zahtjevu nije se pozvao na članak 2.” i da „[u] njegovom kasnijem pisanom očitovanju pred vijećem i dalje su postojale određene tvrdnje koje bi se mogle protumačiti kao da znače da ne prigovara na temelju članka 2. Konvencije” (vidi stavak 85.).

No to nije sve. Također se navodi da „[o]stale primjedbe [podnositelja zahtjeva] mogle bi se protumačiti kao potvrda da ne prigovara ni na temelju procesnog aspekta članka 3.”, no da „u [svom] dodatnom očitovanju pred vijećem naveo je određene dodatne izjave i primjedbe koje ukazuju na suprotno” (ibid.).

Čitatelji samo mogu nagađati je li podnositelj zahtjeva prigovorio na temelju članka 3. u njegovom procesnom aspektu ili ne odnosno je li Sud sam protumačio da je prigovor podnositelja zahtjeva podnesen na temelju procesnog aspekta članka 3. ili ne. Prema mom shvaćanju očitovanja podnositelja zahtjeva on *jest* prigovorio na temelju članka 3. u njegovom procesnom aspektu. Štoviše, to je bila bit njegova zahtjeva. Ono što *jest* jasno jest da podnositelj zahtjeva nije *izrijeком* prigovorio na temelju članka 2. On se ni u jednom trenutku nije pozvao na članak 2. To je počeo činiti tek nakon što ga je na to potaknuo Sud. Nema sumnje da se pozvao na članke 6. i 13.

25. Navodeći da nije jasno temelje li se prigovori podnositelja zahtjeva na članku 2. ili 3., većina se pozvala na članak 2. sama od sebe. Neka bude.

26. Puno više potiče na razmišljanje (osobito u pogledu načina na koji se to odražava u izreci presude; vidi u nastavku točke 36. – 40.) činjenica da se pozvala i na članak 8.

27. Odakle su proizašla ta pozivanja? Iz općenitijih razmatranja nepovezanih s načinom na koji je podnositelj zahtjeva sam strukturirao svoje prigovore. U stavku 86. (isticanje dodano) navodi se da

„... s obzirom na konkretan kontekst u ovom predmetu Sud smatra da ta postupovna prava i pripadajuće obveze države [odnosno postupovna prava podnositelja zahtjeva i postupovne obveze državnih vlasti u kontekstu djela iz nehaja koja su dovela do vrlo teških tjelesnih ili po život opasnih posljedica] *mogu u određenim okolnostima* biti sadržane ne samo u članku 3., članku 6. stavku 1. i članku 13., na koje je uputio podnositelj zahtjeva, nego i u člancima 2. i 8. ... Iako se podnositelj zahtjeva nije izrijeком pozvao na posljednje dvije navedene odredbe, uzimajući u obzir činjenično stanje na kojem se temelje njegovi prigovori ... Sud smatra primjerenim ispitati predmet i na temelju članka 2. i 8.”

28. Prethodno citirani stavak svjedoči činjenici da Sud nije samo pokušao prigovore podnositelja zahtjeva staviti u kontekst *različitih* odredbi Konvencije koje „mogu u određenim okolnostima” biti mjerodavne (stoga u određenim drugim okolnostima možda neće biti mjerodavne) u situacijama koje su, u bilo kojem aspektu, usporedive sa situacijom podnositelja zahtjeva, nego je napravio i *prvi* korak ka formalnoj reklasifikaciji prigovorâ podnositelja zahtjeva u područje primjene članka 2. odnosno 8. ili obaju članaka, a to su članci na koje se podnositelj zahtjeva nije pozvao.

29. Međutim prvi korak ka mogućoj formalnoj reklasifikaciji *još uvijek nije reklasifikacija*. Reklasifikacija prigovorâ podrazumijeva da Sud neće samo pretpostaviti već će *utvrditi* da predmetni prigovori ne ulaze u područje primjene članka (članaka) na koji se pozvao podnositelj zahtjeva već da ulaze u područje primjene nekog drugog članka (ili nekoliko drugih članaka). Reklasifikacijom prigovora Sud se sam poziva na taj drugi članak (ili nekoliko drugih članaka) *kao primjenjiv u slučaju* podnositelja zahtjeva. To pozivanje Suda na odgovarajući članak (članke) stoga nije puka hipoteza: to je *mjerodavno priznanje* primjenjivosti *tog konkretnog* članka (članaka) umjesto onog (onih) na koje se pozvao podnositelj zahtjeva. Dok još uvijek ne postoji takvo mjerodavno priznanje, Sud samo nagađa: možda je taj (su ti) drugi članak (članci) primjenjiv(i), a možda i nije (nisu). Tumačenje nagađanja, odnosno pretpostavke, kao zaključne izjave ili drugim riječima tvrdnje ili izvedenog zaključka ne bi bilo prikladno ni na jednom sudu. Stoga pri reklasifikaciji prigovora Sud uvijek mora upotrijebiti formulaciju (ili neku njezinu varijantu) „Sud *smatra* da prigovor podnositelja zahtjeva *treba ispitati* na temelju članka X.” (isticanje dodano). Prema sudskoj praksi Suda svaka reklasifikacija stoga je uvijek bila *izričita* i *konačna* u smislu da se nakon reklasifikacije prigovora smatralo da je primjenjivost predmetnog članka *već utvrđena*. To je uvijek bio dio *jurisprudence constante* (utvrđena sudska praksa).

U ovom predmetu isto je tako u fazi utvrđivanja „opsega predmeta i karakterizacije prigovora” – s obzirom na to da je to naslov pododjeljka presude, koji uključuje stavak 86. i u kojem se nalazi pretpostavka o *mogućoj* primjenjivosti određenih članaka na prigovore „prve kategorije” te koji prethodi pododjeljcima namijenjenima razmatranju dopuštenosti prigovorâ – *tek trebalo utvrditi* treba li prigovore podnositelja zahtjeva ispitati na temelju članka 3., članka 6. stavka 1. i članka 13., na koje se sve pozvao podnositelj zahtjeva, ili na temelju članka 2. ili članka 8., na koje se Sud pozvao, ili na temelju možda ne samo jednog nego nekoliko njih. Stoga, da se utvrdilo da predmetne prigovore treba ispitati na temelju članka 2. ili 8., njih bi se moglo – ili čak trebalo – reklasificirati na način da ih treba ispitati na temelju jednog od tih članaka. No, da se utvrdilo da ne ulaze u područje primjene članka 2. ili 8., njih se ne bi moglo reklasificirati na način da bi ulazili u područje primjene tih članaka. Ta se odluka trebala temeljiti na temeljnom ispitivanju primjenjivosti tih članaka na situaciju podnositelja zahtjeva, odnosno njihovoj usporedbi s „određenim okolnostima” predmeta ili „činjeničn[im] stanje[m] na kojem se temelje ... prigovori [podnositelja zahtjeva]”. Moguća reklasifikacija prigovorâ podnositelja zahtjeva stoga je ovisila o ishodu tog temeljitog ispitivanja: u ovoj fazi tek je trebalo odlučiti jesu li članak 2. i 8., na koje se podnositelj zahtjeva nije pozvao, no i članak 3., članak 6. stavak 1. i članak 13., na koje se on pozvao, primjenjivi ili ne. Sud se stoga odlučio da će, prije svega i u sve metodološke i praktične svrhe, dati pregled sveobuhvatnog

konvencijskog okvira, koji uključuje oba članka na koja se pozvao podnositelj zahtjeva i one na koje se on nije pozvao, no čija se primjenjivost unaprijed utvrdila ili se o njoj nagađa, a tek potom utvrditi u područje primjene kojeg od članaka, kako ih tumači Sud, ulaze prigovori podnositeljâ zahtjeva. Da ih treba ispitati na temelju članka 2. ili 8., na koje se nije pozvao podnositelj zahtjeva, to bi bio temelj za formalnu reklasifikaciju prigovorâ u područje primjene jednog od tih ili obaju članaka. Da ne treba, onda ne bi bio. Bilo bi bizarno, čak apsurdno, da Sud prvo formalno reklasificira prigovore u područje primjene članka na koji se podnositelj zahtjeva nije pozvao, a zatim zaključi da ih ne bi trebalo ispitati na temelju tog članka. To bi bilo protivno samoj svrsi reklasifikacije prigovora i *jurisprudence constante* Suda. To bi bila *jurisprudence bizarre* (bizarna sudska praksa).

Ipak, kao što ćemo vidjeti (u nastavku u točkama 36. – 40.), ono što je bizarno ponekad postane dio stvarne sudske prakse.

30. No vratimo se na to da je većina odlučila, osim na temelju članka 3., članka 6. stavka 1. i članka 13., „ispitati predmet *i* na temelju članaka 2. i 8.” (vidi stavak 86.; isticanje dodano). To širenje popisa članaka, za koje se u ovo fazi smatra da su hipotetski primjenjivi na situaciju podnositelja zahtjeva, ukazuje na to da veliko vijeće nastoji razviti neku vrstu *opće teorije tumačenja* – sveobuhvatni doktrinarni narativ. Ta opća doktrina nije osmišljena samo za rješavanje prigovorâ podnositelja zahtjeva u ovom predmetu: ona bi trebala biti ključna u razmatranju *svih mogućih situacija* u kojima su djela iz nehaja dovela do gubitka života pojedinca, po život opasnih ili drugih vrlo teških posljedica, kao i tjelesnih ozljeda te tjelesne i psihičke boli, ili čak miješanja u privatni ili obiteljski život pojedinca (posljednje navedeno s obzirom na činjenicu da opća doktrina obuhvaća i pitanja povezana s primjenom članka 8.) koje je pojedinac iskusio zbog nesreće koja je naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja (usporedi prethodnu točku 8.).

Ambicija da se razvije opća doktrina zaslužuje pohvalu. S druge strane to je rizični pothvat. Kao što ćemo vidjeti u nastavku, opća doktrina razvijena u ovom predmetu ima nedostatke koji nisu nimalo beznačajni. Štoviše, neki od tih nedostataka namjerno su uključeni u doktrinu. No opća doktrina razvijena u ovom predmetu ostavlja dojam da nema nedostataka. Istodobno se nedostaci u njoj pokušavaju sakriti upućivanjem na postojeću sudsku praksu Suda u toliko opsežnoj mjeri da je cilj te količine upućivanja sakrivanje činjenice da neki njezini primjeri nisu mjerodavni u smislu da su (pogrešno) stavljeni u neispravan kontekst. Nadalje, još je jednom dijelu sudske prakse pridano veći značaj nego što je potrebno i posljedično je u potpunosti izostavljen jedan dio sudske prakse koji bi bio mjerodavan. Sve to ukazuje na selektivan prikaz, pogrešan prikaz i nepotpun prikaz.

31. U načelu sumnjam da je takva iznimno dosljedna opća doktrina bez nedostataka, u kojoj se u jednu cjelinu objedinjuju različiti aspekti najmanje

četiriju članaka (2., 3., 6. i 8.) i koja je osmišljena za razmatranje najrazličitijih situacija, od kojih bi neke bile tek neznatno povezane (ili se čak činile nepovezane) sa situacijom podnositelja zahtjeva, moguća, a kamoli da se može razviti u ovom konkretnom predmetu.

Opće doktrine kao takve nisu nemoguće (ili nepoželjne). Upravo suprotno, moguće su i poželjne (što ne znači da se čak i najlogičnija od njih mora prihvatiti bez ikakvih rezervi). Samo smatram da postoji više nego dovoljno ozbiljnih razloga zbog kojih se ne bi smjelo toliko pouzdati u doktrine koje su namjerno strukturirane tako da se čine „općima”, a utvrdili su ih *sudovi* u *određenom* predmetu, jer su sve one neizbježno posljedica kompromisa o izjavama koje će se uključiti ili isključiti, a potom i o različitim formulacijama, te naposljetku glasanja (ponekad uz vrlo malu razliku). To bi upozorenje moglo biti blaže (no ne i nepotrebno ili neopravdano) u slučaju apstraktne ocjene normi (na primjer, ocjena ustavnosti zakonodavstva ili, slično tome, apstraktno tumačenje ustavnih odredbi), no njegova se primjena toplo preporučuje pri razradi opće doktrine u kontekstu ispitivanja konkretne situacije konkretne osobe jer se u tom slučaju opća doktrina, svjesno ili nesvjesno, obično strukturira prema parametrima te situacije. Samozavaravamo se ako mislimo da se može razviti takva iznimno dosljedna doktrina. Uvijek možemo očekivati da će život pred Sud donijeti neočekivane situacije, koje nisu predviđene u općoj doktrini.

Stoga opća doktrina koju razvije sud mora biti promišljena i poštena. Ne smije ostavljati dojam da nema nedostataka. To znači *a fortiori* da ne smije sakrivati nedostatke koje zapravo ima (jer svaka doktrina ima nedostatke). To pak znači da se materijal na kojem se doktrina temelji ne smije pogrešno ili nepotpuno prikazati, kao ni da se njime ne smije manipulirati na bilo koji drugi način. Doktrina bi uvijek trebala sadržavati značajne upozorenja i ograde.

No teško da bi s tim upozorenjima i ogradama izgledala toliko logična ili toliko „opća”.

32. Posljednje no ne i najmanje važno, kada im se obrate pojedinci radi ispitivanja njihova predmeta i odlučivanja o njemu (što je rjeđe u slučaju sudova koji provode apstraktne analize normi, na primjer ustavni sudovi), od sudova se ne očekuje da razviju opće (ili ne toliko opće) doktrine. Kakve se god jurisprudencije razvile u okviru ispitivanja, koje je prirodno popraćeno njima, njima se „samo” opravdavaju i obrazlažu odluke sudova dok je *raison d'être* sudova i dalje odlučivanje o stvarima iznesenima pred njih u konkretnim zahtjevima. Naglašavanjem te činjenice nipošto ne pokušavam umanjiti značaj i vrijednost jurisprudencija. Ta je vrijednost neupitna. Samo želim reći da prvo treba odraditi osnovne stvari i da bi se to trebalo primjenjivati i na sudove. Podnositelji zahtjeva obraćaju se sudovima kako bi se odlučilo o *njihovim* predmetima, a ne razvijalo opće narative. Narativi mogu postojati i neizbježno je da će postojati, no odluka o

konkretnoj stvari iznesenoj pred sud mora *odgovoriti na zahtjev* u smislu da mu mora biti *proporcionalna*.

Je li moguće da bi sud – bilo koji sud – ikada mogao zaboraviti taj najbanalniji podsjetnik?

Koliko se god činilo nevjerojatnim, da, neki mogu.

33. Vrijeme će pokazati što će se dogoditi s općom doktrinom razvijenom u ovom predmetu. Vrijeme uvijek donese nešto nepredviđeno.

III

34. To je već učinilo odmah, i to na vrlo zanimljiv način.

Iako se, kao što se uvjerljivo tvrdi, podnositelj zahtjeva „nije izrijeком pozvao na ... odredbe” članka 2. i 8. (vidi prethodnu točku 27.), izreka presude sadržava točke u kojima je Sud odlučio o dopuštenosti *prigovorâ* podnositelja zahtjeva upravo na temelju tih dvaju članaka: 3. i 4. točku. Treba ih detaljnije razmotriti. Druga navedena točka posebno je problematična. Kao što ćemo vidjeti, „problematična” je najblaže rečeno.

35. Prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 2. proglašen je nedopuštenim u 4. točki izreke. Do toga je došlo zbog stvari koje je Sud dodao prvobitnim prigovorima podnositelja, kako ih je reklasificirao Sud. Podnositelj zahtjeva (i Vlada) obaviješten je o prigovoru *također* na temelju članka 2. Potaknut pitanjem Suda iz koje se moglo iščitati da Sud razmatra mogućnost da bi ključni prigovor podnositelja zahtjeva trebalo ispitati na temelju članka 2., podnositelj zahtjeva pronašao je argumente (koliko su oni uvjerljivi zasebno je pitanje) kojima potkrepljuje (načelni) pristup *Suda* prema kojem ne samo da je članak 2. primjenjiv na njegovu situaciju, nego je možda došlo i do povrede tog članka. Pretpostavlja se da iznošenje tih argumenata nije bilo osobito teško za podnositelja zahtjeva s obzirom na to da je od samog početka tvrdio da je u nesreći zadobio teške tjelesne ozljede „*opasne po život*” i da vlasti nisu na odgovarajući način istražile tu nesreću, što je „predstavlj[alo] ponižavanje te nečovječno i ponižavajuće postupanje” koje ga je osobito povrijedilo „s obzirom na njegov *teški invaliditet uzrokovan nesrećom*” (vidi stavak 71.; isticanje dodano). Ono što su prvobitno bili „izrijeком i općenito” prigovori podnositelja zahtjeva na temelju članka 3., 6. i 13. time su postali *njegovi* prigovori na temelju članka 2., 3., 6. (i njegova stavka 1.) i 13.

Kasnije očitovanje podnositelja zahtjeva, koje je zatražio Sud, a odnosi se na članak 2., može se stoga smatrati punopravnim, iako zakašnjelim, prigovorom na temelju tog članka. Nakon što je, u svojoj komunikaciji s podnositeljem zahtjeva i Vladom, prvo hipotetski postavio pitanje primjenjivosti članka 2., Sud je dovršio i formalizirao reklasifikaciju „tog dijela prigovora” na način da ga ne treba ispitati na temelju članka 3. već na temelju članka 2. (oboje u njihovim procesnim aspektima) tako što je odbio prigovor Vlade koji se odnosio na primjenjivost članka 2. i utvrdio da će

ispitati „taj dio prigovorâ isključivo na temelju procesnog aspekta članka 2. Konvencije” (vidi stavke 153. i 154.).

Uključivanje 4. točke u izreku stoga nije neopravdano.

36. Situacija je znatno drugačija kad je riječ o 3. točki izreke. Moram priznati da mi je iznimno neugodno pisati ovo. Tom točkom karma je odmah sustigla ambiciju većine da predstavi prethodno razmotrenu opću doktrinu.

U 3. točki izreke „*prigovor* koji se odnosi na članak 8.” proglašen je nedopuštenim (isticanje dodano).

Koji prigovor?

Čiji prigovor?

Gdje je taj prigovor?

Glasao sam protiv te točke. Iznimno mi je teško shvatiti što se njome želi priopćiti. Siguran sam da nisam jedini, no to nije nikakva utjeha.

Naime, *u ovom predmetu nije bilo prigovora na temelju članka 8.* Apsolutno nikada. *Podnositelj zahtjeva nije prigovorio na temelju članka 8.* Da bih naglasio taj sofizam većine na način proporcionalan njegovu značaju, uobičajeni beživotni kurziv ne bi mi bio dovoljan: trebalo bi istodobno upotrijebiti i velika slova, podcrtavanje, podebljane znakove i velike fontove, kao i neku napadnu boju. No ostavit ću to ovako.

Većina je sama priznala da *ne postoji takav prigovor* (vidi prethodnu točku 27.). No čini se da se u svom nastojanju da razradi opću doktrinu zapravo odmaknula od stvarnog spora iznesenog pred Sud i preuzela ulogu podnositelja zahtjeva iznošenjem još jednog prigovora „podnositelja zahtjeva” – nažalost na njegovu štetu.

37. Iako se može protumačiti (uz prilično visok stupanj uvjerenosti) da je prigovor na temelju članka 2. već *implicitno* sadržan u (i stoga pripisan) prvobitnom očitovanju podnositelja zahtjeva pred Sudom, čak i da se *izrijeком* pojavio tek u njegovu kasnijem očitovanju (usporedi prethodnu točku 35.), to se ne može reći za „prigovor” na temelju članka 8. kako ga tumači većina u ovom predmetu. Podnositelj zahtjeva nije puno razmišljao o članku 8., čak ni nakon što ga je na to potaknuo Sud. Naime, kada ga je Sud pitao je li članak 8. primjenjiv na njegovu situaciju i, ako jest, jesu li “vlasti tužene države propustile ispuniti svoju dužnost da u praksi održavaju i primjenjuju odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od djela drugih pojedinaca u smislu te odredbe” (vidi, *mutatis mutandis*, *Söderman protiv Švedske* [VV], br. 5786/08, stavci 80. – 85., ECHR 2013), podnositelj zahtjeva odgovorio je samo sljedeće:

“Smatram da je došlo do povrede članka 8. Konvencije jer, kao što smo pokazali i dokazali, kaznena istraga pokrenuta zbog prometne nesreće od 3. prosinca 2004. godine nije bila učinkovita.” (Očitovanje od 4. kolovoza 2017., str. 21.)

To je to.

Čak i bez ocjene osnovanosti njegova odgovora jasno je da jedna rečenica koju je iz podnositelja zahtjeva iznudio sam Sud nije dostatna da bi

se smatrala „prigovorom”. U šali se može reći da podnositelj zahtjeva nije podlijegao čarima Suda. Njegov je odgovor doslovce bio: „u redu, ako Sud misli tako, ne protivim se tome da je i članak 8. primjenjiv – možemo reći da je došlo do njegove povrede”.

Mnogi bi učinili isto da su bili u njegovoj koži.

38. Nadalje, *nijedan „dio prigovora” ni u jednom trenutku nije reklasificiran na način da bi ga trebalo ispitati na temelju članka 8.* Nigdje u cijeloj presudi. Upravo suprotno, Sud je naveo dao „ne vidi nikakav konkretni aspekt ljudske interakcije ili kontakta na temelju kojeg bi se u ovom predmetu mogao primijeniti članak 8.” (vidi stavak 131.). Time je odbacio *vlastitu hipotezu primjenjivosti članka 8.*

Većina je ipak proglasila „prigovor koji se odnosi na članak 8.” nedopuštenim.

To je zaista *jurisprudence bizarre*.

39. Tijekom odlučivanja u bilo kojem predmetu mogu se iznijeti i izraditi najrazličitiji prijedlozi, a to se i događa. Neke se prihvati. Mnoge se ne prihvati, i iz dobrih razloga. Tajnost odlučivanja (a samim time i izrada presude) štiti i slobodu sudaca (bilo kojeg suda) da kažu nešto nerazumno, nepromišljeno, apsurdno, čak suludo, jer dobre ideje nastaju tek kad se odbace one loše. Razumnost ponekad prevlada nad nerazumnošću tek nakon dugog razmatranja. Bitno je da na kraju prevlada razum. Neovisno o tome koje se prijedloge iznijelo ili izradilo tijekom odlučivanja u predmetu, konačna presuda ne smije sadržavati pogreške.

40. Priznajem da sam iskreno očekivao da točka 3., za koju čvrsto vjerujem da je potpuno nerazumljiva (i nepoštena prema podnositelju zahtjeva koji očito nikada nije iznio „prigovor” koji je Sud odbacio), naposljetku neće biti u presudi. No tu je. Ne mogu objasniti što znači taj potez Suda kao gospodara „karakterizacije koja se u domaćem pravu daje činjenicama predmeta” kao ni koje će biti njegove posljedice.

Pisanje o tim pitanjima ne donosi utjehu. Neugodno je i samo razmišljati o njima.

IV

41. Trajna posljedica ovog predmeta, odnosno opća doktrina koja je osmišljena za rješavanje svih situacija u kojima su djela iz nehaja dovela do gubitka života pojedinca, po život opasnih ili drugih vrlo teških posljedica, kao i tjelesnih ozljeda te tjelesne i psihičke boli, ili čak miješanja u privatni ili obiteljski život pojedinca koje je pojedinac iskusio zbog nesreće koja je naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja (usporedi prethodne točke 8. i 30.), *sadržava* određene ograde i upozorenja. Ne previše, ali nekoliko. Mnogi njezini dijelovi naoko izgledaju prilično logično. To se osobito odnosi na dio u kojem se govori o (kako materijalnim tako i postupovnim) pozitivnim obvezama država iz članka 2. i posljedično o

primjenjivosti tog članka (no uzmite u obzir moju rezervu iz prethodne točke 13. *in fine*).

42. No kamen spoticanja jest procesni aspekt članka 3. U tom je pogledu prividna logičnost doktrine postignuta domišljatom „prilagodbom” ili čak namjernim izostavljanjem određenih važnih elemenata, među ostalim mjerodavne sudske prakse. U prethodnoj točki 10. spomenuo sam „zanemarivanje” i „odbacivanje” i upravo to imamo ovdje.

Razmotrimo detaljnije taj dio.

43. Većina je iznijela sljedeći kratki pregled sudske prakse Suda povezane s člankom 3. (ja sam ga sažeo):

- (a) Članak 3. obvezuje na poduzimanje mjera koje osiguravaju da pojedinci ne budu podvrgnuti zlostavljanju, među ostalim „od strane” privatnih osoba. Ta pretpostavka uključuje postupovnu obvezu iako ne nužno osiguranje kaznenopravnog sredstva. Međutim, kada se iznese „dokaziva tvrdnja” („uvjerljiva tvrdnja”) da su policija ili druga slična državna tijela postupila prema osobi na način kojim se krši članak 3., trebalo bi provesti učinkovitu službenu kaznenu istragu (vidi stavak 115.).
- (b) Da bi se ocijenilo nečovječnim ili ponižavajućim, postupanje mora dosegnuti minimalni stupanj težine. Ta ocjena ovisi o svim okolnostima predmeta koje „prvenstveno” uključuju: trajanje postupanja, njegove tjelesne i duševne posljedice, a u nekim slučajevima i spol, dob i zdravstveno stanje žrtve. Ostali čimbenici koji se također mogu uzeti u obzir jesu: svrha zlostavljanja, je li ono bilo namjerno počinjeno ili čime je bilo motivirano, kontekst u kojem je došlo do zlostavljanja i je li žrtva bila u ranjivoj situaciji (vidi stavke 116. i 117.).
- (c) Izostanak namjere ponižavanja ili omalovažavanja žrtve ne može nepobitno isključiti mogućnost utvrđenja povrede članka 3. (vidi stavak 117.).
- (d) Zlostavljanje koje dosegne minimalni stupanj težine obično uključuje stvarne tjelesne ozljede ili intenzivnu tjelesnu ili duševnu bol. No, čak i u izostanku tih obilježja, kada se postupanjem ponižava ili omalovažava pojedinca, ne poštuje ili umanjuje njegovo ljudsko dostojanstvo ili pobuđuje osjećaj straha, tjeskobe ili manje vrijednosti koji bi mogao slomiti moralni i tjelesni otpor pojedinca, može se smatrati da je postupanje ponižavajuće i predmet zabrane iz članka 3. Moglo bi biti dovoljno da se žrtva osjeća poniženo, čak i ako drugi ne smatraju da je to slučaj (vidi stavak 118.).
- (e) Članak 3. primjenjiv je u predmetima koji uključuju namjerno počinjeno zlostavljanje pojedinaca od strane privatnih osoba (silovanje, seksualno zlostavljanje ili nasilje, nasilje u obitelji ili ozljede zadobivene u tučnjavi) koje uključuje postupanje koje može

u žrtvi pobuditi osjećaj poniženja i manje vrijednosti (vidi stavak 119.).

- (f) Samo je u dva predmeta (jer je većina odlučila da su samo oni vrijedni spomena, odnosno izdvojeni iz većeg broja predmeta; vidi u nastavku točku 56.), koji su se odnosili na prometnu nesreću i nesreću na radu, no nisu uključivali namjerno djelo privatne osobe na štetu žrtve, ocijenjeno da je situacija koja se ispitivala dosegla prag iz članka 3. zbog prirode i stupnja zadobivenih ozljeda (stavak 120.).

44. Većina je iz tog kratkog pregleda izvela generalizaciju da je „pristup koji je primijenjen za ocjenu je li osoba bila podvrgnuta zlostavljanju koje je doseglo minimalni stupanj težine, kako je opisan u ... *stavicima 116. – 118. ...*, i dalje ispravan i u pogledu postupanja privatnih osoba” jer „u njemu se uzima u obzir niz čimbenika, pri čemu svaki od njih može imati veliki značaj”, i „pretpostavlja se da je postupanje kojem je žrtva bila ‚podvrgnuta’ bilo posljedica *namjernog djela*” (stavak 121.; isticanje dodano).

45. Primjenjujući tu generalizaciju u ovom predmetu, većina je zaključila da su „prigovori podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. u dijelu u kojem se odnose na provedbu istrage nespojivi *ratione materiae* s odredbama Konvencije” (stavak 124.) jer:

- (a) u skladu s pristupom potvrđenim u stavku 121. (vidi prethodnu točku 44.) „tjelesne ozljede i tjelesna i duševna bol koje pojedinac iskusi zbog nesreće koja je naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja *ne mogu [se] smatrati posljedicom ‚postupanja’ kojem je pojedinac ‚podvrgnut’ u smislu članka 3.*” (stavak 123.; isticanje dodano)
- (b) „jedno od bitnih obilježja, iako ne i isključivo obilježje, tog postupanja jest namjera ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja pojedinca, iskazivanje nepoštovanja ili umanjivanje njegova ljudskog dostojanstva ili pobuđivanje osjećaja straha, tjeskobe ili manje vrijednosti koji bi mogao slomiti njegov moralni i tjelesni otpor”, odnosno „elementi [koji] ne postoje u predmetu podnositelja zahtjeva” (ibid.)
- (c) nespojivost *ratione materiae* „prigovor[â] podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. u dijelu u kojem se odnose na provedbu istrage” s odredbama Konvencije „proizlazi” iz prethodno navedenoga, ne dovodeći u pitanje da je „težina, bilo tjelesne ili duševne, boli koja se može pripisati određenoj mjeri ili događaju bila važna u razmatranju mnogih predmeta u kojima je Sud presudio da je članak 3. primjenjiv” i da „izostanak namjere ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja osobe ne može nepobitno isključiti mogućnost utvrđenja povrede članka 3.” (stavci 122. i 123.), kao i ne dovodeći u

pitanje izraz „iako ne i isključivo obilježje” izrijekom naveden u stavku 123. (vidi prethodnu točku (b)).

46. Čiribu čiriba i mogućnost da bi „elementi” koji doista „postoje u predmetu podnositelja zahtjeva” mogli biti obuhvaćeni ne pravilom nego iznimkom (da izostanak namjere ne isključuje nepobitno primjenjivost članka 3. u njegovom procesnom aspektu), što bi omogućilo (i, kao što ću pokazati, omogućilo je u prošlosti; vidi u nastavku točke 57. – 68.) primjenu procesnog aspekta članka 3., postaje potpuno nevažna. U presudi se iznimka spominje nekoliko puta, čak i u stavcima 122. i 123. na temelju kojih se donio zaključak o primjenjivosti članka 3.

I što sad? Od sada pa nadalje ta iznimka nije ništa drugo osim ispraznih fraza.

Pravilo s iznimkom time je, gotovo kao čarobnim štapićem, pretvoreno u strogo pravilo bez iznimaka i to ne samo u svrhu ovog predmeta, nego i u svrhu svih predmeta te vrste.

47. Ipak, generalizacija većine (vidi prethodni stavak 44.) naoko izgleda logično.

Međutim, nešto nedostaje.

48. Prvo treba primijetiti da je pri izvođenju svoje pretjerane generalizacije (vidi prethodnu točku 44.) većina uputila na stavke 116. – 118. presude. Iskreno rečeno, u tim stavcima *ne govori se o zlostavljanju pojedinaca od strane (drugih) privatnih osoba, odnosno privatnim djelima, nego se govori o zlostavljanju pojedinaca od strane vlasti, odnosno javnim djelima. Već sam napomenuo da se ta dva referentna koncepta ne podudaraju jer se nijedan od elemenata jednog ne podudara ni s jednim elementom drugog (vidi prethodnu točku 11.). Dapače, mogli bi se podudarati da se nije pribjeglo „doradi” jednog od referentnih koncepata (odnosno da *javna djela* nisu svedena na isključivo *namjerna javna djela*) ili, ako mogu primijeniti metaforu usporedbe kvadratnih metara i linearnih metara (ibid.), da se nije pretvaralo da kvadratni metri, baš kao i linearni metri, nemaju drugu dimenziju. No imaju.*

49. Do tog je pretvaranja nažalost došlo u ovom predmetu. Većina je protumačila, za potrebe prethodno navedene generalizacije, da su sva *javna djela* na koje je uputila *isključivo namjerna djela* i da nijedno od njih nije *nenamjerno*. Prema toj logici, ako je *nenamjerno*, djelo ne može dosegnuti prag težine potreban za primjenu članka 3. u njegovom procesnom aspektu („pristup koji je primijenjen za ocjenu je li osoba bila podvrgnuta zlostavljanju koje je dosegnulo minimalni stupanj težine, kako je opisan u ... stavcima 116. – 118.”; vidi prethodnu točku 44.; isticanje dodano). Stoga, da je taj članak ipak primijenjen, odgovarajuće bi djelo nekako (kako?) bilo *namjerno*, čak i ako nije bilo.

Daleko od očiju, daleko od srca.

Većina izvodi generalizaciju (bez ijedne iznimke) da se za utvrđivanje „minimaln[og] stup[nja] težine, kako je opisan u ... stavcima 116. – 118., ...

uzima u obzir *niz* čimbenika, pri čemu svaki od njih može imati veliki značaj” te da „[s]vim tim čimbenicima pretpostavlja se da je postupanje kojem je žrtva bila ‚podvrgnuta’ bilo posljedica *namjernog djela*” (stavak 121.; vidi prethodnu točku 44.; isticanje dodano). To je – iskreno rečeno – uvijen način da se kaže da je *u svim predmetima na koje je upućeno u stavcima 116. – 118.* postupanje kojem je žrtva bila „podvrgnuta” bilo posljedica *namjernog djela*.

No u stvarnosti su neka (čak mnoga) djela u predmetima na koje je upućeno *bila nenamjerna*.

50. Unatoč tome, izvedena je generalizacija da, s obzirom na to da je u sudskoj praksi Suda članak 3. u svom procesnom aspektu do sada primijenjen isključivo na *javna djela* (iako, kao što je već spomenuto, to nije istina; u tom pogledu vidi točke 57. – 68.), koja su u tu svrhu sva bila *namjerna* (jer, kao što se čini da većina smatra, *nenamjerna djela* u načelu, koliko god to paradoksalno zvučalo, ne mogu aktivirati primjenu članka 3. jer ona ne mogu dosegnuti minimalni stupanj težine, koji je odlučujući kriterij; vidi prethodnu točku 49. i u nastavku točku 69., no usporedi u nastavku i točku 70.), procesni aspekt tog članka primjenjiv je na *privatna djela* pod istim uvjetom: i ona moraju biti *namjerna*, a ne iz nehaja. Blago upozorenje da „izostanak namjere ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja osobe ne može nepobitno isključiti mogućnost utvrđenja povrede članka 3.” (stavak 116.) ili izraz „iako ne i isključivo obilježje” (stavak 123.) zapravo ništa ne mijenjaju jer ih se odmah neutraliziralo zaključkom da je „postupanje kojem je žrtva bila ‚podvrgnuta’ bilo posljedica *namjernog djela*” (stavak 121.) i zaključkom da su „prigovori podnositelja zahtjeva na temelju članka 3. u dijelu u kojem se odnose na provedbu istrage nespojivi *ratione materiae* s odredbama Konvencije” (stavak 124.; vidi prethodne točke 45. – 46. i u nastavku točku 52.).

51. S metodološkog stajališta cijena te „prilagodbe” jest jednostavna nepodudarnost dvaju referentnih koncepata odabranih za potrebe opće doktrine (no čini se dapače i u svrhu isključenja prigovora podnositelja zahtjeva na temelju procesnog aspekta članka 3.). Ne podudaraju se upravo jer se jedan od elemenata (*nehaj*) jednog referentnog koncepta (*javna djela*), koji zapravo *postoji* u sudskoj praksi Suda na koju poimence upućuje većina, *namjerno zanemaruje* kao da javna djela iz nekog neobjašnjelog – i neobjašnjivog – razloga ne mogu biti *nenamjerna* (vidi prethodne točke 45. – 46. i 48. – 50.). Stoga se sve u toj sudskoj praksi koja se odnosi na javna djela *iz nehaja pretvorilo* u nešto beznačajno ili čak nepostojeće. Time se dovodi u pitanje valjanost izvršene naoko logične usporedbe.

52. Cijena postizanja prividne logičnosti opće doktrine stoga nije samo metodološka. Odnosi se, i to ne u maloj mjeri, na promjenu tumačenja ili čak pogrešno tumačenja dijela sudske prakse Suda.

Na primjer, u stavku 116. upućuje se na predmet *Muršić protiv Hrvatske* ([VV], br. 7334/13, 20. listopada 2016.) ili *Paposhvili protiv Belgije* ([VV],

br. 41738/10, 13. prosinca 2016.). U predmetu *Paposhvili* Sud je smatrao da bi „došlo do povrede članka 3. ... da je podnositelj zahtjeva udaljen u Gruziju, a da prije tog belgijske vlasti nisu ocijenile, u skladu s tom odredbom, rizik kojem bi bio izložen ... u vezi s njegovim zdravstvenim stanjem i mogućnosti odgovarajućeg liječenja u Gruziji” (1. točka izreke). Gotovo nikome ne bi palo na pamet da tvrdi da bi belgijske vlasti, da su odlučile udaljiti podnositelja zahtjeva u Gruziju – što znači da je samo udaljenje nedvojbeno bilo namjerno djelo – a da pritom nisu ocijenile prethodno navedene rizike, postupile s „namjer[om] ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja pojedinca, [iskazale] nepoštovanj[e] ili [umanjivale] njegov[o] ljudsko dostojanstv[o] ili [pobuđivale] osjećaj straha, tjeskobe ili manje vrijednosti koji bi mogao slomiti njegov moralni i tjelesni otpor” (usporedi prethodne točke 43. i 45.). Naime, izlaganje podnositelja zahtjeva navedenim neocijenjenim rizicima, koji bi se mogli ostvariti, a možda i ne, predstavljalo bi zlostavljanje, no *ne* i *namjerno* zlostavljanje. I predmet *Muršić*, vodeći predmet Suda o uvjetima boravka u zatvoru, odnosi se na *nenamjerno* zlostavljanje – kao što je slučaj s velikom većinom predmeta o uvjetima boravka u zatvoru, u kojima je utvrđeno da je došlo do povrede članka 3., osobito u njegovom procesnom aspektu.

Do ove presude i njezine opće doktrine prigovore poput onih u predmetu *Paposhvili* ili *Muršić* (no i u velikom broju drugih predmeta) trebalo je ispitati na temelju članka 3., ali i na temelju njegova procesnog aspekta, kada su vlasti propustile ispuniti svoju postupovnu obvezu da pravilno ispituju navodno zlostavljanje. Nije bilo odlučujuće je li zlostavljanje pojedinca bilo namjerno ili nenamjerno. To je bilo tako i gotovo nitko ne bi sumnjao u to da će se tako nastaviti i u budućnosti.

U metodi „dotjerivanja” referentnog koncepta javnih djela i time razvijenoj općoj doktrini ne izvode se nikakvih zaključci iz toga. Podsjetnik u stavku 122. i 123. (vidi prethodnu točku 45.) o tome da, kako bi se zlostavljanje moglo ispitati na temelju procesnog aspekta članka 3., „jedno od bitnih obilježja, iako ne i isključivo obilježje” zlostavljanja mora biti „namjera ozljeđivanja, ponižavanja ili omalovažavanja pojedinca, iskazivanje nepoštovanja ili umanjivanje njegova ljudskog dostojanstva ili pobuđivanje osjećaja straha, tjeskobe ili manje vrijednosti koji bi mogao slomiti njegov moralni i tjelesni otpor”. Međutim, čini se da izraz „*ne i isključivo*” (isticanje dodano) nema nikakav značaj. Baš kao ni podsjetnik da „izostanak namjere ponižavanja ili omalovažavanja žrtve *ne može nepobitno isključiti* mogućnost utvrđenja povrede članka 3.” (ibid.; isticanje dodano; vidi prethodnu točku 50.).

53. Neovisno o tome postoji li opća doktrina ili ne, u predmetima u kojima su teške tjelesne ozljede ili druga teška bol pojedincima nenamjerno nanesene javnim djelima članak 3. bio je i još je uvijek primjenjiv u svom procesnom aspektu.

Međutim (i kao zaključna misao o prvom nedostajućem elementu koji kvari prividnu logičnost onog dijela doktrine koji je posvećen primjenjivosti članka 3. u njegovom procesnom aspektu), nigdje u presudi nije objašnjeno *zbog čega je od sada članak 3. primjenjiv na nenamjerna javna djela, no ne i na nenamjerna privatna djela*. Zašto i gdje opća doktrina prikriva *nenamjerna privatna djela*, kako su se do sada razmatrali u sudskoj praksi Suda, bilo bi retoričko pitanje. Čini se da se kao odgovor na to pitanje jedino pojavljuje argument da opća doktrina uopće ne prikriva nenamjerna privatna djela jer se u sudskoj praksi Suda članak 3. oduvijek primjenjivao samo na namjerna javna djela.

54. To *nije* uvijek bilo tako.

Zbog toga se može razmatrati što je „ispravnost” i što je njezina opreka.

Na primjer, koliko je „ispravan” zaključak da je u svim predmetima na koje je upućeno u stavcima 116. – 118. presude „postupanje kojem je žrtva bila ‚podvrgnuta’ bilo posljedica *namjernog* djela” (stavak 121.; isticanje dodano; vidi prethodne točke 44., 49. i 50.)? Taj generalizirani zaključak ne može se ni na koji način izvesti ni iz tih stavaka ni iz druge sudske prakse citirane u presudi, pa čak ni iz odnosa između onoga što se *uobičajeno tumači* kao „postupanje” ili „podvrgavanje” i onoga što se *uobičajeno tumači* kao „namjera” s obzirom na to da se nikada nije odstupalo od tog tumačenja, a kamoli prigovorilo na njega u sudskoj praksi Suda (u tom pogledu vidi u nastavku točku 63.).

Stoga posljednje navedeni zaključak nije izveden iz sudske prakse Suda. On je *novina*. Neodrživ je svaki pokušaj dokazivanja da je taj zaključak izveden iz sudske prakse Suda.

55. Kao što je već navedeno, većina je izvela generalizaciju (u stavku 121.; vidi prethodnu točku 44.) da je pristup primijenjen u predmetima koji se odnose na zlostavljanje pojedinaca od strane vlasti (citirano u stavcima 116. – 118.) „*i dalje* ispravan *i* u pogledu postupanja *privatnih osoba*” (isticanje dodano).

Ipak nije jasno kako bi nešto što potječe i izvedeno je iz sudske prakse koja se odnosi na zlostavljanje pojedinaca *od strane vlasti* moglo u načelu „*i dalje*” biti valjano kad je riječ o zlostavljanju od strane (drugih) privatnih osoba. Što je to moglo „*i dalje*” biti? Ništa jer nešto što nikada nije bilo ne može „*i dalje*” biti. Izraz „*i dalje*” služi kao maska: upotrijebljen je kako bi se stvorio dojam snažnog obrazloženja, a to je postignuto prikrivanjem postojeće sudske prakse koja, ipak, nije toliko jasna kao što je prikazano u prethodno navedenoj generalizaciji.

Čak i kad bi netko imao takav dojam, to bi očito bilo pogrešno. Ono za što se govori da „*i dalje*” jest zapravo je *vedeno* – ovdje i sada.

Bilo bi pošteno da je većina navela da se *od sada* pristup primijenjen u predmetima koji se odnose na zlostavljanje pojedinaca od strane vlasti mora primijeniti *i* u budućim predmetima koji se odnose na postupanje (drugih) privatnih osoba prema pojedincima.

56. Prethodno razmatrano zanemarivanje *nenamjernih javnih djela*, kako se o njima odlučuje u sudskoj praksi Suda, omogućilo je većini da zaključi da zbog činjenice da prethodno navedeni elementi povezani s namjerom „ne postoje u predmetu podnositelja zahtjeva” članak 3. nije primjenjiv u svom procesnom aspektu na situaciju podnositelja zahtjeva (vidi prethodne točke 45. i 46.). Da se primijenio, to bi navodno bilo protivno prividno utvrđenoj sudskoj praksi Suda, za koju većina pokušava pokazati da je u načelu uvijek bila prilično jasna u pogledu namjere ili njezina izostanka. Kako bi se pokazalo da je sudska praksa bila jasna o ovoj stvari, povučena je razlika između „ispravne” i vjerojatno „neispravne” sudske prakse (vidi prethodne točke 10. i 11.). Cilj je te razlike stvaranje dojma da se članak 3. oduvijek primjenjivao u svom procesnom aspektu samo u predmetima koji su uključivali namjerno zlostavljanje pojedinaca *od strane bilo koga* i da su jedini primjeri u kojima se od te opće prakse odstupilo bila dva predmeta navedena u stavku 120. presude, odnosno predmet *Kraulaidis protiv Litve* (br. 76805/11, 8. studenoga 2016.) i *Mažukna protiv Litve* (br. 72092/12, 11. travnja 2017.). U tom iznimno rijetkom potezu velikog vijeća (sa stajališta upotrijebljenih izraza) ono je odstupilo od te dvije presude, koje su sada praktički isključene kao „neispravne” (no ne i od drugih sličnih presuda ili barem ne izrijekom).

57. Prethodno opisana obmana s *nenamjernim javnim djelima*, u kojoj se ta djela odbacuju kao beznačajna ili čak nepostojeća („[s]vim tim čimbenicima pretpostavlja se da je postupanje kojem je žrtva bila ‚podvrgnuta’ bilo posljedica namjernog djela”; vidi prethodne točke 44., 49. i 54.) nije jedina metoda „prilagodbe” sudske prakse Suda za potrebe opće doktrine primijenjene u ovom predmetu. Još jedna jest *zanemarivanje sudske prakse u kojoj je članak 3. u svom procesnom aspektu primijenjen na privatna djela iz nehaja*.

58. Kao što je pokazano, upućivanje na stavke 116. – 118. bilo je iznimno važno u izvođenju ključne generalizacije iz stavka 121. presude (vidi prethodne točke 44., 48. i 55.). Osim što je „dotjerala” jedan od referentnih koncepata (*javna djela*) o kojima se govori u stavcima 116. – 118. (vidi prethodne točke 11. i 48.), većina je domišljato izostavila jedan stavak iz svog kratkog pregleda sudske prakse Suda, odnosno stavak 119. U tom se stavku govori *o zlostavljanju pojedinaca od strane privatnih osoba*, čak i ako je „namjerno”. Čini se da je za potrebe razjašnjavanja referentnih koncepata, koji bi se potom upotrijebili kao temelj za razradu prethodno navedene globalne generalizacije, stavak 119. nevažan.

No ne bi trebao biti. Ako se tumači da je taj stavak nevažan, stvara se praznina u prethodno razmatranoj općoj teoriji, praznina koju se ne uvažava već prikriva.

59. Ono što je još nevjerojatnije jest činjenica da se u presudi zanemaruje činjenica – koji potez! – da se sudska praksa Suda o članku 3. u njegovom procesnom aspektu primjenjivala i u predmetima koji su

uključivali *nenamjerna privatna djela*. Postoji takva sudska praksa i njezino preskakanje potiče određena pitanja.

60. Neke presude koje su u tom pogledu važne citirane su u presudi, no ne na mjestima na kojima bi upućivanje na njih bilo najprimjerenije. Kao primjer samo jednog od velikog broja predmeta, presudu donesenu u predmetu *Gorgiev protiv Bivše jugoslavenske republike Makedonije* (br. 26984/05, 19. travnja 2012.) uredno se citira u stavku 115. (u kontekstu općih razmatranja o obvezi država iz članka 3. da provedu učinkovitu istragu *ipso facto* „kada vlasti saznaju za predmetnu stvar”). Ta presuda, međutim, *nije* citirana u „ključnim” stavcima od 116. do 118. To je prava šteta. Taj poučni predmet odnosio se na situaciju u kojoj je podnositelja zahtjeva, dok je služio kaznu zatvora i vodio brigu za stoku na zatvorskoj farmi (po nalogu uprave zatvora), ozlijedio neuškopljeni bik. Podnositelj zahtjeva prigovorio je, među ostalim, da je uprava zatvora propustila zaštititi njegovu osobnu sigurnost, tjelesni i moralni integritet iako je se upozorilo da je bik agresivan. Vlada je tvrdila da se državi ne može pripisati nikakva odgovornost ne samo jer se upravitelja zatvora nije upozorilo da je bik agresivan (čime je proturječila tvrdnjama podnositelja zahtjeva) i jer nije bilo nikakvih informacija da je bik bio agresivan, nego i jer je ponašanje bika bilo nepredvidljivo, zbog čega se vlastima ne može nametnuti nemogući teret sprečavanja ostvarivanja svakog rizika za kojeg se tvrdi da postoji. Naravno to se sve odnosilo na materijalni aspekt članka 3. Utvrđeno je da nije došlo do povrede u tom pogledu. No podnositelj zahtjeva prigovorio je i na temelju procesnog aspekta članka 3. Tvrdio je da su domaći sudovi odbijanjem njegovih tužbenih zahtjeva propustili utvrditi je li država poduzela sve mjere potrebne da bi se izbjegao nastanak štete. Sud je u vezi s tim prigovorom utvrdio da je došlo do povrede zbog propusta države da provede „učinkovitu službenu istragu” o navodima podnositelja zahtjeva. Sud je smatrao, među ostalim, da iako je „tužba [podnositelja zahtjeva] protiv države i zatvora za naknadu nematerijalne štete zbog ozljeda koje mu je nanio bik ... u načelu mogla osigurati okvir za utvrđivanje činjenica i odgovornosti za činjenje ili nečinjenje kojim su povrijeđena prava podnositelja zahtjeva iz članka 3. ... [p]ostupak za naknadu štete ... okončan je bez donošenja meritorne odluke jer su domaći sudovi utvrdili da država i zatvor nisu vlasnici bika i stoga nisu pasivno legitimirani kako je predviđeno” (stavak 63.).

U predmetu *Gorgiev* „djela”, koja su dovela do nanošenja tjelesnih ozljeda podnositelju zahtjeva, očito su djela *iz nehaja* i pripisana su *privatnoj osobi* – gospodarskoj jedinici koja je u okviru zatvora posluje kao zasebna pravna osoba i koja je bila vlasnik bika. Činjenica da je u predmetnom razdoblju podnositelj zahtjeva bio zatvorenik i stoga pod skrbi i odgovornosti vlasti *nije bila odlučujuća* za potrebe primjenjivosti članka 3. u njegovom procesnom aspektu: Sud je izriekom naveo da je zbog te

činjenice obveza države da provede istragu bila samo „još očitija” (stavak 64.; isticanje dodano).

Kako bi se uklonila svaka sumnja da se prethodno navedena gospodarska jedinica koja je bila vlasnik bika mogla smatrati „predstavnikom države” i da bi se možda upravo zbog tog statusa aktivirala primjena članka 3. u njegovu procesnom aspektu, Sud se nije složio s tim mišljenjem. Upravo suprotno, napomenuo je da se „u načelu ne može smatrati da je dužnost nacionalnih vlasti da provedu ‚učinkovitu službenu istragu’ kojom se mogu utvrditi činjenice te identificirati i kazniti odgovorne osobe kao pozitivna obveza ograničena isključivo na predmete koji se odnose na zlostavljanje od strane predstavnika države”.

61. Kao ni predmeti *Muršić* i *Paposhvili* (oboje prethodno citirano) u pogledu nenamjernih javnih djela, ni predmet *Gorgiev* (prethodno citirano) ne ide u prilog zaključku da se članak 3. u svom procesnom aspektu primjenjivao samo u predmetima koji su uključivali namjerna djela s obzirom na to da je u predmetu *Gorgiev* djelo bilo *nenamjerno* i počinila ga je *privatna osoba*.

62. Predmet *Gorgiev* (prethodno citirano) ne ide u prilog ni zaključku većine da se „tjelesne ozljede i tjelesna i duševna bol koje pojedinac iskusi zbog nesreće koja je naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja ne mogu smatrati posljedicom ‚postupanja’ kojem je pojedinac ‚podvrgnut’ u smislu članka 3.” (stavak 123.; vidi prethodnu točku 44.). Ozljede koje je zadobio g. Gorgiev bile su, ako upotrijebimo terminologiju iz ove presude, „naprosto posljedica slučajnosti ili djela iz nehaja” – iznimno nesretne „slučajne” „interakcije” (čak i ako „se ne odvija među ljudima”) ili „kontakta” (usporedi prethodnu točku 38.) bika i podnositelja zahtjeva i djela iz nehaja predmetne gospodarske jedinice koja je bila vlasnik bika, no nije poduzela potrebne i razumne mjere opreza. Ako se djelo iz nehaja gospodarske jedinice koja je bila vlasnik bika, a koja do predmetnog događaja možda nije ni znala za podnositelja zahtjeva, može smatrati „postupanjem” kojem je osoba „podvrgnuta”, zašto se onda time ne mogu smatrati djela osobe koja je sudjelovala u prometnoj nesreći? Ako, prema obrazloženju većine u ovom predmetu, djelo iz nehaja na koje se odnosio predmet *Gorgiev* nije bilo „postupanje” u smislu članka 3., *što je ono onda bilo?* Isto tako, ako podnositelj zahtjeva nije bio „podvrgnut” u smislu tog članka čemu god da je to djelo – koje nije bilo „postupanje” – bilo, *kako ga se moglo priznati kao žrtvu tog djela koje se ne može kategorizirati?*

63. Na internetskoj verziji *rječnika Oxford* (ali i, čini se, u mnogim drugim rječnicima engleskoga jezika) imenica „postupanje” (*treatment*) (u dijelu relevantnom za ovaj predmet) definirana je kao „način na koji se netko ponaša ili odnosi prema nekome ili nečemu”, dok je glagol „podvrgnuti” (*to subject*) definiran kao „izazvati ili prisiliti nekoga ili nešto da iskusi (određeno iskustvo ili vrstu postupanja, koji su obično nedobrodošli ili neugodni)”. U tim definicijama ne pravi se nikakva razlika

između postojanja i nepostojanja namjere na temelju koje bi netko mogao reći – kao što je to učinila većina – da „postupanje” odnosno *ponašanje* može biti samo namjerno odnosno da do „podvrgavanja” dolazi samo kada je iskustvo *izazvano* namjernim djelom.

U teoriji je moguće da su autori Konvencije namjerno odlučili pridati riječima iz članka 3. neko novo značenje iako su one imale općeprihvaćeno i nesporno značenje, kako je navedeno u rječnicima. Samo što, nažalost, nema nikakvog dokaza da su autori to učinili u vezi s riječima „postupanje” i „podvrgnuti”, kako su upotrijebljene u tom članku.

Pomoglo bi da je većina barem na neki način potkrijepila svoj najinovativniji pristup „stvarnom” značenju riječi „postupanje” i „podvrgnuti”, kako su upotrijebljene u članku 3., jer se čini da je sada to „stvarno” značenje u opreci s općeprihvaćenim značenjem tih riječi, koje je dosad bilo prihvaćeno i u jeziku Suda. Ako su određeni koncepti koji se upotrebljavaju u Konvenciji, kao što se često ističe u sudskoj praksi Suda, autonomni (stav s kojim se načelno slažem), gdje bi trebale biti granice te autonomije? Može li Sud pomicati te granice koliko god daleko želi? Postoje li ikakva pravila tumačenja koja treba poštovati, osobito kada se navodno autonomno značenje riječi otkrije nakon desetljeća rutinskog tumačenja koje se u potpunosti podudara s njezinim općeprihvaćenim značenjem, kako je navedeno u rječnicima? Ima li ikakvog smisla prebaciti se s prihvaćene jasnoće pravnih izraza na relativnu neodređenost i time uzrokovati jaz između pravnog i svakodnevnog jezika iako su oni jednom bili usklađeni?

64. Domišljatost pokušaja većine da dokaže da je sudska praksa Suda oduvijek bila jasna u smislu da se članak 3. u svom procesnom aspektu nikada nije primjenjivao u predmetima koji su uključivali nenamjerna privatna djela, osim u slučaju dviju „crnih ovaca”, predmeta *Kraulaidis* i *Mažukna* (oboje prethodno citirano), nije ograničeno na izostavljanje presuda u predmetima kao što je *Gorgiev* (prethodno citirano). Ta dva predmeta, prikazana kao da je u njima odstupljeno od prividne utvrđene prakse (ili za koju se pretvara da je takva), usto su pogrešno prikazana.

65. Predmet *Kraulaidis* (prethodno citirano), poput ovog predmeta, uključivao je prometnu nesreću. U tom je predmetu čak pet sudaca (među ostalim i ja) u svom suglasnom mišljenju iskazalo podvojeni stav o razvoju sudske prakse Suda koja se odnosi na tjelesne ozljede koje (druge) privatne osobe iz nehaja nanesu navodnim žrtvama, što je možda bio znak „pomaka prema trivijaliziranju prava iz članka 3.” (usporedi u nastavku točku 81.). Predmet *Mažukna* (prethodno citirano) uključivao je nesreću na radu i u njemu su se slijedili koraci iz predmeta *Kraulaidis*. U predmetu *Kraulaidis* pozvalo se djelomično na predmet *O’Keeffe protiv Irske* ([VV], br. 35810/09, 28. siječnja 2014.), koji je kao što je poznato uključivao namjerno djelo privatne osobe, ali pozvalo se najvažnije i vrlo izravno i na predmet *Muta protiv Ukrajine*, br. 37246/06, 31. srpnja 2012.

Pomak prema širem tumačenju članka 3. stoga – i suprotno dojmu koji većina pokušava stvoriti – nije započeo s predmetom *Kraulaidis* ili *Mažukna*, 2016. odnosno 2017. godine, na koje je većina ograničila svoju analizu. To je bio postupan proces, a jedna od njegovih značajnih presuda donesena je 2012. godine u predmetu *Gorgiev* (prethodno citirano) i predmetu *Muta*, u kojem je donesena nekoliko mjeseci nakon one u predmetu *Gorgiev*. Od ta dva predmeta (ne i jedini u kojima je članak 3. u svom procesnom aspektu primijenjen na nenamjerna privatna djela) predmetu *Muta* ipak treba posvetiti posebnu pozornost s obzirom na to da se presuda u predmetu *Kraulaidis* izravno temeljila na presudi u tom predmetu.

66. Zanimljivo je – ali i sumnjivo – da se u ovoj presudi upućuje na predmet *Muta*, no baš kao i s predmetom *Gorgiev* (oboje prethodno citirano) ne na mjestu na kojem bi bilo najprimjerenije (predmet *O’Keeffe*, prethodno citirano, uopće nije spomenut). U cijeloj se presudi na predmet *Muta* upućuje samo na jednom mjestu, no i to je prepredeno. Upućivanje se nalazi (među ostalim) u stavku 119., koji je većina izostavila iz svog upućivanja na sudsku praksu Suda na temelju koje je izvela prethodno razmatranu generalizaciju (vidi prethodnu točku 58.), no ne u stavku 120. u kojem bi trebalo biti i u kojem se spominju dva sada isključena predmeta, *Kraulaidis* i *Mažukna* (oboje prethodno citirano), u kojima se izravno slijedi pristup iz predmeta *Muta*. Ipak, u stavku 120., a ne u stavku 119., govori se o šteti koju (druge) privatne osobe iz *nehaja* nanesu pojedincima, dok je cilj stavka 119. razmatranje „namjernog” zlostavljanja od strane privatnih osoba.

No predmet *Muta* nije uključivao „namjerno” privatno djelo. Uključivao je *privatno djelo iz nehaja!*

67. Predmet *Muta* (prethodno citirano) uključivao je bacanje kamenja među djecom. Nikada nije utvrđeno da je počinitelj imao *namjeru* nanijeti tjelesne ozljede žrtvi (stavak 64.). Sud je primijetio da „zbog nasilnih djela privatne osobe ... podnositelj zahtjeva zadobio je teške tjelesne ozljede, izgubio vid u lijevom oku i postao invalid” i stoga je „postupanje kojem je bio podvrgnut doseglo prag težine potreban da ulazi u područje primjene članka 3. Konvencije” (stavak 58.). Kriterij za aktivaciju primjene članka 3. u njegovom procesnom aspektu bio je „priroda i stupanj zadobivenih ozljeda”, odnosno *stupanj težine*. Utvrđeno je da je došlo do povrede članka 3. zbog produljenja kaznenog postupka, za koji je u konačnici nastupila zastara (kao i kasnije u predmetima *Kraulaidis* i *Mažukna*, oboje prethodno citirano). U predmetu *Muta* Sud nije ispitivao prigovor na temelju članka 6. – dostatno je bilo ispitati ga na temelju članka 3.

68. Zaključno, predmet *Muta* nije samo *nepotpuno prikazan* (zanemaren) u ovoj presudi: *pogrešno je prikazan*.

69. Treba istaknuti još jedno pitanje koje se također odnosi na metodologiju na temelju koje je izvedena opća doktrina.

U stavku 121. presude, u kojem je odobren takozvani „ispravni” pristup, navodi se da „[k]ao što se može vidjeti iz tih odlomaka [odnosno stavaka 116. – 118.], u [tom se pristupu] uzima u obzir *niz* čimbenika, pri čemu svaki od njih može imati veliki značaj” (isticanje dodano). Čini se da se taj „niz čimbenika” svodi na skup alata koji pomažu u utvrđivanju je li ispunjen *kriterij* koji aktivira primjenu članka 3. u njegovom procesnom aspektu: *minimalni stupanj težine* koji „obično uključuje stvarne tjelesne ozljede ili intenzivnu tjelesnu ili duševnu bol” (stavak 118.). To nije ništa novo. Taj kriterij, koji je utvrđen u navedenim „odlomcima” u kojima se razmatra zlostavljanje pojedinaca od strane vlasti, a ne od strane (drugih) privatnih osoba, *isto* je što i „priroda i stupanj zadobivenih ozljeda”, kriterij koji je kritički istaknut u stavku 120. u kojem se razmatra nenamjerno zlostavljanje pojedinaca od strane (drugih) privatnih osoba.

U općoj doktrini, kako je razvijena u ovoj presudi, kritiziraju se predmeti *Kraulaidis* i *Mažukna* (i vrlo je vjerojatno da bi se u njoj kritizirali predmeti *Gorgiev* i *Muta*, sve prethodno citirano, da se nije potpuno izostavila analiza dvaju posljednje navedenih predmeta) jer je u tim predmetima prag težine dosegnut isključivo na temelju prirode i stupnja ozljeda – „usredotočilo [se] samo na prirodu i stupanj zadobivenih ozljeda” (stavak 120.). Prema toj kritici čini se da priroda i stupanj zadobivenih ozljeda nisu dostatni za aktivaciju primjene članka 3. u njegovom procesnom aspektu jer taj čimbenik sam po sebi ne bi značio da je dosegnut potreban prag težine. Iz toga slijedi da taj čimbenik („priroda i stupanj zadobivenih ozljeda”), da bi aktivirao primjenu članka 3., treba *dopuniti* drugim čimbenicima, što god oni bili.

Ključna je riječ ovdje: *dopuniti*.

70. Koji su to *drugi* čimbenici, kojih prema većini postoji „niz” i koji se vjerojatno moraju uzeti u obzir kao *dopuna* prirodi i stupnju zadobivenih ozljeda da bi se mogao dosegnuti potreban prag težine?

To su: trajanje postupanja, njegove tjelesne i duševne posljedice, spol, dob i zdravstveno stanje žrtve („u nekim slučajevima”), kao i svrha zlostavljanja te je li ono bilo namjerno počinjeno ili čime je bilo motivirano, kontekst u kojem je došlo do zlostavljanja, npr. atmosfera povećane napetosti i intenzivnih emocija, i je li žrtva bila u ranjivoj situaciji (stavci 116. – 117.).

Istodobno se napominje da čak ni izostanak „stvarne tjelesne ozljede ili intenzivne tjelesne ili duševne boli” možda neće spriječiti da postupanje bude predmet zabrane iz članka 3. (stavak 118.) i da „izostanak namjere ponižavanja ili omalovažavanja žrtve ne može nepobitno isključiti mogućnost utvrđenja povrede članka 3.” (stavak 117.).

To znači da prethodno navedeni „drugi” čimbenici, kojih ima „niz”, nisu *dopuna* nego *alternativa* prirodi i stupnju zadobivenih ozljeda (kao i jedni drugima).

Nedosljednost ovdje primijenjene metode (ili barem izraza kojima je izložena) stoga je više nego očita.

71. Unatoč tome, kad god se (na bilo što) primijeni drugačiji kriterij ili različit standard, to se mora moći opravdati i mora biti opravdano. Šutnja i pretvaranje da se ne otvaraju neugodna pitanja ne sprečava otvaranje tih pitanja. Neopravdan različiti standard nije ništa više nego ono što se popularno naziva dvostruki moral – sa svim negativnim konotacijama povezanima s tim izrazom.

U ovom je predmetu pitanje: *zašto su priroda i stupanj zadobivenih ozljeda* (u nekim presudama upotrijebljena je riječ „pretrpljenih”) *dostatan čimbenik za ispunjenje kriterija praga težina i stoga aktivaciju primjene članka 3. u njegovom procesnom aspektu u tolikom broju predmeta koji uključuju nenamjerna djela javnih vlasti, no nisu prihvatljivi kao dostatan čimbenik u predmetima koji uključuju nenamjerna djela privatnih osoba?*

Vidi, na primjer, (među brojnim izvorima prava), *Esmukhambetov i drugi protiv Rusije* (br. 23445/05, stavci 190. – 191., 29. ožujka 2011., koji se odnosio na neselektivno bombardiranje), *R.R. protiv Poljske* (br. 27617/04, stavci 159. – 162., 26. svibnja 2011., koji se odnosio na nemogućnost obavljanja genetskog testiranja tijekom trudnoće), *P. i S. protiv Poljske* (br. 57375/08, stavci 167. – 169., 30. listopada 2012., koji se odnosio na propust da se podnositeljicu zahtjeva zaštiti od uznemiravanja prilikom traženja pobačaja), *Grimailovs protiv Latvije* (br. 6087/03, stavak 162., 25. lipnja 2013., koji se odnosio na zatvorenika s invaliditetom). I tako dalje.

U općoj doktrini ne daje se odgovor na prethodno pitanje. Dapače, čak se ni ne priznaje da ono postoji.

72. No to nije sve. U općoj doktrini razvijenoj u ovoj presudi ne samo da se ne govori o tim stvarima: *njome se zanemaruje postojeća sudska praksa.*

73. Tri prethodno razmatrana pitanja – domišljata „prilagodba” referentnog koncepta za javna djela kako ga je odabrala većina, nepotpun i pogrešan prikaz sudske prakse Suda u kojoj je članak 3. primijenjen na zlostavljanje pojedinaca od strane (drugih) privatnih osoba te nedosljednost primjene kriterija stupnja težine na javna i privatna djela – dovode u pitanje uvjerljivost opće doktrine iz ove presude.

V

74. U prethodnom poglavlju istaknuo sam neodrživost metodologije na kojoj je većina temeljila svoju doktrinu, posebno pretjeranu generalizaciju da članak 3. u svom procesnom aspektu *nikada* nije primjenjiv na situacije u kojima (druge) privatne osobe iz nehaja nanese pojedincima tjelesne ozljede ili drugu bol. No, i dalje ostaje pitanje može li se slični radikalni zaključak izvesti na temelju neke besprijekorne metodologije.

75. Prema doktrini o primjenjivosti članka 2. (u oba aspekta), kako je razvijena u ovoj presudi, u predmetima kao što *Muta, Kraulaidis* ili

Mažukna (sve prethodno citirano) mogao bi se primijeniti članak 2. (čak i ako netko ima rezerve u tom pogledu, kao što ih zasigurno imam ja). Ta doktrina značila bi da te prigovore treba ispitati na temelju procesnog aspekta tog članka. Iako se među određenim sucima Suda razvijao (što je bio prilično dugotrajan proces) podvojeni stav o razvoju sudske prakse Suda o tjelesnim ozljedama koje privatne osobe iz nehaja nanesu navodnoj žrtvi, kao što je vidljivo po suprotstavljenim mišljenjima u predmetu *Kraulaidis* (prethodno citirano), o nekim predmetima te vrste, o kojima su već obaviještene na temelju članka 3., tužene su Vlade ponovno obaviještene na temelju članka 8. ili (što je važnije za ovaj predmet) na temelju članka 2. (što je ukazivalo na potencijalnu službenu reklasifikaciju tih prigovora). Odličan je primjer (značajna odluka u tom razdoblju kritičkog promišljanja) predmet *Kotelnikov protiv Rusije* (br. 45104/05, 12. srpnja 2016.).

76. U predmetu *Kotelnikov* (prethodno citirano) podnositelj zahtjeva ozlijeđen je u prometnoj nesreći. Zahtjev je podnesen Sudu 2005. godine, Vlada je o njemu obaviještena 2011. godine na temelju članka 3., no u ožujku 2015. godine ponovno je obaviještena na temelju članaka 2. i 8. Sud je 2016. godine utvrdio da je došlo do povrede članka 2. u njegovom procesnom aspektu. Tužena Vlada tvrdila je da bi predmet trebalo ispitati na temelju članka 3. jer podnositelj zahtjeva nije izgubio život, no Sud se nije složio i uputio na svoju presudu u predmetu *Igor Shevchenko protiv Ukrajine* (br. 22737/04, 12. siječnja 2012., koji se također uključivao podnositelja zahtjeva kojeg je udario automobil) i predmetu *Krivova protiv Ukrajine* (br. 25732/05, 9. studenoga 2010., koji je uključivao situaciju u kojoj su učenici u kinu slučajno ozlijedili maloljetnu kćer podnositeljice zahtjeva).

77. Zašto onda o predmetu *Kraulaidis* (prethodno citirano) nije ponovno obaviješteno na temelju procesnog, ako očito ne materijalnog, aspekta članka 2.?

Razlikovao se od predmeta *Kotelnikov* i predmeta na koje se pozvalo u posljednje navedenom predmetu (sve prethodno citirano) u nekoliko ključnih aspekata. G. Kotelnikov pozvao se na materijalni i procesni aspekt članka 2. tvrdeći da je prometna nesreća bila namjerni pokušaj ubojstva ili teškog ozljeđivanja (materijalni aspekt) i da je bilo različitih nedostataka u istražnom postupku, u kojem je tužitelj djelovao kao odvjetnik navodnog počinitelja umjesto da je pokušao ishoditi osuđujuću presudu, a sudac je učinio sve da zaštiti optuženika (procesni aspekt; u tom pogledu vidi posljednji dio ove točke). Gđa Krivova i g. Shevchenko isto su se tako pozvali na članak 2. Nadalje, u predmetu *Igor Shevchenko* tužena Vlada tvrdila je da članak 2. nije primjenjiv *ratione materiae*, no podnositelj zahtjeva izrijekom se nije složio s time i tvrdio je da je ta odredba primjenjiva zbog njegovih teških ozljeda (kao što su koma i potpuna paraliza). Suprotno tome, g. Kraulaidis nije se pozvao na članak 2. i nije tvrdio da je njegov život bio u opasnosti.

Kad je riječ o riziku za život podnositeljâ zahtjeva, g. Kotelnikov trebao je nekoliko neurokirurških zahvata, počeo je patiti od redovitih epileptičkih napada, razvile su mu se ciste na mozgu, pretrpio je razdoblja potpunog invaliditeta i izgubio je sposobnost rada. Domaći sudovi zaključili su da je zadobio ozljede opasne po život. Maloljetna kćer gđe Krivove bila je u komi dva mjeseca, postala je osoba s trajnim invaliditetom i izgubila je poslovnu sposobnost. G. Shevchenko zadobio je ozljedu glave, krvarenje u leđnoj moždini i mnoge druge ozljede. Bio je u komi tri godine, ostao je potpuno paraliziran i izgubio je poslovnu sposobnost. S druge strane, iako je g. Kraulaidis izgubio osjećaj u nogama i postao osoba s invaliditetom, nijedan medicinski vještak koji ga je pregledao nije utvrdio da je njegov život bio u opasnosti, niti je on to tvrdio u domaćem postupku ili postupku pred Sudom. Osim toga, u potpunosti je zadržao svoje umne sposobnosti i poslovnu sposobnost, kao i određeni stupanj sposobnosti za rad i za skrb za sebe.

Nadalje, u predmetima *Kotelnikov* i *Krivova* osobe odgovorne za nesreću imale su određene službene veze s javnim vlastima. G. Kotelnikova udario je automobil koji je vozio policijski službenik. Iako je posljednje navedena osoba postupala u svojstvu privatne osobe, kasnije su se pojavile tvrdnje da su njegove veze s policijom bile glavni razlog neučinkovitosti istrage. Kćer gđe Krivove ozlijeđena je tijekom školskog posjeta kinu u vlasništvu općinskog društva. Iako su nesreću izravno izazvali drugi učenici, domaći sudovi proglasili su upravu krivom za nehaj i zloupotrebu ovlasti zbog njezina propusta da kontrolira učenike i spriječi nesreću. U predmetu *Kotelnikov* postojala je snažna sumnja da je vozač automobila namjerno udario podnositelja zahtjeva jer su se u prošlosti sukobljavali. Iako domaći sudovi nisu proglasili da je njegovo postupanje bilo namjerno, ipak su primijetili da je vozač mogao izbjeći sudar, no nije to učinio. Za razliku od svih prethodno navedenih predmeta, g. Kraulaidisa udario je automobil koji je vozila osoba koja nije imala nikakve službene veze s javnim vlastima i nije postojala sumnja niti zaključci domaćih sudova da je vozač možda namjerno postupio na štetu podnositelja zahtjeva.

78. Može se smatrati da je ovaj predmet, s obzirom na to da se odnosi na prometnu nesreću, znatno sličniji predmetu *Kotelnikov* nego predmetu *Kraulaidis* (oboje prethodno citirano). Iako, kao što je već navedeno (vidi prethodne točke 4. i 14.), smatram da se na prometnu situaciju podnositelja zahtjeva trebao primijeniti članak 3., a ne članak 2., u svom procesnom aspektu, no s obzirom na doktrinu primjenjivosti članka 2., kako je razvijena u ovom predmetu, i značaj koji se u njoj pridaje stvarnoj prijetnji životu podnositelja zahtjeva ispitivanje ovog predmeta (kao, na primjer, u predmetu *Kotelnikov*) na temelju članka 2. nije potpuno neprihvatljivo. Ovisi o tome gdje se povuče granica između pozitivnih postupovnih obveza država iz članaka 2. i 3.

79. Međutim, smjernice za buduće predmete ne čini samo doktrina o primjenjivosti članka 2., nego i ona o primjenjivosti članka 3. u njegovom procesnom aspektu. Prema posljednje navedenoj doktrini, kao što je već više puta navedeno, predmeti koji uključuju tjelesne ozljede ili drugu bol koju (druge) privatne osobe iz nehaja nanesu pojedincima ne mogu se ispitivati na temelju članka 3. jer od sada nadalje ti se prigovori smatraju nespojivima *ratione materiae* s odredbama Konvencije.

80. Postavljam sljedeće pitanje: na temelju kojeg članka treba ispitivati takve predmete?

Članka 2.? Zasigurno ne sve takve predmete s obzirom na to da nije svaka tjelesna ozljeda opasna po život. Ako se zaustavi „pomak prema trivijaliziranju prava iz članka 3.” (vidi prethodnu točku 65.; usporedbi u nastavku točku 81.), ne bi bilo baš najpametnije da se počne pomicati prema trivijaliziranju prava iz članka 2.

Članka 8.? Opet ne sve predmete. Članak 8. već je uvelike trivijaliziran presudama poput one u predmetu *Erményi protiv Mađarske*, (br. 22254/14, 22. studenoga 2016.). Sud je morao uložiti znatno napora (a i vremena) da zaustavi to kretanje (vidi *Denisov protiv Ukrajine*, [VV], br. 76639/11, 25. rujna 2018.). Novi skok u tom smjeru bio bi dvojbjen.

Članka 13.? Ne više jer, za razliku od Kiplingove mačke, taj članak više ne „šeta sam”. Zbog ove presude članak 3. više nije njegov suputnik u predmetima koji ulaze u ovdje razmatranu kategoriju. Opet smo na nuli.

Ako se želimo pomaknuti s nule, jedini članak koji se još može razmotriti jest članak 6., posebno njegov stavak 1. No što ako je kaznena istraga toliko produljena da predmet nije ni uspio doći do suda ili, kada je došao do suda, sud je besprijekorno ispunio svoje dužnosti tako što je istaknuo nedostatke u kaznenoj istrazi i vratio predmet na ponovni postupak istražnim tijelima kod kojih je predmet bio kad je nastupila njegova zastara?

Možda bi se i moglo prihvatiti, posebno s obzirom na to da se smatra da članak 3. više nije primjenjiv na ovdje razmatrane situacije, da se na njih može primijeniti članak 6. stavak 1. zbog pristupa sudu. U mnogim slučajevima upravo je to u pitanju. Vidi, na primjer, *Dragomir protiv Rumunjske* ([Odbor], br. 43045/08, 14. lipnja 2016.). Ipak se može postaviti pitanje: što ako je *osiguran* pristup sudu, *ispunjene* su pretpostavke razumnog roka, *zajamčena* su postupovna prava žrtve, no postupak *u cjelini* nije bio detaljan ili učinkovit, *izostavljeni su* određeni važni postupovni koraci i naposljetku je *nastupila zastara* istrage? Bi li takav postupak ulazio, za potrebe primjenjivosti članka 6. stavka 1., u pojam „pristup sudu”? Bi li se pojam „pristup sudu” mogao široko tumačiti tako da obuhvaća i „pristup učinkovitoj istrazi”?

U predmetima *Muta*, *Kraulaidis* i *Mažukna* (sve prethodno citirano) smatrano je da to nije slučaj, no sada – zašto ne?

Međutim, da su se primijenili standardi za usklađenost istrage s pretpostavkama iz članka 6. stavka 1. koji su se primijenili u ovom

predmetu, bojim se da bi podnositelji zahtjeva u *tim* predmetima izgubili pred strazburškim Sudom – baš kao i g. Tănase u ovom predmetu. Što me dovodi do posljednjeg pitanja po kojem se ne slažem s većinom.

Prije nego što se posvetim tom pitanju, moram iznijeti još jednu primjedbu.

81. Batina ima dva kraja. Ponavljam ono što sam napisao u svom izdvojenom mišljenju u predmetu *Kraulaidis* (prethodno citirano):

„... da se nijedan od tih članaka [tj. članak 3. i članak 6. stavak 1.] nije široko protumačio, to bi značilo da postoji praznina u Konvenciji koja bi omogućila da se u određenim okolnostima sukob ili spor između privatnih stranaka (osobito onaj koji se odnosi na nehaj, no možda i ne samo na to) namjerno ne istraži učinkovito ili se uopće ne istraži, a da pritom i dalje bude isključen iz dosega nadzora ovog Suda. To bi bilo jednako priznanju da Konvencija sadržava odgovarajuću prazninu ...

No, kada se umjesto samo članka 3. Konvencija sagleda u cjelini, ... jesmo li sigurni da se htjelo da ona sadržava upravo tu prazninu? Ako da, tko bi imao koristi od nje, a tko bi bio na gubitku?

Navodno trivijaliziranje članka 3. možda je manje od dvaju mogućih zala.”

82. To je sada zastarjelo. Zaustavljen je „pomak prema trivijaliziranju prava iz članka 3.” (vidi prethodnu točku 65.; usporedi prethodnu točku 81.). „Posebna stigma” članka 3. vraćena je i potvrđena.

VI

83. Većinu nije uvjerio nijedan prigovor podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1. Utvrđeno je da nije došlo do povrede tog članka. Neću utrošiti previše točaka na tu stvar.

84. Prvi od tih prigovora odnosio se na pravo na pristup sudu. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da zbog krajnjeg ishoda kaznenog postupka, koji domaće vlasti nisu provele na odgovarajući način, nije ispitan njegov imovinskopravni zahtjev koji je uključen u kazneni postupak. Većina, nadahnuta tvrdnjama Vlade, smatrala je da je u predmetnom razdoblju, umjesto da se uključi u kazneni postupak u svojstvu oštećenika, podnositelj zahtjeva mogao pokrenuti zasebni parnični postupak protiv dviju privatnih osoba (koje je optužio u kaznenom postupku), da unatoč mogućoj obustavi tog postupka do okončanja kaznenog postupka nije izveden nijedan dokaz koji bi ukazivao na to da podnositelj zahtjeva ne bi mogao ishoditi meritornu odluku o njegovom imovinskopravnom zahtjevu po okončanju kaznenog postupka, kao i da obustava kaznenog postupka protiv tih dvaju pojedinaca nije sprečavala podnositelja zahtjeva da podnese zasebnu tužbu protiv njih pred parničnim sudom nakon što je saznao za pravomoćne presude kaznenih sudova kojima je potvrđena odluka tužiteljstva o obustavi kaznenog postupka, tužbu za koju „nije nužno istina da bi ... završila neuspješno” jer podnositelj zahtjeva „mogao bi tvrditi da rok zastare podnošenja zasebne tužbe ne teče dok se čeka okončanje kaznenog postupka u koji je uključen imovinskopravni zahtjev”. Većina se zadovoljila s tim da

ta razmatranja dokazuju da podnositelju zahtjeva nije uskraćen pristup sudu za odlučivanje o njegovim pravima građanske naravi (stavci 199. – 201.).

85. Smatram da s malo toga možemo biti zadovoljni. Upravo suprotno, to uvjerenje zapravo znači da Sud odabire stranu, pri čemu se jedna stranka, tužena država, oslobađa sve odgovornosti za nedostatnu revnost u provedbi kaznenog postupka do nastupa njegove zastare, zbog čega se u tom postupku nije ispitao ni imovinskopravni zahtjev, dok druga stranka, podnositelj zahtjeva, mora biti stalno u toku s razvojem situacije i, nakon što sazna za pravomoćne presude kaznenih sudova kojima je potvrđena odluka tužiteljstva o obustavi kaznenog postupka, mora pokrenuti zasebni parnični postupak. Drugim riječima, podnositelj zahtjeva trebao je iskoristiti ne samo jedno nego dva postojeća pravna sredstva (pri čemu je namjena obaju bila ista) – drugo isključivo zbog toga što su ga vlasti spriječile u iskorištavanju prvoga.

86. Kad je riječ o drugom prigovoru podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1. koji se odnosio na duljinu postupka, većina je obrazložila da „[i]ako [bi]se vlasti [moglo] smatrati odgovornima za određene postupovne nedostatke koji su uzrokovali kašnjenja u postupku ..., uzimajući u obzir složenost predmeta i činjenicu da su vlasti poduzimale radnje tijekom cijelog postupka, ... u konkretnim okolnostima ovog predmeta [nije se moglo] reći da vlasti nisu ispunile svoju obvezu žurnog ispitivanja predmeta”. Većina je smatrala da postupkom u cjelini stoga nije prekršena „pretpostavka razumnog roka” (stavci 213. i 214.).

87. Čitatelji bi se mogli zapitati jesu li „postupovni nedostaci koji su uzrokovali kašnjenja u postupku”, na koje upućuje većina, doista bili kompenzirani činjenicom da su vlasti „poduzimale radnje tijekom cijelog postupka”. To je pitanje još važnije s obzirom na to da popis pet „postupovnih nedostataka” koji je naveo Sud nije uopće kratak: pet nedostataka trebalo bi biti previše da se postupak u cjelini smatra zadovoljavajućim. Pet stavaka, na koje većina upućuje i u kojima su opisani prethodno kritizirani „postupovni nedostaci”, jesu 29., 39. i 50. – 52. Taj je popis selektivan s obzirom na to da su određeni važni stavci izostavljeni, odnosno samo kao primjer stavci 31., 40., 41., 42., 54. i posebno 55., da spomenem neke ali ne i sve relevantne stavke.

88. U nastavku neću iznositi mnogo konkretnih pojedinosti. O određenim relevantnim okolnostima govori se u izdvojenim mišljenjima drugih sudaca, suprotstavljenima u pogledu ove konkretne stvari.

Samo kao primjer, podsjetimo se da je 21. travnja 2009. godine Laboratorij za kriminalistička vještačenja obavijestio Policijsku upravu da se prometno-tehničko kriminalističko vještačenje za predmet podnositelja zahtjeva ne može obaviti do 2011. godine, odnosno tek nakon više od dvadeset mjeseci, i da je nalaz i mišljenje ipak dostavljeno 29. rujna 2010. godine, odnosno unutar osamnaest mjeseci (vidi stavke 41. i 42.). Iako uvažavam činjenicu da su vlasti bile suočene s „iznimno velik[om]

količin[om] posla i mal[im] broj[em] raspoloživih vještaka” (stavak 41.), to razdoblje trebalo je ocijeniti kritičnije nego što je to učinjeno u ovom predmetu.

Zabuna s količinom alkohola u krvi, za koju je pogrešno utvrđeno da se odnosi na podnositelja zahtjeva, pri čemu je dokazano da se njegov uzorak nije mogao prikupiti, nikada nije razjašnjena (vidi posebno stavke 31., 33 i 38.). Zbog toga je Sud trebao provesti kritičniju ocjenu, a ne tek bezbrižno, onako usputno, izjaviti da „ne dovodeći u pitanje zaključke ... o nepravilnostima u prikupljanju uzoraka krvi podnositelja zahtjeva ..., Sud [je] utvr[dio] da nema dostatne osnove za zaključak da istraga ili prikupljanje dokaza u konačnici nisu bili dostatno detaljni” (vidi stavak 180.). Na taj način netko bi mogao opravdati gotovo bilo koji nedostatak u istrazi.

Smatram da je očito iz tih stavaka (kao i drugih koji nisu ovdje konkretno razmatrani) (uključujući one na koje je uputila većina) da *je došlo do produljenja, da je ono bilo neopravdano i da se nije moglo pripisati podnositelju zahtjeva.*

89. Da su ti stavci bili uključeni na popis „postupovnih nedostataka” (što su nedvojbeno trebali biti) i da su se dostatno uvažile činjenice utvrđene u njima, cjelokupna pozitivna ocjena kaznenog postupka zasigurno bi bila negativna. Pozitivna je samo u očima promatrača. No nema oči samo promatrač koji je sastavio popis „postupovnih nedostataka”. Imaju ih i drugi. Gledano mojim očima, postupak je imao nedostataka neovisno o složenosti predmeta i činjenici da su vlasti „poduzimale radnje tijekom cijelog postupka”.

90. Dok je prigovor podnositelja zahtjeva koji se odnosi na procesni aspekt članka 3. potpuno odbačen, prigovori na temelju članka 6. stavka 1. ispitani su vrlo neujednačeno. U suprotstavljenom mišljenju sutkinje Yudkivske, suca Vehabovića i mene, priloženom presudi u predmetu *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* (prethodno citirano), napisali smo:

„Kako bi došli do točnog i pravednog ishoda, suci bi činjenice predmeta (kao i mjerodavno pravo) trebali razmatrati kroz povećalo – ali ne tako da svakim okom koriste zasebno povećalo pa da jedno bude ružičasto, a drugo zamrljano.”

91. Nažalost, prethodno navedena težnja primjenjuje se i u ovom predmetu na zaključke većine u pogledu prigovorâ podnositelja zahtjeva na temelju članka 6. stavka 1.

VII

92. U dijelu u kojem je bitno za ovaj predmet široko tumačenje članka 3. u njegovom procesnom aspektu do sada se obrazlagalo kako slijedi.

Iako se u samom tekstu članka 3. ne navode nikakve postupovne obveze država, potvrđeno je da je obveza da se „provede učinkovita istraga” implicitno sadržana u tom članku. Prvo, to je učinjeno u predmetima koji su uključivali ozljede koje su predstavnici države namjerno nanijeli

pojedincima (na primjer, policijsko nasilje). Zatim je ta obveza postupno proširena na ozljede koje (druge) privatne osobe nanose pojedincima. Ovdje ne može biti velike polemike jer je namjerna okrutnost (bilo koje osobe) povreda javnog reda i mira i moralnosti, a sa stajališta žrtve u većini predmeta nema velike razlike između toga jesu li joj predmetne ozljede nanesene javnim ili privatnim djelima. Tumači se da članak 3. obuhvaća i nenamjerna javna djela. Naime, pozitivne obveze država u pogledu posljednje navedenoga neznatno se razlikuju od onih povezanih s namjernim javnim djelima.

Kad je riječ o nenamjernim djelima koje (druge) privatne osobe počine na štetu pojedinaca, sada se postavlja pitanje zašto bi se postupovna obveza država da „provedu učinkovitu istragu”, sadržana u članku 3., trebala proširiti i na ta druga djela. Do sada se odgovor Suda na to pitanje temeljio na logici da države imaju tu obvezu zbog *ozbiljnosti boli* pojedinca: one moraju „provesti učinkovitu istragu” o svim djelima (koje god osobe) s teškim posljedicama. Prema toj logici svrhu osporavanog postupanja, koja obuhvaća namjeru nanošenja ozljede, može se i dapače mora se uzeti u obzir (kao i mnoge druge okolnosti predmeta) iako taj čimbenik sam po sebi *nije odlučujući* za pozitivnu postupovnu obvezu država iz članka 3. Ono što je najbitnije jest težina posljedica.

Ne više.

93. U prethodnoj točki 7. već sam naveo da je ova presuda velik i odlučan odmak od zaštite ljudskih prava.

Nadam se da će jednog dana doći do pomaka u suprotnom smjeru.

Ne uskoro. Ne jednostavno.

Naime, zaštitni zid poznat kao Konvencija može se brzo i jednostavno probiti. Puno je sporije i puno je teže ponovno ga zazidati.

DJELOMIČNO SUPROTSTAVLJENO MIŠLJENJE SUCA GROZEVA

Iako se u potpunosti slažem s općim načelima koja je razvilo veliko vijeće u ovom predmetu, nisam se mogao složiti sa zaključkom većine da, kad je riječ o njegovu prigovoru na temelju članka 2., podnositelj zahtjeva nije trebao podnijeti zasebnu tužbu pred parničnim sudovima. Smatram da, s obzirom na to da nije podnio zasebnu tužbu, podnositelj zahtjeva nije iskoristio dostupna pravna sredstva i zbog toga sam glasao da se prigovor na temelju članka 2. Konvencije proglašeni nedopuštenim.

Istina je da predmet otvara teško pitanje sukoba dvaju načela iz sudske prakse Suda. Prvo je načelo dobro utvrđeno načelo da Konvencijom općenito nije zajamčeno pravo na pokretanje kaznenog postupka protiv treće strane i konkretnije da države stranke nisu obvezne osigurati kaznenopravno sredstvo u slučaju gubitka života ili po život opasnih ozljeda prouzročenih djelima iz nehaja (vidi, među mnogim drugim izvorima prava, *Calvelli i Ciglio protiv Italije* [VV], br. 32967/96, stavak 51., ECHR 2002-I, *Šilih protiv Slovenije* [VV], br. 71463/01, stavak 194., 9. travnja 2009.). Drugo se načelo odnosi na pretpostavku iscrpljivanja dostupnih i učinkovitih domaćih pravnih sredstava. Sud je, opet u brojnim predmetima, smatrao da, kada postoje različita pravna sredstva koja pojedinac može iskoristiti, ta osoba ima pravo odabrati koje će od njih iskoristiti (vidi *Micallef protiv Malte* [VV], br. 17056/06, stavak 58., ECHR 2009, i *Şerife Yiğit protiv Turske* [VV], br. 3976/05, stavak 50., 2. studenoga 2010.).

Način na koji je većina protumačila i primijenila ta dva načela u ovom predmetu, međutim, dovodi do po meni nezadovoljavajućeg rezultata. Ne nužno samo u pogledu ovog predmeta jer je u svakom slučaju zaključeno da nije došlo do povrede članka 2., nego i općenito u pogledu tumačenja i primjene Konvencije. Većina je donijela zaključak da podnositelj zahtjeva nije trebao podnijeti zasebnu tužbu jer su se u kaznenom postupku u koji se odlučio uključiti pokušale razjasniti okolnosti nesreće. Stoga je većina smatrala da je „podnositelj zahtjeva razumno očekivao da će se u prethodno navedenom kaznenom postupku riješiti njegovi prigovori” (vidi stavak 177. ove presude). Ono što me brine u tom obrazloženju jest činjenica da se vjerno pridržava jednog od načela, odnosno pravo podnositelja zahtjeva da odabere između dostupnih alternativnih pravnih sredstava, a da se pritom nije dostatno uzelo u obzir drugo načelo. Taj pristup ide na štetu načela da države stranke mogu birati žele li osigurati kaznenopravno ili građanskopravno sredstvo u predmetima koji se odnose na djela iz nehaja koja dovode do rizika od gubitka života ili kojima on nastaje. Ono što me brine jest činjenica da, ako se podnositelju zahtjeva da potpuna sloboda da svoje prigovore riješi kaznenopravnim sredstvom, Sud narušava mogućnost

država stranaka da upravljaju svojim pravosuđem i upotrebljavaju dostupne resurse na način koji one smatraju najboljim.

Stoga je pitanje je li moguće pronaći uravnoteženiji pristup, zlatnu sredinu u okviru koje bi se bolje uskladila ta dva načela. Ja smatram da je moguće i da je način na koji se to može postići već iskazan u tim načelima u obliku u kojem ih je Sud utvrdio u ovoj presudi. Potrebna je detaljnija analiza domaćih postupaka koji su u tijeku te raspodjela i razdvajanje različitih faza postupka. Ta detaljna analiza i „seciranje” domaćeg postupka možda je pomalo neugodna za međunarodni sud, no ipak je dovoljno jasna i neproblematična da bi se omogućila njezina opća primjena.

Načela na koja upućujem Sud je razvio u svojoj ranijoj sudskoj praksi i ona su sustavno razrađena u stavcima od 158. do 163. ove presude. Sud je smatrao da „[u] predmetima koji se odnose na nenamjerno prouzročenje smrti i/ili nenamjerno ugrožavanje života ... obveza uspostavljanja djelotvornog pravnog sustava [bit će] ispunjena ako pravni sustav žrtvama (ili njihovim najbližim srodnicima) omogućuje posezanje za pravnim sredstvima pred parničnim sudovima, bilo zasebno bilo u vezi s nekim pravnim sredstvom pred kaznenim sudovima, omogućavajući im da ishode utvrđenje odgovornosti i primjereno građanskopravno obeštećenje”. Kad je riječ konkretno o prometnim nesrećama, Sud je smatrao da vlasti, čim saznaju za nesreću, „moraju ... poduzeti sve razumne korake s obzirom na praktične realnosti istražnog rada, među ostalim raspolaganjem potrebnim resursima, kako bi osigurale da se dokazi na mjestu nesreće i ostali relevantni dokazi prikupe brzo i dostatno detaljno da se osiguraju dokazi i ukloni ili smanji bilo kakav rizik od propusta koji bi kasnije mogao dovesti u pitanje mogućnost utvrđivanja odgovornosti i pozivanja na odgovornost odgovornih osoba. Obveza prikupljanja dokaza trebala bi se primjenjivati barem do trenutka kada se razjasni vrsta odgovornosti i vlasti su uvjerenе da ne postoje osnove za provedbu ili nastavak kaznene istrage” (vidi stavak 162. glavne presude). Sud je zaključio u stavku 163. da, „nakon što se u prvobitnoj istrazi utvrdi da ... ozljeda opasna po život nije prouzročena namjerno, logična posljedica ... jest da se smatra da je građanskopravno sredstvo dostatno, i to neovisno o tome je li osoba za koju se pretpostavlja da je odgovorna za nesreću privatna osoba ili predstavnik države”.

Kad je riječ o činjenicama ovog predmeta, važno je napomenuti da je policija odmah nakon nesreće obavila očevid, mjerenja i fotografiranje, sastavila detaljan opis mjesta nesreće, utvrdila identitet vozača koji su sudjelovali u nesreći i prikupila uzroke krvi. Osim toga, uzela je izjave nekoliko putnika iz vozila koja su sudjelovala u nesreći i u idućih je dva dana uzela izjave preostalih putnika i vozača vozila koja su sudjelovala u nesreći. Zatražila je i kasnije primila nalaz i mišljenje forenzičkog vještaka

(vidi stavke 15. – 18.). Stoga se može jasno izvući zaključak da su domaće vlasti ispunile svoju obvezu da „[osiguraju] da se dokazi na mjestu nesreće i ostali relevantni dokazi prikupe brzo i dostatno detaljno da se osiguraju dokazi i ukloni ili smanji bilo kakav rizik od propusta koji bi kasnije mogao dovesti u pitanje mogućnost utvrđivanja odgovornosti”. Kasnijim forenzičkim vještačenjem i dodatnim ispitivanjem svjedoka isključena je svaka sumnja da je „ozljeda opasna po život ... prouzročena namjerno”. Zatim je važno napomenuti da je taj postupak okončan unutar godine dana odlukom tužiteljstva od 5. prosinca 2005. (vidi stavak 23.).

Prema logici načela razvijenih u člancima 158. – 163. ove presude tužena Vlada već je u tom trenutku, godinu dana nakon nesreće, ispunila svoje postupovne obveze iz članka 2. Prikupila je sve relevantne dokaze i utvrdila da nesreća nije bila rezultat namjernih djela. Utvrdila je i da nesreća nije pripadala vrlo rijetkoj kategoriji predmeta u kojima su djela iz nehaja toliko teška i imaju toliko teške posljedice u smislu gubitka života da je i dalje potreban kazneni progon (vidi *Öneryıldız protiv Turske* [VV], br. 48939/99, ECHR 2004-XII, i stavak 160. ove presude za općenitiji opis sudske prakse).

Predmet istraga i žalbi u idućih sedam i više godina više nije bilo prikupljanje dokaza, nego način na koji će se tumačiti prikupljeni dokazi. Kasniji zahtjevi podnositelja zahtjeva odnosili su se na nova vještačenja, a njegovim se žalbama nastojalo utvrditi bi li se iz dokaza moglo zaključiti da je jedan od vozača postupio iz nehaja te može li se to smatrati zločinom u skladu s nacionalnim pravom. Iako je to dodatno sedmogodišnje razdoblje bilo dio istog domaćeg kaznenog postupka, nije ga nužno uključiti za potrebe analize Suda na temelju članka 2. Ono je rezultat svjesnog izbora podnositelja zahtjeva da iskoristi kaznenopravno sredstvo umjesto da podnese zasebnu tužbu pred parničnim sudovima.

Zasebna tužba pred parničnim sudovima bila bi za podnositelja zahtjeva pravno sredstvo kojim bi se „riješili njegovi ključni prigovori” (vidi *Micallef*, prethodno citirano, stavak 58.). Legitimni prigovor koji je podnositelj zahtjeva imao na temelju Konvencije odnosio se na pristup postupku u kojem bi se mogla utvrditi odgovornost za ozljede koje je zadobio i dosuditi naknada štete. Legitimno se može tvrditi da bi zasebna tužba bila prikladnija za rješavanje prigovora podnositelja zahtjeva na temelju Konvencije jer bi se njome on riješio i o njemu bi se odlučilo u pravomoćnoj, obvezujućoj presudi. Umjesto toga, postupak u koji se podnositelj zahtjeva uključio imao je drugačiju primarnu svrhu, odnosno utvrđivanje kaznene odgovornosti, i stoga je bio usmjeren na tu primarnu svrhu pa zahtjev podnositelja zahtjeva na temelju Konvencije nikada nije ispitan. Naime, svojim trenutačnim pristupom kojim se podnositelja

zahtjeva oslobađa obveze da podnese zasebnu tužbu Sud daje prednost kaznenopravnim sredstvima pred građanskopravnim sredstvima. Osim prethodno navedene bojazni da Sud možda neopravdano ograničava nacionalne pravne sustave u upravljanju svojim resursima i odlučivanju o tome kada i za koja se ponašanja primjenjuje kaznena odgovornost, postoji još jedna bojazan: odnosno da Sud možda pomaže u „kriminalizaciji” područja prava u kojem bi se predmeti bolje riješili drugim sredstvima, osim kaznenim postupkom koji je usmjeren na pojedinačnu kaznenu odgovornost i kaznu, pojačana postupovna jamstva i visoki standard dokazivanja.

Zaključno, budući da nacionalne vlasti doista jesu ispunile svoju prvobitnu obvezu prikupljanja relevantnih dokaza, a podnositelj zahtjeva imao je očitu mogućnost podnijeti zasebnu tužbu za naknadu štete u skladu s nacionalnim pravom, ona je predstavljala učinkovito pravno sredstvo kojim se mogao riješiti njegov ključni prigovor pa ga je podnositelj zahtjeva trebao iskoristiti.

© 2020 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.